

УЧЕБНО ПОМАГАЛО

по БЕЛ,
Роден край и
Час на класа
за интегриране
на знанието за
християнството в

1 клас

пособие
за учителя

ДВЕРИ

Дискът съдържа:
12 мултимедийни презентации с текстове на уроците в тях;
12 работни листа;
приложение с жития на светци.

Дискът е безплатен.

ISBN: 978-954-91760-3-2

Автори:

Д-р Полина Спирова
Златина Каравълчева
Цветомира Антонова

Научни консултанти:

Проф. г-р Марияна Стефанова
Проф. г-р Иван Желев

Дизайнер: г-ца Кристина Борисова

Прегледач: Петя Григорова

Коректор: Евгения Мирева

Издание на фондация „Православие България“

Печатница „Симолени“

Връзка с екипа от автори:

redaktori@dveribg.net
тел.: 0887 964 671

Второ издание

София, 2013

БЛАГОДАРНОСТИ

на всички дарители, направили
възможно издаването на това
учебно пособие.

На всички учители, участвали
в апробирането на уроците,
и на всички читатели на
„Двери“, вдъхновили екипа ни
за този труд.

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение	7
1. Знанието за християнството в училищното образование в национален и общоевропейски контекст.....	8
2. Концептуална част.	9
Кризисни измерения на съвременното училищно образование.....	9
Концепция на учебното помагало по БЕЛ, <i>Роден край</i> и <i>Час на класа</i> за интегриране на знанието за християнството в 1. клас	14
Образователна технология, разработена в учебното помагало.....	14
Съгласуваност на ДООИ по БЕЛ и <i>Човекът и обществото</i> в начален етап с учебната програма и учебното съдържание, разработени в настоящото учебно помагало.....	18
3. Проблеми, фокусирани в насилието и училищнообразователна превения	24
4. Алгоритъм за представяне на разработените уроци.....	26
5. Кратка възрастово-сензитивна характеристика на развиващите се висши познавателни функции и особености на социалноличностното развитие на първокласника.	28
6. Разработки на уроци с указания за учителя	
Урок 1. Закрилникът на България (Св. Йоан Рилски).....	34
Урок 2. Силата на името (Св. Димитър).....	44
Урок 3. Семейството (Въведение Богородично)	53
Урок 4. Грижата за другите (Св. Николай).....	62
Урок 5. Рождество Христово	70
Урок 6. Живот в общност (Св. Йоан Кръстител).....	78
Урок 7. Денят за прошка	85
Урок 8. Най-добрата майка на света (Благовещение)	93
Урок 9. Радостта (Цветница)	102
Урок 10. Най-голямото чудо (Възкресение Христово)	111
Урок 11. Смелостта (Св. Георги)	120
Урок 12. Св. Кирил и Методий	126

ВЪВЕДЕНИЕ

Това е учебно помагало, предназначено за началните учители, чиято работа включва разказване на интересни и увлекателни истории, чрез които предават на малките ученици безценни знания. Затова ни се стори, че е съвсем уместно и нашата първа среща да започне с приказка.

Имало едно време цар, който имал прекрасна дъщеря. Трима принцове дошли да я искат, но царят казал, че ще я омъжи за онзи, който открие съкровището на Сивия замък. Всеки от младежите имал по една година, за да търси из многобройните зали и подземия на замъка скритото съкровище. Всичко вътре било покрито с прах, а прозорците толкова мръсни, че нищо не се виждало. Замъкът бил заобиколен от мрачна градина, потънала в бурени и тръни. Четирнадесет джуджета помагали на принцовете да търсят съкровището. Първите двама кандидати, изплашени от купищата прашни съдове и непочистени стаи, едва изтърпели едногодишния срок в запустелия замък. Те карали джуджетата да им служат, за да прекарат що-годе сносно времето си. Третият кандидат за ръката на принцесата се заел първо да изчисти замъка с помощта на джуджетата, да измие прозорците, да изтърка съдовете. И се оказало, че пращата покъщнина е от блестящо злато, сребро и мед. След като изчистили стаите на замъка, момъкът и джуджетата се заели с подземията, в които открили тайна врата, водеща до съкровището: десет стаи, пълни със злато. Но младежът продължил да работи и с помощта на джуджетата прекопал запустялата градина и я засадил с цветя. След една година, още щом приближил Сивия замък, царят разбрал, че младежът е открил съкровището: всички прозорци на палата блестели на слънцето, градината била пълна с птици и цветя, а джуджетата сияели от радост...

Тази приказка според нас успешно илюстрира мястото на християнското учение в българското училище и в учебното съдържание, предвидено за българските ученици: то е там, зложено в основите на нашето школо, но се губи в академизма на учебното съдържание. То пронизва, макар и скрито, съдържанието на почти всеки учебен предмет, но е покрито с праха на забвението, на незнанието, на стереотипите, на предрасъдъците. Остава все още невидяно и недоразбрано от повечето учители и родители и затова не успяваме да разкрием и на учениците неговата красота и жизненост. Подобно на съкровището в замъка знанието за християнството не се крие само на определено място – в определен специализиран учебен предмет. Неговите принципи са в самата основа на училището като място за просвета. А истинската просвета е тази, която дава възможност чрез знанието да се докоснем до Светлината, която е Бог. Свеждането на просвета-

та го ограмотяване като единствено измерение на човешкото просвещение отнема от нейната истинска същност.

Затова и нашите просветители – св. Кирил и Методий, св. Климент Охридски, св. Софроний Врачански и много други - са били не само учители, но са просияли със святост, защото са водели хората през учението към просвещението, от знанията за света към знанията за Бога, учели са своите съвременници какво е мястото на човека в този свят и са сочели необходимостта да се стремят към съвършенство.

Християнската просвета, разбирана като отношение към живота и човека, развива учениците като хармонични личности, които търсят и намират своето място в света, разбират другите хора, поставят си високи цели и не се страхуват да се усъвършенстват.

Скъпи учители, ние с вас днес прекрачваме прага на пращия дворец с ясната цел да открием съкровището на християнското знание и да го споделим с нашите деца и ученици. Това разкриване на основите на нашето образование и просвета ще открие друг, вдъхновяващ поглед към света, училището, обществото.

ЗНАНИЕТО ЗА ХРИСТИЯНСТВОТО В УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В НАЦИОНАЛЕН И ОБЩОЕВРОПЕЙСКИ КОНТЕКСТ

Религията е неотменима част от културната тъкан на обществото. Като една от формите на човешкото познание религията взаимодейства активно с всички останали сфери на човешката дейност и е оставила трайни следи в етичните системи, мисловни нагласи, културни традиции, поведенчески модели на съвременните хора. Поради тази причина демократичните европейски държави *гарантират на своите граждани правото в рамките на образователната система да получат информация за религията в исторически, етичен и културологичен аспект*, като им осигуряват необходимите законови рамки за преподаването на тези знания в училищата. В преамбюла на Лисабонския договор (2007 г.), внасящ промени в Договора за Европейския съюз (1992 г.), се подчертава ролята на религията за формирането на съвременните европейски ценности. „Вдъхновени от културното, религиозното и хуманистичното наследство на Европа, от което са се развили универсалните ценности на ненакърнимите и неотчуждими права на човешката личност, както и свободата, демокрацията, равенството и правата държава...“, се казва в мотивите за основаването на Европейския съюз.

Важно е да се отбележи, че не съществуват общоевропейски зако-

нови разпоредби за преподаването на религиозните знания в общообразователните училища. Тази законодателна сфера е оставена *изцяло в компетенциите на отделните европейски държави* и се разработва в съответствие със собствените традиции и национални приоритети. Различните практики варират от гръцкия и румънския модел, където конфесионалното преподаване на религия в училищата е задължително, до френския модел, където не се допуска изучаване на религия в държавните училища. В Германия преподаването на предмета религия в училище е гарантирано в конституцията, а профилът на предмета се определя от различните вероизповедания.

В законодателствата на повечето държави в ЕС присъства изискването в образователната програма на съответната държава да присъства „религиозен компонент“. Всяка страна определя своите правни рамки за преподаване на знания за религията в училищата, като те са съобразени с европейските принципи на държавност и секуларизма, разбран в неговия демократичен вариант като отделяне на сферите на дейност на политиката и религията. Уважава се правото на религиозните общности на самоуправление без намеса от страна на държавата, а в замяна те се въздържат от ангажиране с политическа дейност.

Тук трябва да отбележим, че тоталитарните общества от близкото минало, към които спадаше и България, реализираха модела на светското общество на различен принцип. Секуларизмът на атеистичната държава беше инструмент за отстраняването на религията във всичките ѝ аспекти от обществения живот. Закономерно религиозният компонент беше изключен от образователните програми на българското училище както по формата на самостоятелен конфесионален предмет, така и като част от образователните изисквания към останалите предмети – история, литература, български език и др. Този социален експеримент завърши неуспешно, а демократичните общества днес оценяват еднозначно тази политика като репресивна и нарушаваща основните човешки права. Неслучайно ежегодните срещи на Съвета на Европа за религиозните измерения на межкултурния диалог все по-често са посветени на формата на преподаване на религия в училищата.

Изучаването на християнството се възприема като част от общата култура на съвременния европейец, като знание за неговите корени и мироглед, оформил културата и основните ценности на съвременна Европа.

Приобщаването на българските ученици към автентичното знание за християнството ще допринесе не само за формирането на тяхната национална идентичност, но и на принадлежността им към европейската цивилизация и ценности.

КОНЦЕПТУАЛНА ЧАСТ

Тук накратко е представена концепцията на учебното помагало и основни въпроси, които изясняват училищната среда и нейните кризисни измерения; образователната технология, разработена в учебното помагало, целевите групи, целта, задачите, начините на обучение, заложени в него. Прави се анализ на съгласуваността на Държавните образователни изисквания (ДОИ) по български език и литература (БЕЛ) и *Човекът и обществото* в начален етап с учебната програма и учебното съдържание, разработени в настоящото учебно помагало.

1. Кризисни измерения на съвременното училищно образование

През последните години кризата на българското образование се определя като особено актуален проблем. Той се отразява не само върху настоящето на нашето общество. По силата на своя изпреварващ характер и упоритата си консервативна природа образованието предначертава в значителна степен бъдещето.

Кризата се изразява в различни аспекти: ниско ниво на полученото образование, голям брой деца, необхванати и/или отпадащи от образователната система, ниско заплащане и недостатъчна мотивация на учителите, антисоциални, неконструктивни модели и практики на поведение в учебния час, изостаналост в техническо отношение на материалната база и много други. И докато тези проблеми до голяма степен могат да бъдат уредени чрез финансово-административни мерки, то други два все още не намират своето решение, защото изискват промяна *на отношението* към образованието:

- **Въпросът за адекватното разбиране и осмисляне на религиозно-културната традиция, към която принадлежим, и съответно коректното ѝ и адекватно отразяване в учебното съдържание на учебните дисциплини в българското училищно образование и**
- **Въпросът за духовно-нравствените ориентири на съвременните ученици.**

Пог **адекватно разбиране и осмисляне на религиозно-културната традиция в образованието** се има предвид преоткриването на християнството в неговата автентичност и дълбочина. На този етап все още трудно се излиза от клишетата на близкото минало, когато християнството се разглеждаше само в неговата външна, обредна или естетическа страна. Необходимо е обръщане към основата и мирогледа на християнството, залегнали във фундамента на разбирането за просвета, за неговата развиваща роля при разбирането на света и

процесите в него. Този поглед изключва схематизирането и представянето на християнското учение като авторитарна идеология, която поставя ограничения, без да открива перспективи. Вторият етап в преоткриване на християнството е коректното запознаване на учениците с него в качеството му на основа за нашата култура, като ключ за разбиране на процесите в българската и европейската история, литература и традиции, включително произхода на националните и битовите празници, на традициите и обичаите на нашия народ. Изучаването на християнството, откриването на корените му в нашето минало би помогнало на българските ученици да осмислят влиянието му върху съвременността и отражението му в днешните исторически и културни процеси, да открият смисъла на празниците и обичаите като връзка между поколенията и отделните личности от един народ, както и свързаността им с другите народи. В съвременните учебни програми и учебници за началния етап по БЕЛ, *Роден край, Човекът и обществото* тези проблеми донякъде са застъпени, по-скоро външно. Това, което липсва, са фундаменталните знания за християнството, за неговия произход, учение, история, развитие, които правят разбираемо влиянието му не само върху отделните хора, но и върху човешкото общество и неговата история. Настоящото помагало по БЕЛ, *Роден край и Час на класа* за интегриране на знанието за християнството в 1. клас има за цел да запълни този елемент от българското училищно образование със своята интегрираща познавателна функция. Същевременно помагалото има и друга, *допълваща* функция, чрез която се разширява и обогатява предвиденото в учебната програма знание по темите, свързани с християнството, в 1. клас.

Проблемът с *липсата на духовно-нравствените ориентири* на съвременните български ученици се констатира от много институции и на много различни нива в държавата и Църквата. Отлагането му в годините води до все по-големи отклонения в поведението и самосъзнанието на децата и младежите. Налице са данни за поведенчески и личностни проблеми у учениците, които с нарастването на възрастта не само не намират разрешение, но се задълбочават.

Един положителен опит в посока на приобщаване на учениците към християнските ценности и морал като контрапункт на бездуховността е въвеждането като СИП и ЗИП на предмета *Религия* в българските училища. Въпреки вече петнадесет-годишното му преподаване предметът все още остава сякаш чужд на цялостната образователна система, все още не е намерил своето най-подходящо място и програма в съвременното българско училище. Причините за това са свързани както с обективни, така и със субективни фактори. Провеждането на заниманията по СИП или ЗИП *Религия* изисква формиране на групи, които не са едни и същи всяка година, заниманията се провеждат в свободното от други уроци време, което не винаги е точно определено,

и това кара учениците да възприемат предмета като второстепенен, който няма точно фиксирано място и време. Учителите по религия обикновено не са на щат в училището, идват само за часовете си и учениците ги възприемат като *външни*. В заниманията по религия не винаги са предвидени междупредметни връзки с другите изучавани дисциплини и учебното съдържание остава също *външно*, привнесено (като съдържание, дух и атмосфера) и отделено от учебното съдържание по другите предмети.

Предлаганият модел за интегриране на знанието за християнството в рамките на сега съществуващите учебни програми по БЕЛ, *Роден край, Човекът и обществото, Часът на класа* ще спомогне това знание да се възприеме от учителите и учениците като *вътрешно*, естествено, присъщо на цялостния дух и атмосфера на образованието. Осъществяването на подобна интеграция е съвсем естествен процес, тъй като българското образование и училище още от самото им създаване са неразривно свързани с християнството и Православната църква, с нейните духовни ценности и мироглед, в които човешката личност заема централно място. Тези ценности и мироглед са вплетени не само в образованието и възпитанието, но и в самата културно-историческа тъкан на българското общество, в семейните ценности, традиции, празници, дори в поведенческите модели на българите. Но с годините те са загубили водещата си роля и са станали само декор и част от орнаментиката на нашия живот и образование.

Затова днес при търсенето на духовни ориентири най-естественото е да се обърнем към тази основна тъкан на нашето образование и именно оттам да извлечем и предадем на децата необходимите им знания. И тъй като тези ценности и ориентири са в основата на образованието, то тяхното преподаване и усвояване ще стане също така естествено, без привнасяне на непозната стилистика, терминология и дух, а чрез *задълбочаване и адекватно осмисляне* на това наследство. Така интегрирането се явява знак на толеранс към учениците и към учителите. Няма да се налага те да преподават нов, непознат за тях предмет. Те ще преподават своите предмети, ще разглеждат теми, които са включени в учебната програма, но които са оставали „недоизказани“, не докрай изяснени заради неувереността и несигурността, която преживяват учителите при тяхното разглеждане. Учителите, които ежедневно работят с ученици и пред очите им минават поколения наред, с тревога отбелязват, че „нещо трябва да се направи“. Те самите откриват именно в темите, свързани с християнството, „пролука“, през която го децата могат да достигнат думи за доброто, красивото, свършеното. Интегративните тенденции в обучението предлагат сътрудничество между богословието и учебните предмети в училище, което ще е от полза както за учениците, така и за преподавателите.

Предлаганият модел за интеграция на християнското знание в концептуалната рамка на учебното съдържание на учебните предмети в началния етап на основната образователна степен е близък до *християнския подход в образованието и възпитанието*. Той се изразява в познавателно ненасилие върху ученик и върху учител чрез внасяне на ненасилническият подход към субектите на образованието, чрез въграждане на знанията за християнството в естествените рамки на образователния процес. Християнството – независимо от предразсъжденията за него – не е учение, обвързано с правила и постулати, а се основава на личния опит на човека, на свободния избор, на уважението към другите и толерантност спрямо опонентите.

Вникването в учението на Иисус Христос разкрива, че Спасителят не само проповядва за свобода и ненасилие, но и педагогическият му подход към Неговите ученици, слушатели, дори към опонентите му е ненасилнически, лишен от гизактизъм, съобразяващ се с индивидуалните особености и възможности на всеки. Христос разкрива Своето учение както пред учени книжници, фарисеи и садукее, така и пред прости рибари, отрудени мъже и жени от народа, пред езичници и римски военни. Към всеки от тях Той намира път, стига сърцето му да е отворено за гумите на Спасителя. Всяка Негова беседа и обикновен разговор е път, който събеседникът преминава заедно с Христос, който го „води“ към определен извод и заключение.¹ В самата си същност Христовото учение е отрицание на всякакво насилие и принуда. То е „път, истина и живот“ (Йоан 14:6), които всеки сам избира дали да следва, или да отхвърли.

Образователният модел в учебника, който гържите в ръка, осигурява *двустранно сътрудничество между училището и Църквата*, своеобразно съработничество между тях в полза на младото поколение. Защото източник на християнското знание е именно Църквата, която акумулира вековния опит на човечеството в усвояването на тези знания, съчетавайки по неповторим начин традицията и предизвикателствата на новото време. Моделът ще подпомогне възстановяването на връзката Църква–училище, съществувала винаги в българската традиция, и ще насърчи процесите на укрепване на доверието към двете институции.

В същото време съвсем естествено ще може да се работи за повишаване на доверието на учениците и техните родители към църковната институция, при това на едно практическо ниво. Въпреки че според социологическите изследвания Църквата се ползва с високо доверие от страна на гражданите на страната, реалността показва, че като цяло българите ѝ се доверяват само по принцип, но не биха променили своето мнение, поведение, нагласи и начин на живот заради изисквания, поставени от Църквата, възприемана като носител на определена доктрина. Все още мнозинството българи смятат, че Църквата е си-

ноним на догматизъм и не е достатъчно отворена към обществото. Тези нагласи, макар и нелишени от някои обективни основания, биха могли да бъдат преодолени чрез запознаване с образците на истинското християнско учение и практика, а не на базата на предразсъдъци или конюнктурни положения.

2. Концепция на учебното помагало по БЕЛ, *Роден край* и *Час на класа* за интегриране на знанието за християнството в 1. клас

Помагалото е разработено за началния етап на основната образователна степен, като в него са заложили възможности за мултиплициране в следващите етапи.

Помагалото включва специално разработена учебна програма, интегрирана с учебната програма по БЕЛ, *Роден край* и *Час на класа* в 1. клас, учебно съдържание, указания за учителя, работни листове и мултимедия. Предвижда се поетапното им разработване и за следващите класове на началния етап.

Отправната позиция на *научно-педагогическия модел за запознаване и приобщаване* на учениците в начален етап на основната образователна степен към знанията за християнството е тезата, че тези знания са фундаментални за българското образование. Християнското учение и традиция са важна и неизменна част от българската история, култура и национално наследство и тяхното разбиране и изучаване в училище би следвало да е съпътствано от знания за християнството и неговата нравствена норма. Концепцията се основава на факта, че знанията за християнството и неговата ценностна система са заложили в българското образование не само в миналото, но и в съвременните ДООИ. Поради това учебната програма и учебно съдържание, разработени в настоящото помагало, могат да се интегрират и провеждат в рамките на сега съществуващия учебен план за началния етап на основната образователна степен в учебната програма по предметите БЕЛ, *Човекът и обществото (Роден край)* и *Час на класа*.

Държавните образователни изисквания за учебното съдържание по тези учебни предмети, учебните програми и законите разпоредби дават достатъчно възможности и основания.

Основания дава и заявеният интерес от страна на начални учители и родители на ученици от началния етап, които смятат за необходимо разширяването на знанията на децата в областта на християнството.

3. Образователна технология, разработена в учебното помагало по БЕЛ, *Роден край*, *Час на класа* за интегриране на знанието за християнството в 1. клас

3.1. Наименование: Учебното помагало по БЕЛ, *Роден край*, *Час на*

класа за интегриране на знанието за християнството в 1. клас (пособие за учителя).

3.2. Целеви групи: 1. **учениците** от начален етап на основната образователна степен в средните общообразователни училища; 2. **началните учители** от средните общообразователни училища.

3.3. Цел: Приобщаване на учениците към знанията за християнството като основни и необходими за разбирането на българската история, литература, културно наследство. Приобщаване към християнските морални ценности и поведенчески модели.

3.4. Задачи:

- **Запознаване и приобщаване на учениците към знанията за християнството в рамките на учебното съдържание по БЕЛ и Човекът и обществото (Роден край) в съответствие с ДОО и учебната програма по съответните предмети.**
- **Създаване на уроци и мултимедийни презентации към тях, запознаващи учениците с основни празници и понятия от християнството, които са свързани с българската история, литература, културни традиции и национален бит.**
- **Формулиране в рамките на урока на задачи, стимулиращи:**
  - изграждане у учениците на поведенчески модели в синхрон с християнските ценности и морал;
  - изграждане на умения за диалог и комуникация на базата на християнското разбиране за човека, мястото му в света, в общността и връзката с ближните.
- **Създаване и устойчиво поддържане на подкрепяща педагогическа и проактивна среда за осмисляне от учениците на културната традиция, към която принадлежим, и мястото ѝ в контекста на европейската култура.**
- **Подпомагане на учителите в преподаването на конкретни теми от учебната програма, свързани с християнската култура, история, литература, светозглед.**

3.5. Начин на обучение по учебното помагало

3.5.1. В основата на разработените уроци е **парадигмата за личностно ориентирано образование**. Тази образователна парадигма, също както и учението на Христос, поставя на преден план личността на ученика, неговите потребности, интереси, свобода и творчество. Учителят и ученикът са субекти в образователния процес и той е изграден на основата на сътрудничеството, на конструктивното взаимодействие на субектите, на съвместното разработване на знанието. Това не означава, че така се постига пълно хармонично единство

между учителя и ученика. От православна нравствено-етична позиция учителят като личност не е съвършен, нито може да бъде съвършен. Самият учител като човек също е в постоянен процес на търсене, на учене, на развитие. Но когато субектите на образователния процес не са в позицията силен – слаб, знаещ – незнаещ, можещ – неможещ, е възможно установяването на сътрудничество. Тогава ученикът не е само пасивен обект на обучението, а равноценен участник в него. Основната идея в ненасилствената образователна парадигма е свързана с новите роли на учителя и на ученика.

3.5.2. Относно проактивната, педагогически подкрепяща среда за реализиране, разработена в учебното помагало

- Учебната програма и учебното съдържание в настоящото помагало са замислени не толкова като обучение по религия, а преди всичко като възможност да се разширят знанията на малките ученици по темите, свързани с християнството, включени в учебното съдържание по *Роден край*, БЕЛ и *Час на класа* на съответния клас. Поради допълващата си функция те могат да се разгърнат в по-свободна форма и децата да навлязат в християнството непринудено, не като в учение, а като в мирозглед, начин на живот, така както християнството е присъствало, а за много от семейства и сега присъства в ежедневието.
- Наравно с разработването на определени знания (съвместно между учители и ученици)² учебното съдържание, разработено в учебното помагало, има за задача да развива отношение, да задава модели на поведение. Затова уроците са структурирани и разработени така, че учениците да се почувстват въввлечени в знанието чрез своя личен опит, на фона на играта, която не е доминираща дейност в училищния период, а в случая присъства контекстуално.
- Учебното съдържание, разработено в помагалото, е замислено като среда, в която важни са не фактите, които ще запомни детето, а осмислянето им в контекста на неговите проблеми – личностни, в общуването с другите, в житейската му среда. Това ще е пространство, в което на учениците се дава възможност да предлагат инициативи и постепенно да се научават да носят отговорност за тях, да мислят в познавателните си граници, да дават отговори, но и да задават въпроси на базата на своя личен опит и лично мнение.
- Проактивната, педагогически подкрепяща среда се организира специално. В настоящото учебно помагало във всяка технологична схема на урок е показано как да става това. Образователният алгоритъм на урочното занятие се основава на определена последователност и ритмичност, за да могат да се активизират индивидуалните и възрастните сензитивни, познавателни потребности.

Три са основните стъпки в алгоритъма³:

1) Познавателна мотивация на учениците. Тя свързва личните познавателни потребности на детето с предлаганото от учителя знание. Мотивацията свързва света на детето с учебното съдържание, дава отговор на вечния въпрос на ученика: защо трябва да (на)уча това? Ако не се отговори на този въпрос, ако не се активизира познавателният интерес на ученика, акцентът ще бъде поставен върху запомнянето и възпроизвеждането на конкретните знания, без да се постигне осмисляне на знанието.

2) Ориентация в новото знание, което се разработва по време на обучението.

3) Упражнение на новото знание в други ситуации по време на учебния час и извън него.

3.5.3. Функция на учебно-познавателните задачи⁴

Съществена функция за осъществяване на образователния алгоритъм, описан накратко в трите му стъпки, се отрежда на учебно-познавателните задачи (УПЗ). Те са носещата конструкция. Учебната задача осигурява използване на опита на учениците, от една страна, и стимулира изследователя в тях, от друга. Учебната задача поставя пред учениците даден проблем, който изисква решаване чрез провеждането на определено, малко и бързо изследване, анализ, самостоятелно изучаване на конкретни явления. По този начин учебната задача ангажира и въвлеча ученика в учебния процес, давайки му възможност сам, в педагогически подкрепящата го среда, да стигне до решението. УПЗ са сърцевината на педагогически подкрепящата среда. Крайното решение, макар открито от ученика, е зададено от учителя в самата задача, тъй като тя е конструирана по такъв начин, че маркира пътя до решението, но не и готовия отговор. Активността на учениците се задава от задачите, които се формулират и конструират според целите на урока. Планирането на уроците в учебното помагало е изградено на основата на формулирането на една или повече учебни задачи, свързани помежду си в система, чието решаване води до определени и планирани от учителя изводи за учениците. Така чрез задачите знанието не просто се преподава, а се разработва съвместно от учителя и учениците. В общия случай видовете УПЗ са толкова и такива, колкото и каквито са стъпките в образователния алгоритъм: мотивиращи задачи, ориентиращи и упражнителни.

3.5.4. Ролята на мултимедийната презентация⁵ в училище става все по-голяма. Децата приемат с повишен интерес всичко, което се представя на екран. До голяма степен те възприемат презентациите като излизане от ежедневието, често скучен за тях ход на учебния процес. Все още за учениците в българското училище мултимедията носи елемента на забавното и интересното като контрапункт на ежедневието, рутинното и безинтересното. Използването на новите

технологии в разработването на учебното съдържание в учебното помагало внася различен, атрактивен поглед върху съответните учебни предмети в 1. клас. При представянето на учебното съдържание във всяка учебна дисциплина, особено в началния етап, визуализацията има голямо значение. Чрез мултимедийната презентация, разработена в помагалото, учениците се въвеждат не само в християнското учение, но и в християнската естетика и светоусещане. Светът на иконата, на фреските, на миниатюрите носи информация за мирогледа на християните; богословието на иконата говори много повече от гумите на богословите. Това е от изключителна важност при малките ученици, за които атмосферата има голямо значение. Мултимедийните технологии превръщат учебната нагледност от статична в динамична, осигурявайки интерактивност, на чиято основа са разработени занятията в учебното помагало. При това мултимедията не е самоцелна, тя визуализира „сценария“⁶ на урока, който учителят следва и „разиграва“ с учениците. Това обогатява процеса на обучение, като осигурява по-голяма ефективност⁷; подпомага и учителя в неговата конкретна работа с учениците, осигурявайки му основа за взаимодействие с тях.

Използването на мултимедията подпомага познавателната мотивация на учениците, като провокира интерес, желание за участие, създава положителна емоционална атмосфера, предразполагаща към работата и учене. Смяната на слайдовете носи тръпката на изненадата от следващия кадър, който все още е невидим и неочакван.

4. Съгласуваност на ДОО по БЕЛ и *Човекът и обществото* в начален етап с учебната програма и учебното съдържание, разработени в настоящото учебно помагало.

Анализът на Държавните образователни изисквания за учебното съдържание в началния етап на основната образователна степен по предметите БЕЛ, *Човекът и обществото* (Културно-образователна област: Обществени науки и гражданско образование с учебни предмети: *Роден край* в 1. кл., *Околен свят* във 2. кл. и *Човекът и обществото* в 3. и 4. клас) показва, че в така зададените от ДОО параметри на учебното съдържание има ядра и стандарти, които дават възможност и насочват към по-детайлно запознаване с християнската култура, история и празници. Те са поставени в контекста на знанията, уменията и отношенията, които учениците трябва да овладеят при изучаването на постиженията на българската литература и култура, българската история, семейните и родовите отношения, празниците, обичаите и бита на българите в миналото и днес.

В ДОО за учебното съдържание по български език и литература е посочена основната цел на изучаването на български език и литература в средното училище – „постигане на определено равнище на комуникативна компетентност“, включваща като задължителни

елементи **езиковата** и **литературната** компетентност. Друга цел на изучаването на български език и литература в училище е „постижане на определено равнище на **социокултурна компетентност**“, което включва: „придобиване на общи **хуманитарни ценности**, формиращи общественоотговорна личност“ и „изграждане на ясно **съзнание за национална идентичност**“⁴⁸, като се подчертава, че българският език и литература са едни от най-важните средства, чрез които националната идентичност се е създала, утвърдила и продължава да се утвърждава. Покриването на тези изисквания включва и теми, които запознават учениците със създаването на българската азбука като основа на българската литература.

Знанията в това отношение обаче ще останат непълни, ако не се даде християнската перспектива на това събитие и мотивацията на нейните създатели – св. Кирил и Методий – да просветят славяните със Светлината на света, Иисус Христос, чрез изнамирането на букви, с които да имат достъп до Словото. В учебното помагало е включена тема (Тема 12) за делото на св. братя, която разширява знанията върху техните личности и може да даде една по-пълна картина за това важно събитие в историята на нашия народ.

Изграждането на националната идентичност на българските ученици чрез постиженията на българския език и литература неизменно е свързано с християнството и неговата култура. Българската литература се развива в контекста на приемането на християнството от българите и постиженията на българските автори са постижения на християнската култура и традиции. Поставена в контекста на християнството и неговите идеи, българската литература би могла да бъде разбрана в пълнота от съвременните ученици.

ДОИ за учебното съдържание (УС) по БЕЛ посочва като цел на обучението овладяването на два блока компетентности. *Единият е свързан с основни въпроси от хуманитарната ценностна система:*

- **ценностите на роговия свят,**
- **националната идентичност,**
- **етническото самосъзнание и**
- **общочовешкия морал.**

Темите, свързани с ценностната система, с ценностите на рого и семейството са най-близки на малките ученици, но поставят и най-сериозните въпроси, защото ценностите на днешното българско общество все повече се разминават с ценностите на традиционното българско (а и не само българско) семейство. Следва да се отчете, че голям брой деца вече са от семейства с един родител. Множество и сложни личностни, социални и политически причини са довели до това, но ролята на училището е да ориентира детето в сложния свят на

семејните и меѓуличностни одношения. Обогаќањето на тази проблематика с теми, разкриващи христијанското разбирање за човека и семејството, за взаимоотношенията меѓу хората, основани на љубовта и отговорноста, би гало не само по-широка култура на учениците, но и клуч за разбирање на литературните произведения, вклучени в учебната програма по литература.

ДОИ предвиждат не само запознавањето с понятийниот апарат на хуманитарната вредностна система, но и „проблематизирането и специфицирањето“ на основни въпроси от тази сфера. По този начин се дава възможност за „отварањето“ на конкретното учебно содржање към активноста на ученика в процеса на усвојавање на знанията, към разширавањето му към ежедневието на ученика.

Проблематизирането ще помогне на децата да намерят отговори на въпроси, които ги терзаят: за целостта на семејството, за ролята на родителите, за врзките меѓу деца и родители, за отговорностите в семејството, за вредностите в консуматорското общество, за желанията на децата и възможностите на родителите.

Вториот блок е сврзан с етапите от развитието на българската литература и мястото ѝ в общия европејски културен контекст, принадежността на нашата литература и култура към един общ културен ареал.

При осъществявањето на тези изисквања в голяма помош на учителите са темите от помагалото, които запознават учениците в начален етап с христијанството како обща основа за развитието на културата и културните процеси не само у нас, а и в цела континентална Европа. Това ще им помогне в осмисляњето на собствената култура: тя не е изолирано явление, а част от общноста на европејските народи, основали својата идентичност върху фундамента на христијанството.

В същото време в някои анализи⁹ на ДОИ и учебните програми по БЕЛ се подчертава, че в тях се пренебрегва „учениковият животен опит за сметка на презумпираната вредностна стойност на Знанието“. Значими в тази насока биха могли да бџдат темите от помагалото, сврзани със знания за христијанството, защото те позволяват поставяњето на учебното содржање в конкретна житејска ситуација, која да подпомогне осмисляњето на полученото в училище знание.

Знанието за христијанството има своето място при разглеждањето на „основната етичка опозиција добро – зло“, заложена в ДОИ за УС за началниот образователен етап. При изолирањето на морала и етичките категории от техниот христијански първоизточник се създава опасност конкретното знание да се възприеме како схоластично, откъснато от реалноста. По този начин то трудно ще допринесе

за приложението на тези ценности в ежедневието на учениците и за укрепване на връзката между поколенията, съпричастни на тази ценностна система.

Уменията за диалогично (междупersonно) общуване са изведени изрично в ДОО по БЕЛ за началния етап и те могат допълнително да бъдат „оживени“ чрез вкарването им в контекста на християнските ценности и поведенчески модели.

В ДОО за БЕЛ е поставен и въпросът за толерантността „и разбирането на „различните от нашите“ порядки, бит, религия и т.н.“. Толерантността към различието минава през собствената идентичност – личностна, национална, религиозна и т.н. По този начин запознаването с християнството и свързаните с него национални и традиционно битови порядки поставя една основа, върху която учениците ще могат да се запознаят и съответно разбират „различните от нашите“ порядки, бит, религия и т.н.

Анализът на ДОО на БЕЛ показва, че има достатъчно основания и възможности разработените в учебното помагало теми да бъдат поставени в обща концептуална рамка с темите по български език и литература в началния етап на средното образование.

Анализът на ДОО за учебното съдържание по **Човекът и обществото (Роден край в 1. клас и Околен свят във 2. кл.)** за началния етап показва, че в тях като главни цели са посочени: подпомагане на **личностното развитие** на ученика като „автономна, свободна личност“, която „съзнава духовното си единство с българския народ и с европейските народи“; **изгражда гражданското съзнание** на погравстващия, който трябва да „познава и отстаоява своите права, свободи и отговорности; има осъзнати отношения с гържавата и обществото; „владее механизми за конструктивно социално участие и промяна“¹⁰.

Тези цели включват придобиване на знания за семейството, училището, малката общност, усвояване на общочовешките ценности и на законите на демократичната гържава; запознаване с историческото и културното наследство на България, неговата връзка с европейската християнска цивилизация. Учебното съдържание от тази образователна област е разпределено в няколко интегрални учебни предмета. В начален етап то се осъществява чрез дисциплините *Роден край в 1. кл., Околен свят във 2. кл., Човекът и обществото в 3. и в 4. кл.* Четири са ядрата на учебното съдържание в началния етап: *Роден край, Човекът и неговата среда, Национално и културно наследство и България – част от света.*

Интегралният характер на учебната дисциплина я прави динамична и отворена към разнообразяване и обогатяване на учебното съдържание (в рамките на ДОО) чрез задълбочаването на знанията в областта на

християнството като основа на националното културно наследство и националната идентичност. От посочените четири ядра на учебно съдържание три включват знания, които могат да бъдат разгледани и от християнска перспектива: **Роден край, Национално и културно наследство, България – част от света**. Учебното съдържание на тези ядра предполага въвеждане на децата в света на човешките взаимоотношения, започвайки от малката общност на семейството, рода, училището, народа, човешкото общество. Тази ориентация обаче има своята основа и корени в миналото на нашия народ – в неговото национално културно наследство. За да разберат учениците произхода на характерните за днешното общество взаимоотношения и ценности, е необходимо да бъдат запознати с тяхната основа – християнското учение и мироглед.

В началния етап учениците получават първите си знания за историята на България, за началото на българската държава, за ролята на християнството за консолидацията на народа, за изграждането на рогната Църква, за създаването на нашата култура на основата на християнството. Разбирането на историческите събития и процеси от учениците може да се улесни чрез задълбочаването и разширяването на познанията им върху християнството. Темите, разработени в учебното помагало по БЕЛ, *Роден край* и *Час на класа* за интегриране на знанието за християнството, предвиждат то да допълни учебното съдържание, изяснявайки и разкривайки по-подробно християнските аспекти на националното и културното наследство, каква е ролята на езика, религията и традициите за съхраняването и развитието на българския народ.

По-долу е дадена таблица, която нагледно представя темите, разработени в учебното помагало, разпределени по месеци и според църковния календар, и връзката им с учебната програма по БЕЛ, *Роден край* и *Час на класа* в 1. клас.

Месец	Теми според църковния календар	Теми за учителя	БЕЛ	Роден край	Час на класа
Октомври	Св. Йоан Рилски	Закрилникът на България			Народни бuditели
Октомври	Св. Димитър	Силата на името	Име, имен ген. Моето семейство, родословно дърво		
Ноември	Въведение Богородично (ден на християнското семейство и младеж)	Денят на семейството		Ядро 1: Обществена среда – Стандарт 1 – значението на семейството и рода	
Декември	Св. Николай	Грижата за другите		Ядро 3: Национално и културно наследство – Стандарт 2 – национални и битови празници в България	
Декември	Рождество Христово	Рождество Христово	Коледа		Народни обичаи
Януари	Св. Йоан Кръстител	Живот в общност		Ядро 3: Стандарт 2 – национални и битови празници в България	
Февруари	Постът	Денят за прошка		Ядро 3: Стандарт 2 – национални и битови празници в България	
Март	Благовещение	Най-гобратата майка		Ядро 1: Роден край – Стандарт 1 – значението на семейството и рода	
Април	Цветница	Радостта		Ядро 3: Празници на родния край	
Април	Възкресение Христово	Най-голямото чудо	Празникът Възкресение Христово		
Май	Св. Георги	Смелостта		Ядро 3 Стандарт 2 – национални и битови празници в България	
Май	Св. първоучители Кирил и Методий	Св. братя Кирил и Методий	Българската азбука		Славим делото на Кирил и Методий

ПРОБЛЕМИ, ФОКУСИРАНИ В НАСИЛИЕТО И УЧИЛИЩНО-ОБРАЗОВАТЕЛНА ПРЕВЕНЦИЯ

Чрез уроците в помагалото се цели да се подпомогне създаването на креативна среда, в която учениците участват в анализа на специално конструирани ситуации и формулират позитивни модели за поведение, които се стремят да следват в ежедневието. Независимо от това, че семейството е основният носител на поведенчески примери, училищната институция целенасочено следва да осигурява подкрепяща среда за социализация на първокласниците. И това е основното място, където тези модели се изпитват и прилагат.

С постъпването си в училище първокласниците са изправени пред сериозното предизвикателство за адаптиране в нова социална среда със своите правила и изисквания. От друга страна, им предстои да установят и поддържат взаимоотношения с връстниците си в класа като малка общност. И ако формалният ред и правила за поведение в класа и училището се усвояват сравнително бързо и се следват по-успешно заради контрола, който се упражнява, то взаимоотношенията между учениците в класа търпят силна динамика. Поради емоционалността на малките ученици, желанието да се докажат, заради стреса и ред други причини уреждането на междуличностните отношения и сближаването на учениците в общност са една от основните задачи на учителите и децата ученици в първи клас.

Основни проблеми в междуличностните отношения на учениците днес, а в частност това важи и за първокласниците, са *тормозът, насилието и агресията в училище*¹¹. В разработката на уроците в помагалото са предвидени задачи, свързани с развитие на позитивни поведенчески модели, целящи да подпомогнат намаляването на агресията и насилието сред учениците. Далече сме от мисълта, че знанието за християнството се явява панацея срещу насилническото поведение, но то ще привнесе един добър пример, друга гледна точка, която децата един ден може да разпознаят като по-успешна и подходяща за справяне с конфликтните ситуации, с които ще се сблъскат.

В рамките на отделните уроци са включени задачи за утвърждаване на конструктивно поведение, което ограничава формите на насилие и тормоз; създава благоприятен климат в класа, който стимулира общуването и развиването на уменията за комуникация на учениците.

Предлагат се не готови решения, а възможност за анализ на ситуациите, което развива емоционалната и социалната интелигентност на учениците, акцентира се върху необходимостта да разбират другите хора и техните потребности, да се научат да си сътрудничат с тях.

Имаме надежда, че разработените в уроците позитивни модели на поведение ще стимулират у малките ученици развитието на ключови социални умения за положителна промяна в поведението.

Тук се предлага сравнителна таблица, в която са маркирани *някои признаци за асоциално поведение при малките ученици, причините за възникването им, възможни решения*, които се предлагат в уроците на помагалото:

Признаци за асоциално поведение	Възможни причини за възникване	Алтернативи за решение: превенция за развитие на просоциално поведение, които се предлагат в учебното помагало
<p>Тормоз над по-малки ученици; агресия и автоагресия; вербално и физическо насилие</p>	<p>Предшествващ жизнен опит, свързан с проява на агресия и насилие или наблюдаване на подобни действия; емоционална и друга negliжираност в семейството; недобра училищна организация, при която е занижен надзорът върху малките ученици, в която се дава възможност на по-агресивните деца да „се проявят“, да изтъкнат в групата на връстниците, да се наложат като неформални лидери чрез насилие и тормоз над другите; деструктивните елементи на училищната среда визират дори порицанията над агресивните деца, които порицания са често грубо игнорирани.</p>	<p>Човек може да контролира себе си, своята агресия, да се стреми да се преобрази и да става все по-добър (Тема 1, Тема 7, Тема 9).</p> <p>Посочват се примери как може да си лидер, без да се опираш на физическата си сила и агресивност, а на положителното си, грижовно отношение спрямо другите (Тема 1, Тема 4, Тема 11).</p>
<p>Агресивно поведение; раздразнителност; затвореност; липса на активност; трудности в общуването; свързактивност</p>	<p>Разрушаването на традиционните семейни структури. Пропуски в семейното възпитание, дефицит в общуването между родители и деца, липса на положителни поведенчески модели от страна на родители и близки.</p>	<p>Отбелязва се важността на семейството като среда, в която детето се ражда, възпитава, подготвя за живота, в която получава любов и подкрепа. Акцентира се върху значението на връзките между членовете на семейството. В семейството детето се учи на обич, отговорност, грижа за другите (Тема 2, Тема 3, Тема 4, Тема 5, Тема 8).</p> <p>В повече от половината уроци (Теми 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9 и 10) са формулирани задачи за съвместна работа между учениците и родителите им, както и кратки текстове за четене заедно с родителите. Така семейството се приобщава към училищните занимания на първокласника.</p>

Насилието като начин за решаване на конфликти и проблеми; агресивно поведение за налагане на лидерски позиции	Филми и електронни игри формират образа на победителя и лидера като агресивен, безскрупулен и егоцентричен. Влияние на масмедията и масовата субкултура, които формират впечатлението, че голяма част от конфликтите могат да се решават единствено чрез насилие.	Запознаване с методи за ненасилствено разрешаване на конфликти (Тема 1, Тема 4, Тема 6, Тема 7, Тема 11). Класът като общност от приятели, единомишленици и сътрудници, които имат общи цели и ценности (Тема 2, Тема 6, Тема 12).
Нагlost, граничеща с вероломност в отношенията; трудности в приятеляването и поддържането на приятелство; егоцентричност; егоизъм; саможивост; конформизъм	Състоянието на обществото внушава на децата, че доминират над останалите, постигането на цели със сила са поставени по-високо в ценностната система от стойности като солидарност, готовност за оказване на помощ или съчувствие.	Посочване на основните християнски ценности и начините те да бъдат следвани: добротата и светостта (Тема 1), гостоприемството на семейството (Тема 2), любовта в семейството (Тема 3, Тема 5, Тема 8), грижата за другите и саможертвата (Тема 4, 10), животът в общността (Тема 6), смелостта и солидарността (Тема 11).

АЛГОРИТЪМ ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ НА РАЗРАБОТЕНИТЕ УРОЦИ

В учебното помагало са включени 12 разработени урока¹². Те следват следния алгоритъм на представяне:

1. Тема на урока. Това е основната тема от знанието за християнството (християнски празник, събитие, личност на светец), която е залегнала в основата на урока. От темата се взема поводът, някакъв елемент, който се развива в хода на урока и се адаптира съобразно потребностите, интересите и възможностите на първокласниците.

2. Заглавие на урока. Включва наименование на урока, формулирано така, че да звучи гостатъчно разбираемо за малките ученици. От друга страна, наименованията отговарят във възможно кратък и обобщен словесен изказ на съдържанието и педагогическото послание на урока.

3. Цел на урока. Маркират се главните цели на урока, върху които са конструирани и учебно-познавателните задачи.

4. Връзка с учебното съдържание. Посочва се връзката на съответния урок с учебната програма по БЕЛ, *Роден край* и *Час на класа*. Отбелязва се кои знания, залегнали в учебната програма за 1. клас, се разширяват и допълват със знанията за християнството.

5. Поведенчески модел, който се представя в урока.

6. Сведения за учителя. Предоставя се допълнителна информация върху съдържателната проблематика на урока, която би ориентирала по-добре учителя в разработваната тема и ще го подпомогне в процеса на преподаване. В тази връзка към помагалото е добавено приложение, в което са включени текстове, основно жития на светиите, както и библиография, които да дадат на учителя допълнителни сведения.

7. Презентация. Дава кратки указания на учителя, свързани с мултимедийната презентация към урока. В слайдовете на всяка презентация е вграден текстът към него, разработен в урока.

Разработката на занятията съдържа ход на урока и указания за учителите.

Учителите, които нямат възможност или не желаят да използват мултимедийната презентация, могат да следват хода на урока, представен в помагалото, без да се съобразяват с информацията и номерацията на слайдовете, посочени в текста.

Указанията за учителите целят да въведат педагозите в концепцията на урока; да дадат методически насоки за провеждането му и не на последно място, да ориентират учителите в богословската логика и идеи, заложи в учебното съдържание. Макар че уроците са предназначени за първокласници, разработената тематика включва основни богословски понятия и термини като „свят“, „свещец“, „общност“, „възкресение“, „изкупление“, „прошка“, „пост“ и др., които са обяснени според възрастовите възможности на учениците. От друга страна, те са изяснени по-задълбочено и общирно за учителите, които е необходимо да се ориентират в цялостната проблематика на съответната тема.

КРАТКА ВЪЗРАСТОВО-СЕНЗИТИВНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА РАЗВИВАЩИТЕ СЕ ВИСШИ ПОЗНАВАТЕЛНИ ФУНКЦИИ И ОСОБЕНОСТИ НА СОЦИАЛНОЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ НА ПЪРВОКЛАСНИКА

КАКВО МОЖЕ ДА „ПОНЕСЕ“¹³ ОТ ЗНАНИЕТО ЗА ХРИСТИЯНСТВОТО
МАЛКИЯТ УЧЕНИК, ПРИСТЪПВАЙКИ УЧИЛИЩНИЯ ПРАГ?

Десет научно-психологически причини, които определят началния етап на основната образователна степен като сензитивен оптимум за въвеждане на малкия ученик в педагогически подкрепяното и организирано знание за християнството

1) Възприето е възрастта на ученика в начален етап на основната образователна степен да се означава като *начална училищна възраст* от нормативнообразователна и педагогическа гледна точка или като средно детство от психологическа гледна точка.

Календарната възрастова норма се разполага в диапазона 6–12-годишни деца. Това е условно, включително и от гледна точка на непрекъснатата акселерация.

2) Нерядко се определя като *разцвет на детството*, доколкото бибешкото е отзвучало, а белезите на възрастност тепърва започват да се проявяват.

3) *Пределно обобщената и кратка характеристика на периода:*

А. Смяна на водещата дейност – от игра в учене.

Б. Първичната социализация в семейна среда (или неин заместител) се развива в започваща широка социализация в училищни условия.

Сензитивният психично-познавателен и социалноличностен оптимум предполага осигуряване на *подкрепяща педагогическа среда* за максимално безболезнен преход на детето в новата му роля на ученик. Това е среда, защитаваща детето ученик от фрустриращите го нови неизвестности, преживяването на несигурност; среда, която да функционира превантивно спрямо насилието във всички и всякакви негови измерения – физическо, психо-емоционално, интелектуално-познавателно, виртуално и пр.

Определени елементи¹⁴ от християнското учение са оптимално подходящи за целта. Християнското знание изначално реферира към дискурса на ненасилие, което е същността, значението и смисълът на

новата образователна парадигма за личностно ориентирано, хуманно образование. По своята същност това знание за светоусещане и чувствителност към света и себе си, към своето уникално място в този свят е завладяващо с близостта си до житейския опит и път на човешкия индивид. Християнското светоусещане активира сензитивността на детето особено в тази възраст, когато то започва да се оформя като социален индивид, като личност с проактивно поведение при наличие на подкрепяща педагогическа среда.

4) Средното детство, или началната училищна възраст, е периодът, податлив за поставяне на основите за развитие на редица *ключови умения и компетентности*¹⁵, фокусирани в просоциално и проактивно поведение на изграждащата се личност на малкия ученик. Съобразно възрастовия сензитивен оптимум той вече е в състояние, макар в началото подражателно, да рефлексира на социални образци.

Християнският прототип на такива образци влияе ненаатрапчиво, ненасилствено и по естествено житейски начин за развиване на социално приемливи (конструктивни) и същевременно уникални личностни поведенчески модели.

В този период детето ученик се ограмотява, но не единствено в прекия, буквален смисъл. Висшата нервна дейност и създаваните на нейна основа психични новообразувания се характеризират с динамична пластичност и генерализация. Периодът е изключително плодотворен по отношение на създавани връзки в кората на главния мозък. При това характерна особеност е, че тези връзки са толкова по-многобройни, по-точни, по-пълни и по-устойчиви, колкото повече подкрепящата педагогическа среда се насища с иносказателност. Библейските сюжети са благодатни и като предпоставка за добра социална грамотност за живот заедно.

5) *Начало на идентификацията* на детето (познание за Аз образа, за самото себе си, за своята идентичност).

От генотипна гледна точка средното детство е период, в който се активира идентификацията на детето с родителя от същия пол.

От фенотипна гледна точка средното детство е период, в който се поставя началото на социалната идентификация на детето ученик. То се идентифицира все още с родителите си, но вече не само като полове и ролеви индивиди (родители), а и с позицията им на значими хора, които се трудят, работят. Така постепенно започва да се проектира потребността на детето, малък ученик, от извършване на своя ролева дейност – учебна, и съответно от постижения.

Деца вече са готови да заемат гледната точка на Другия. Това означава, че те са готови да започнат да осъзнават, че не само тяхното мнение е единствено възможното. Същевременно все още е не-

посилно осъзнаването, че „светът не се върти около тях“.

Периодът е изключително благоприятен за развиване на социални взаимоотношения на малкия ученик в новата училищна среда с новата водеща дейност – учебната. Колкото повече ситуации се създават, в които първокласникът да си сътрудничи със съученици, да преживява знание в група, толкова по-сигурно е, че той се научава да уважава, но и да носи отговорност и да поема инициатива, да развие тенденция за просоциални и проактивни модели на поведение. Християнството е плодотворно в това отношение с достъпността на библейските случаи до просоциалното поведение, до толерантността и емпатията, но и до модела за свобода на личния избор, понасяйки своята отговорност.

6) Развитие на *възприятието* като една от висшите психично-познавателни функции.

Все още познавателните възможности на детето се характеризират със синкретичност – на малкия ученик първо предстои да осъзнава границите между видяно, чуто, желано и от друга страна – реално. Основна функция на възприятните процеси в тази възраст е да поддържат чувство за реалност.

Сега започват да се развиват диференцираните възприятия. Все още е трудно за първокласника да отдели свойствата на предметите, например форма, цвят и пр. Преобладава неразчлененото, синкретично възприемане. Същевременно това е богат период за създаване на педагогически подкрепяща среда за диференциация на възприятните образи. Със своята иносказателност и възможност за привлекателна за детето визуализация християнското знание го подпомага да се ориентира в света и в себе си като част от него.

Характерни са периферните възприятия, граничещи с голяма впечатлителност. Само по себе си това придава на възприятните процеси определена повърхностност. В същото време една подходяща подкрепяща педагогическа среда на впечатляващо детето и интересно за него знание, каквото е християнското, успешно и сравнително бързо усилва възприятната рефлексивност. Християнският дискурс, умело вплетен в знанията по БЕЛ и по *Роден край* в първи клас, допринася за преобразуване на възприятието в наблюдателност като бъдещо личностно качество на ученика. Това става по ненасилствен начин върху познавателните възможности на детето ученик в първи клас, тъй като християнското познание за деца привлича със своята „жива“ морално-социална практичност и приложимост.

7) Развитие на *паметта* като висша психично-познавателна функция.

В периода на началото на средното детство преобладава нагледно-образната памет по отношение на смислово-логическата. Поради

това е важно при организиране на знанието в една педагогически подкрепяща среда за развитие на смислово-логическата памет на малкия ученик да се отчита условието тази среда да подава стимули както за нагледно-образно запамятаване, така и за постепенното включване на механизмите на смислово-логическото запомняне. Едно доказано ефективно средство са задачите за разделяне на даден материал на части, доколкото разчленяването на смислови единици е ефикасна мнемотехника. Постепенно се задейства техниката на планирането. Задачи за изготвяне на план за дадена дейност от 2–3 пункта са практически полезни за малкия ученик. Алгоритмизацията на неговата дейност, т.е. извършването на точно определени, почти ритуализирани действия е изключително плодотворно за развитие на смислово-логическата памет.

Паметовият цикъл е организиран в три взаимно свързани процеса: фиксация, съхранение и възпроизвеждане. При малкия ученик от значение е как ще се организира фиксацията, тъй като от нея зависят точността и пълнотата на съхранението и възпроизвеждането.

През средното детство и по-конкретно в първи клас учениците запомнят текст с конкретно и атрактивно (житейски привлекателно) съдържание по-лесно, отколкото абстрактни гуми и отвлечени от техния опит разкази. За малкия ученик все още е непосилно извличането на изводи на основата на абстрактни признаци.

8) Възрастови особености на *вниманието*.

Вниманието на първокласника се характеризира с непрегнамерност, лесна и бърза отвлекаемост и превключваемост (подвижност). Ако се осигурява активно лично включване на ученика в дадена дейност, се усилва гаранцията за развиване на вниманието като устойчивост, обем, концентрация и разпределеност. Времето на съсредоточеност във възрастта 6 – 12 години е 10 – 15 мин. След това е необходима пауза – емоционална, двигателна или т.нар. активна пауза – смяна на дейността.

9) Кратка характеристика на *мисленето* като висша познавателна функция в периода на средното детство.

Мисленето е свързано с всички останали познавателни процеси, доколкото то е ядро на човешката психика като съзнаваема и самосъзнаваща се. Мисленето се основава на редица базисни психични новообразувания като анализ, абстракция, сравнение, синтез, обобщение, конкретизация, класификация и пр. Мисленето реферира към рефлексията върху света и съответно към саморефлексията.

В началото на периода на средното детство (1–2. клас) мисленето наподобява все още това в предучилищния период. То е конкретно, на-

гледно-действено. Нуждае се от нагледни и образни опори. Предстои му да се развие в абстрактно-логическо, понятийно мислене.

От педагогическа гледна точка е важно да не се проявява интелектуално насилие над малкия ученик въпреки честите оправдания, основани на акселерацията.

10) *Въображението* на първокласника.

Въображението е психично-познавателно новообразуване, развиващо се от фантазните образи на детето. Типичната среда за „отглеждане“ на фантазните образи на детето, впоследствие развиващи се във въображение, е играта. За да изпълни функцията си, игровата дейност следва да се интегрира в новата водеща дейност за първокласника – учебната.

Фантазията, за разлика от въображението, се характеризира с отсъствие на осъзнаване на границата между реално и „измислено“. Преходният период на ранното детство е завладян от фантазните образи на детето. Встъпвайки в периода на средното си детство, малкият ученик постепенно започва да развива фантазията си във възпроизвеждащо, а впоследствие и в творческо въображение. За първокласника е присъщо пресъздаващото или възпроизвеждащо въображение. Като пресъздава образи от действителността или от специално организираната педагогически подкрепяща развитието на първокласника дейност, той, въз основа на възприятия, представи и паметови следи от минал опит, преработва, изменя своите впечатления в нови условни (въображаеми) образи и знаци.

Въображението на първокласника е все още бедно на новосъздавани образи, особено откъм детайли.

БЕЛЕЖКИ

1. Повече за Иисус Христос като Учител вж.: **Спирова**, Полина. Христос като учител: Срещата с жената хананейка (<http://dveri.bg/wp>) и Иисус Христос като мисионер: беседата със самарянката (<http://dveri.bg/9y>).
2. **Стефанова**, М. Дидактичeskото общуване. С., 1999.
3. Повече вж. в **Стефанова**, М. Педагогическата иновация. С., 2005.
4. Учебната задача, разбрана като моделирана проблемна ситуация в обучението.
5. Използването на цифровите технологии в образованието е част от про-

цеса на модернизиране на образователната система у нас. Внедряването на новите технологии в училище е съществен елемент от Европейската образователна политика. Този подход е заложен в приетия от Европейската комисия специален документ „eLearning Action Plan1“, европейската Работна програма „Образование и обучение 2010“ и в българската Национална програма за въвеждане на информационни и комуникационни технологии в училище (<http://internet.mon.bg/ikt/>). Във всички посочени документи се акцентира върху потребността от повишаване качеството на образованието чрез въвеждане на иновационни образователни технологии и методи в учебния процес, използващи активно компютри, мултимедия и други технологични средства за обучение.

6. За сценария на урока вж.: http://www.portalus.ru/modules/shkola/rus_readme.php?subaction=showfull&id=1192709612&archive=1196815207&start_from=&ucat=&

7. Според Г. Кирмайер при използването на интерактивни мултимедийни технологии в процеса на обучение делът на усвоения материал достига 75 % . Вж.: <http://markx.narod.ru/sch/mmedia.htm>

8. Държавни образователни изисквания. Приложение № 1 към чл. 4, т. 1. (http://www.minedu.government.bg/top_menu/general/doi/)

9. Изследване на Отворено общество – <http://www.osf.bg/?cy=10&lang=1&program=6&action=5>

10. ДООИ за културно-образователна област Обществени науки и гражданско образование

11. Агресията се определя като най-важния проблем на съвременните образователни системи в световен мащаб. Срв. **Иванов**, Иван. Агресията и насилието в училище. – Педагогика, година LXXXV, книжка 1, 2013, с. 40.

12. Всички уроци са апробирани в столични училища от ръководителя на екипа от автори на помагалото Полина Спирова, някои от уроците са преминали апробация и от начални учители.

13. Йоан 16:12.

14. Именно такива елементи са моделирани в настоящото учебно помагало.

15. Повече за осемте ключови компетентности вж. в: Европейска квалификационна рамка за учене през целия живот.

► **Тема на урока:** Св. Йоан Рилски

► **Заглавие:** Закрилникът на България

► **Цел на урока:**

Учениците да се запознаят с личността на св. Йоан Рилски като отшелник, отделил се от света, за да се приближи до Бога, като светец и чудотворец, като закрилник на България. Да разберат мотивите му да избере живот в планината, далече от населени места, да научат за връзката, която успял да създаде с Бога и която разкрива произхода на неговото чудотворство. Учениците се запознават с три нови ключови думи: светец, чудотворец, духовен закрилник.

► **Връзка с учебната програма за 1. клас:**

Урокът е свързан със знанието за народните будители и честването на техния празник. Това е денят на св. Йоан Рилски – 19 октомври (по стария календар – 1 ноември), който в миналото се е отбелязвал много тържествено, тъй като почитта към светеца е била изключително голяма. Затова 19 октомври е бил определен за Ден на народните будители. Така естествено акцентът в урока се поставя върху почитта към св. Йоан Рилски, неговото покровителство над българския народ, грижата му за обикновените хора, любовта към всички. Св. Йоан Рилски е олицетворение на народния будител, който е верен на Бога и отгаден на народа си.

► **Поведенчески модел:**

В урока се третира един от най-актуалните проблеми – за насилието и тормоза в училище. Посочва се като положителен примерът на ученика, който се застъпва за по-слабия и му дава закрила.

В урока се поставя още и въпросът за приятелството и за това как си избираме и задържаме приятелите. Това е актуална тема за първокласниците. Посочва се, че всеки иска добър човек за приятел, човек, на когото може да се вярва. Посочва се примерът на св. Йоан Рилски, който със своята добротата бил притегателен център за хора от цяла България. Добрите хора стават приятели и с Бога.

► **Сведения за учителя:**

В приложение (на диска) е дадено житието на св. Йоан Рилски. В урока са извадени само някои от основните моменти в житието, които първокласниците могат да разберат на базата на своя опит.

► Презентация:

Урокът се състои от 23 слайда, които бележат основни етапи от неговия ход. Първият и последният са заглавие и заключителен слайд. Тъй като няма изискване първокласниците да могат да четат в началото на учебната година, основната информация и послание в презентацията се носи от илюстрациите. Въпреки това слайдовете съдържат кратки текстове. Тяхната цел е учениците постепенно да свикнат визуално с писания текст. Организацията на урока не изисква децата да четат текстовете от слайдовете и от работния лист. Има и заглавия на всеки слайд, които се прочитат от учителя.

► ХОД НА УРОКА:

Днес ще ви разкажа една история, която се случила в училище като нашето. В началото на учебната година дошли нови ученици – първокласници. Сред тях имало едно момченце – гребничко, тихо и срамежливо. Другите, които били по-едри и силни, започнали да го бият и да му се подиграват. Стефан бил в трети клас на същото училище.

В междучасието няколко пъти видял как първокласниците тормозят малкия си съученик. Сърцето на Стефан се свило, не можел да гледа как измъчват момчето. Отишъл при побойниците и им казал да престанат. Те се уплашили, защото той бил много по-голям от тях. Оттогава никои не закачал гребното момченце, а то с радост поздравявало Стефан всеки път, когато го срещнал. Една учителка, която видяла какво се случило, казала на Стефан: „Ти стана закрилник на по-малките и слабите“.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Мотивация. Задача: Какво е закрилник

За мотивация е използван разказ, свързан със ситуация, близка до ежедневието на учениците. С разказа учителят въвежда гумата „закрилник“ в познат за учениците контекст.

► ХОД НА УРОКА:

Чували ли сте тази гума „закрилник“? Със сигурност сте я чували.

Въпрос: С какво се занимава закрилникът?

Ориентир: Които иска, може да разкаже, груз може да пожелае да не използва гума, а нещо друго, да нарисува например или да покаже.

СЛАЙД 02

СЛАЙД 03

Време за изпълнение – 6 мин.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

С въпроса се предизвиква активността на класа и на учениците се дава възможност да покажат дали и как разбират гумата „закрилник“. Учителят предлага на децата избор при даването на отговор. Така те не се чувстват ограничени в начина си на изразяване. С въпроса се предизвиква активността на класа и на учениците се дава възможност да покажат дали и как разбират гумата „закрилник“.

Указанията за възможностите за даване на отговор се осъществяват чрез ориентир.

Времето за работа по решението е 6 минути. Поставайки пред децата това условие, учителят посочва, че има ограничение във времето за изпълнение на задачата. Това стимулира учениците да работят по-концентрирано.

Учителят дава знак за приключване на работата по решенията, когато види, че по-голямата част от учениците са готови. Това може да отнеме малко повече или по-малко от посоченото време. Учителят посочва кои от желаещите деца да представят решенията си.

Учениците показват, казват. Накрая учителят прави кратко обобщение на дадените решения с няколко гуми, напр.: „Да, разбрах, че знаете какво е закрилник“.

► ХОД НА УРОКА:

Ние днес ще говорим за духовните закрилници. Те са малко по-различни. Не бихме могли да ги срещаме по улиците всеки ден.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

След това се прави преход към основната част на урока. Преходът въвежда понятието „духовни закрилници“, което е ново за децата.

Прави се разграничение между закрилниците, които те са виждали или за които се е говорило досега, и този, за когото предстои да се разкаже – св. Йоан Рилски. Не се дава обяснение на определението „духовни“, то само се казва.

СЛАЙД 04

► ХОД НА УРОКА:

Имало някога един човек, казвал се Йоан. Той много искал да е добър, да помага на хората. Не знаел обаче как точно и нямал достатъчно сили, бил физически слаб. Той вярвал в Бога и решил от Него да потърси сили, но не физически, а духовни, с които да може да помага на

СЛАЙД 05

другите. Затова Йоан напуснал селото си и отишъл горе в планината.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Ориентация: Кои е св. Йоан Рилски

Представянето на св. Йоан Рилски пред учениците е кратко, схематично, с най-характерните черти, за да могат децата да си изградят основна представа за личността му. В него се противопоставя физическата слабост на духовната сила. Акцентира се на факта, че той бил слаб без Бога, чувствал човешката си ограниченост и знаел, че само чрез Бога може да получи пълнота на битието си.

► ХОД НА УРОКА:

Отишъл на най-високата планина в България – Рила, за да е по-близо до Бога. Там можел да общува с Него, в тишината да говори с Него чрез молитва.

СЛАЙД 06

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

В урока пътят на св. Йоан е описан като възкачване към Бога, от селото в низината към най-високата планина, където, макар и сам, бил с Бога.

► ХОД НА УРОКА:

Станал приятел с Бога. Той му дал специални, духовни сили.

СЛАЙД 07

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Ориентация: Кои е св. Йоан Рилски

Тук се отбелязва преобразяващата сила на общуването с Бога, подчертава се, че необикновените си сили и умения св. Йоан е получил от Бога. Затова те са духовни.

Връзката на св. Йоан с Бога е обяснена на децата като приятелство, защото то е най-близо до техния опит от общуването с другите хора. Приятелството на светеца с Бога се изразява в радостта от общуването, от присъствието на Бога в живота му, от постоянната връзка между тях, от доверието, упованието, любовта, които съществували между тях.

В хода на урока духовните сили на св. Йоан Рилски са разкрити чрез конкретни примери в следващите слайдове:

- Не се страхувал от тъмното
- Можел да живее със съвсем малко храна
- Не му било студено през зимата
- Можел да говори с животните.

Подбрани са тези примери, които могат да направят силно впечатление на учениците и които те биха разбрали. Описаните духовни сили са знаци на светостта, те се дават от Бога на хората, достигнали святост.

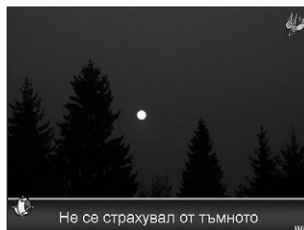
► **ХОД НА УРОКА:**

Не се страхувал от тъмнината през нощта. Когато нямало луна, нощта в планината била непрогледна, защото там не е имало никакви лампи.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Показването на слайдовете и казването на текста се регулират, за да се получи динамика в представянето на материала. Учителят **първо казва**, че св. Йоан не се страхувал от тъмното, **после показва** слайда.

СЛАЙД 08

► **ХОД НА УРОКА:**

Не му било студено навън дори през зимата в планината.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

При следващия слайд **първо показва, после казва** какво изобразява – не му било студено дори през зимата в планината. Изключителните дарби, които св. Йоан получил чрез връзката си с Бога, се изразяват именно в преодоляването на физическите ограничения и естествените потребности на човека. Той не усещал студ, макар да носел малко грехи.

СЛАЙД 09

► **ХОД НА УРОКА:**

Можел да живее със съвсем малко храна или без нея. Хранел се само с това, което намирал в планината.

Въпрос: Какви групи растения в планината могат да се използват за храна, освен показаните на картинката.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Свещецът се ограничавал със съвсем малко храна – това, което намирал в планината, и хляба, който хората понякога му носели. Не само духовните, но и физическите му сили се захранвали преди всичко от връзката му с Бога, а не от храната, която приемал. Затова той не се нуждаел от много храна.

Учителят **първо казва, после показва** слайда. С въпроса се предизвиква

СЛАЙД 10

активността на учениците и свързване на занятието със знания от други уроци по *Роден край* или от техния опит: учениците да изброят и други дарове на природата в планината, които се използват за храна. Въпросът е изписан на слайда, но се стартира след натискане на клавиш от учителя.

► **ХОД НА УРОКА:**

Можел да говори с животните. Той бил добър и те го усещали – не го нападали, не бягали от него.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Учителят първо показва слайда, после казва текста.

Знак на светостта е преодоляването на страха, враждебността, агресията между хората и животните.

СЛАЙД 11

► **ХОД НА УРОКА:**

Той се променил много – станал толкова добър, че чак светел от доброта, и хората казвали, че е **свят**, че е светец и свети със специална – божествена светлина. Така го рисували – със светлина около него.

Нека да видим изображението на св. Йоан Рилски в **работните листове**. Коя част от иконата ще оцветите, за да изобразите светостта му? А какъв цвят ще използвате?

Останалата част от иконите ще оцветите вкъщи.

Много хора искали да му бъдат приятели и идвали при него в планината.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Тук се въвежда още едно основно понятие в християнството – свят, светец. За тази възраст това обяснение за произхода на светостта е достатъчно.

То лесно се онагледява чрез иконите, на които ореолът е знак за светостта.

След това кратко изясняване на понятието светец учениците решават първата задача от работните листове. В рамките на занятието те следва да оцветят само ореола на иконата. Останалата част – вкъщи. По този начин разказът няма да се прекъсне за дълго. В същото време ангажирането на учениците с конкретна дейност осигурява тяхната по-голяма активност в учебния процес.

Времето за изпълнението на задачата е около 5 мин.

СЛАЙД 12

► **ХОД НА УРОКА:**

Въпрос: Как хората се сприятеляват?

Извог: Да, хората искат да са приятели с добрите. Всички хора чувстват нужда да имат приятели, да общуват с тях.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Въпросът за сприятеляването се включва по две причини. Първо, като въвеждащ мотив за възникването на Рилския манастир като общност от последователи на св. Йоан Рилски. Втората причина е актуалността на проблема за приятелството за учениците в първи клас. Първокласниците все още нямат ясни критерии, по които си избират приятели, но това е възможност да помислят по този въпрос. Учителят оставя учениците сами да гагат своите отговори. Накрая прави обобщение, че хората искат да са приятели с добрите.

СЛАЙД 13

Приятели

► **ХОД НА УРОКА:**

Затова много хора започнали да идват при св. Йоан Рилски. Той ги привличал със своята доброта, те искали да научат от него как да станат приятели с Бога. Това били първите ученици на св. Йоан, които останали да живеят при него в планината. Там построили манастир, в който започнали да живеят. Той се нарича Рилски манастир.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Тук на учениците се обяснява желанието на хората да бъдат близо до св. Йоан Рилски. Неговата доброта и святост ги привличали, защото всеки човек иска да бъде близо до някого, който е добър. Хората от онази епоха искали и още нещо от св. Йоан – да ги научи да общуват с Бога. Така около светеца се събира група от негови последователи, които остават в планината, защото искат да следват отшелническият му живот. Обяснява се възникването на Рилския манастир като обиталище на св. Йоан Рилски и неговите последователи.

СЛАЙД 14

Към Рилския светец

► **ХОД НА УРОКА:**

Св. Йоан получил още един дар – да обича еднакво силно тези, които познава, и онези, които не познава. Затова помагал на всички, които идвали при него: лекувал болните, решавал най-трудните проблеми на хората.

СЛАЙД 15

Помагал на хората

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Разширява се информацията за личността на св. Йоан Рилски: той не е само отшелник, но и обичаш и състрадаващ на хората. Дарбите, които получил от Бога, не са самоцел. Чрез тях той помага на хората: на тези, които страдат от различни болести – физически и психически, както и на онези, които имат нужда от помощ и наставление за начина си на живот, за проблемите и трудностите от ежедневието.

► ХОД НА УРОКА:

СЛАЙД 16

Св. Йоан Рилски помагал и на деца. Ще ви разкажа за чудото, което се случило с едно дете. Веднъж при св. Йоан довели момче, което вече било на 4 години, а не можело да ходи. Родителите го донесли на ръце при светеца. Сложили го на земята, а той поставил ръце на главата му и помолил Бог да го излекува. След това детето с помощта на св. Йоан се изправило и направило няколко крачки. На връщане към вкъщи, момчето тичало пред родителите си, а те не можели да се нарадват на чудото.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

За учениците от тази възраст не е ясно какво представляват трудностите от ежедневието, затова се разказва конкретен случай с болно дете, пример за чудесата, които светецът е вършел. Чудо, случило се с дете, т.е. техен връстник, оказва по-голямо въздействие върху тях. Чудесата, станали по молитвите на св. Йоан Рилски преди и след неговата смърт, са описвани през вековете от монасите в Рилския манастир и постоянно се актуализират и издават в сборници.

► ХОД НА УРОКА:

СЛАЙД 17

Тъй като св. Йоан правел много чудеса, хората започнали да го наричат не само свят, но и Чудотворец. Човек, който прави, твори чудеса.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Учениците научават още една нова за тях гума – чудотворец.

Чудотворството е един от знаците за светостта, за това, че чрез дадената от Бога благодат човек преодолява ограниченията на физическия свят. Тези чудеса се извършват с хората, които имат нужда от подкрепа, от помощ, които се надяват на Бога.

► ХОД НА УРОКА:

Едно такава чудо било и обещанието на св. Йоан Рилски. Той обещал на своите ученици и хората, които идвали в манастира, че и след като умре, ще продължава да се грижи за тях, ще е закрилник на България, на българите и на всички хора, които идват в неговия манастир и го молят за помощ.

СЛАЙД 18

■ УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Тук се въвежда и понятието закрилник в неговия духовен смисъл като небесен покровител на българския народ. В народната памет през вековете св. Йоан Рилски остава именно като небесен застъпник на българите. Той става най-почитаният български светец, укрепващ народния дух в нелекия исторически път на нашия народ, поради което неговият празник е определен за Ден на народните будители.

► ХОД НА УРОКА:

Днес Рилският манастир е най-големият в България. В него идват хора от цялата страна и от цял свят. Те молят св. Йоан за помощ и той продължава да им помага и да е закрилник на България.

СЛАЙД 19

■ УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Тук се прави връзка между живота на св. Йоан Рилски, произхода на Рилския манастир и съвременността. Учениците научават, че делото на св. Йоан не се ограничава в миналото, а е актуално и днес, че той и днес продължава да е закрилник на България, а неговият манастир е средище на почитта към него.

► ХОД НА УРОКА:

Задача: Какви три важни знания научихме през този час? Изберете начина за представяне на решенията: да нарисувате, да опишете, да изобразите и да покажете по някакъв начин вашите решения.

Времето за намиране на решение е 7 мин.

СЛАЙД 20

■ УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Упражнение. Задача: Какви три важни знания научихме през този час?

Въпросът има за цел да върне учениците към основните моменти от урока, като се поставя условието те сами, по своя преценка, да подредят по важност полученото от тях знание.

При стартиране слайдът изобразява само въпроса, който учителят прочита.

Време за работа 7–8 мин. Учителят казва на учениците с колко време разполагат, за да знаят, че имат ограничение във времето и това изисква мобилизиране. В хода на работата учителят преценява кога са готови и според това дава край на обсъжданията и започва обявяването на решенията.

Накрая учителят обобщава наученото в урока чрез изображенията на слайда – св. Йоан Рилски: закрилник, светец, чудотворец.

► **ХОД НА УРОКА:**

▄ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Следващите три слайда съвпадат със задачите от работния лист. Учителят стартира слайдовете и прочита въпроса, а учениците маркират отговорите си в работния лист. Разчита се учениците да се ориентират за отговорите по картинките. Текстът отдолу е поставен за тези, които могат да четат, но той не е необходим и задължителен, за да бъде намерено решението. Ако няма време за решаването на някои от въпросите или за всички, това може да остане като домашна работа за учениците, която ще направят с помощта на родителите.

СЛАЙД 21

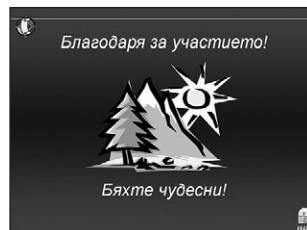
► **ХОД НА УРОКА:**

Заклучителен слайд

▄ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Заклучителният слайд дава знак на учениците, че урокът е стигнал успешно до своя край.

СЛАЙД 24

► **Тема на урока:** Св. Димитър

► **Заглавие:** Силата на името

► **Цел на урока:**

Да запознае учениците с личността на св. Димитър. Акцентът в урока се поставя върху силата, която носи името на гаден човек и нейния произход. Учениците разбират за силата, която дават на един човек семейството и светецът покровител; разглежда се името като идентификация на човека и връзка с общността.

► **Връзка с учебната програма за 1. клас:**

Урокът е свързан с учебното съдържание по *Роден край* – Ядро 1. „Мое-то семейство“, и по БЕЛ – „Мое семейство“. Разширява се темата, като се посочва, че името е знак за връзката между роднините в семейството и рода; името може да е връзка не само между поколения, но между народи и култури, да спомага за общуването между хората. Посочва се значението на името в училищната общност, визуализира се единството на общността от съученици чрез създаване на *Дърво на класа*.

► **Поведенчески модел:**

В урока се посочва ценността на общността и общуването за отделния човек. Учениците се мотивират да бъдат достойни носители на своето име, да подражават на светците, чиито имена носят, да са продължители и добри представители на своето семейство и фамилия. Децата чрез своите имена се поставят в ситуация да оценят мястото и отговорността си в семейната и училищната общност.

В работата си с първокласниците през първите месеци на учебната година учителят полага целенасочени усилия за създаване на общността на класа, за сплотяване на отделните ученици в един общ клас. Представеният урок предлага една техника за укрепване на детския колектив. Последната задача от него е посветена на консолидирането на класа чрез направата на *Дърво на класа*, в което всяко дете присъства като отделно листо в общата корона на дървото. Така децата визуално ще изобразят своето единство в класа.

► **Сведения за учителя:**

Урокът съвсем накратко запознава учениците с личността на св. Димитър (чества се на 26 октомври), основно чрез посочване на неговите качества и показване на неговата икона. Житието му не е поставено в центъра на урока, тъй като то е сложно за разбиране от първокласни-

ците. Централно място в него заема темата за мъченичеството, която е основна в християнството, но е недостъпна за малките ученици.

► **Презентация:**

Презентацията съдържа 13 слайда. Текстът в тях е съвсем ограничен, тъй като учениците още не са преминали огромото развитие. Акцентира се върху изображенията. Св. Димитър е представен чрез два иконографски типа – като воин с доспехи и на кон.

► **ХОД НА УРОКА:**

Ние с вас вече повече от един месец сме заедно, познаваме се, знаем си имената: вие знаете моето, аз вашите. Защото имената са важни, днес ще поговорим за името. И ето ви първата изненада – ще поговорим за силата на името. Нашата задача днес ще бъде да открием в какво се състои силата на името.

Първото, което днес ще направим – вие и аз, е всеки да напише на листчето трите си имена.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Основна задача: В какво се състои силата на името.

Изписването на имената на лист концентрира учениците и насочва вниманието им към обекта на изучаване – имената.

От първокласниците не се изисква да могат да пишат, но повечето от тях могат с печатни букви да изпишат името си. Изписването на трите имена може да се окаже трудно за някои ученици. Затова може да запишат само първото.

Учителят също записва името си. Той участва с името си и в последната задача – *Дървото на класа*. Това е знак, че той също е част от класа, макар и с друга роля в него.

► **ХОД НА УРОКА:**

Първото име е личното, с него всеки човек се представя пред другите хора.

Въпрос: А сега очаквам поне трима от вас да ни кажат на кого са наречени с името си.

Второто име – знаете ли откъде се получава? То показва, че сте син или дъщеря на вашия баща. Затова се казва „бащино“. Второто ни име ни свързва с нашето семейство, а бащата е главата на семейството. Затова същото „бащино“ име имат и вашите братя и сестри

– тези от вас, които имат братя, сестри.

Въпрос: Нека гвама или трима от вас, които имат брат, сестра, да ни кажат тяхното бащино име.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Всяко обяснение на значението на имената е последвано от въпрос. Въпросите свързват теоретичното знание с конкретните ученици и техните имена и семейства.

Същевременно се осигурява интерактивност на урока и постоянен диалог между учителя и учениците.

Въпросите се задават фронтално, не са отправени към конкретен ученик. Така отговарят тези, които имат готовност.

Слайдът съдържа три изображения: на баща с гвете деца и илюстрира личното и бащиното име. Изображенията се стартират с натискане на клавиш, така че учителят може да контролира появата на изображенията и те да съвпадат с обясненията на отделните имена.

► ХОД НА УРОКА:

Третото име е фамилията, то ни свързва с по-голямото семейство, с рода, от който произхождаме. Затова същата фамилия имат и вашите родители и бабите, и дядовете ви, и... и другите от рода, от голямото семейство, от фамилията.

Въпрос: Сега ще помоля... (посочва един ученик) да ни каже своето фамилно име, което имат и неговите родители, и баба, и дядо – родителите на баща му.

Извод: Нашите имена ни свързват с нашето семейство и с рода ни. Разбрахте, че родът, това е голямото семейство или, както още се нарича – фамилията.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

По същия начин е разработено и знанието за третото име – фамилията.

Накрая се прави извод, че имената ни свързват с нашето семейство и рода.

В контекста на уроците за знанието за християнството тази връзка на името със семейството и рода акцентира върху отговорността на всеки за името, което носи. То не е само негово, то го свързва и обвързва с неговите родители и предци.

Тази обвързаност дава и по-голяма морална отговорност на човека за постъпките и начина му на живот. Тук, при въпроса към учениците, подходът се сменя, за да се постигне по-голяма динамика, и учителят посочва едно от децата, което да отговори.

СЛАЙД 04

Моето семейство

► **ХОД НА УРОКА:**

СЛАЙД 05

И още една изненада сега: по някои имена можем да познаем от коя страна е човекът.

Но ето ви веднага още една изненада: благодарение на интернет и на това, че хората непрекъснато пътуват в други гържави, дори работят в тях, може да се каже, че вече целият свят е почти като едно голямо семейство. Затова и невинаги по името можем да познаем от коя страна е човекът. Например с името Иван са наречени много хора в България, но и в ... Е, вярно е, че в друга гържава, в която хората общуват помежду си, например на английски език, Иван звучи като...

Въпрос: Сеща ли се някой от вас за друг пример?

II **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

В хода на урока се изяснява, че името свързва и хората по света. Имената преминават границите на гържавите. Едни и същи имена се използват в различни гържави. Дава се пример с името Иван, което се използва не само у нас, но и в Русия и други гържави. Учителят не го вършва изреченията, за да подтикне децата да направят това. Тук не е формулиран въпрос, а се оставя те да говоршат мисълта на учителя, за да се подгържа вниманието им и усилието да следят речта на преподавателя. Отбелязва се също така, че името може да е същото, но да звучи по друг начин на другите езици. Тук с помощта на учениците (ако те могат), учителят дава примери за това как звучи името Иван на различни езици: Иван – Джон – Жан – Йохан – Йоан – Йон – Янис... Имената се появяват на слайда с натискане на клавиш от учителя. Учениците дават и други примери, ако се сетят за такива. Напълно възможно е първокласниците да не могат да дадат други примери.

► **ХОД НА УРОКА:**

СЛАЙД 06

И защото името ни свързва със семейството, с фамилията, дори със страната ни, името носи... сещате ли се какво? Един жокер ви давам – посочвам ви сега условието на основната ни задача за този час... – името ни дава голяма сила. Нека да видим в какво друго се състои силата на името?

Въпрос: Как се запознават хората? Кое е първото, което казват, като се запознават?

Всеки си казва името, с него ние се представяме пред другите хора, така те ни разпознават, на това име ние отговаряме.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Тук се припомня отново основната задача за този час – силата на името.

В хода на урока се разкриват още аспекти от силата на името, свързани с ежедневието на учениците: **1.** С него се представяме в обществото, с него се идентифицираме пред другите хора.

► ХОД НА УРОКА:

Въпрос: Да видим как ни служат имената на нас тук, в класа. Как ни помагат?

- Тетражките и учебниците са нагнисани и така ги различаваме.
- Тестовите се нагнисват и така знаем кой на кого е.
- Като си знаем имената, можем да се обръщаме един към друг.

Ако си знаем имената, можем да си говорим, да си пишем, защото се познаваме, като си знаем имената, можем да си *общуваме*.

СЛАЙД 07

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

2. Поставено върху предмети, ги обозначава като наши.

3. Името е предпоставка за общуване.

Тези измерения на силата на името, макар и прости, не са очевидни за учениците и те не си дават сметка за тях. Децата ще ги открият, когато им се посочат конкретно. В слайда трите изображения се появяват едно след друго след натискане на клавиш. По този начин учениците не се разсейват от едновременната поява на всички картинки. Така учителят има време да поговори върху всяко изображение.

► ХОД НА УРОКА:

Изводи:

Чрез името ние можем да се представяме на другите хора, чрез името можем да общуваме.

Името ни *свързва* с другите хора.

СЛАЙД 08

► ХОД НА УРОКА:

Името ни свързва и със светците, които носят това име. светец е онзи човек, който станал толкова добър, че дори светел от добротата. Оттук произлиза и гумата светец.

Въпрос: Спомняте ли си как се изобразяваха светците на иконите?

В миналото хората са кръщавали своите деца с имената на светци, защото искали те да станат като тях добри.

Тази седмица например ще празнуват тези, които се казват Димитър, защото се чества денят на св. Димитър.

■ УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Тук името се свързва с празнуването на именния ден. Честването на имените дни е християнска традиция, според която човек почита светеца покровител, чието име носи. Даването на имена на светци на новородените е своеобразно поверяване на детето на молитвеното застъпничество на този човек, живял достоен живот, достигнал святост и станал пример за другите хора.

Макар тази традиция в последните години да е почти забравена, тя все пак присъства в живота на българите и е част от нашето културно наследство. Независимо от превратностите на времето и днес най-популярните имена у нас са на големи християнски светци – Георги, Николай, Димитър, Иван, Мария...

Така името свързва човека не само с неговото семейство и род, но и с християнския свят и почитаните от него светци.

В предишния урок – за св. Йоан Рилски – учениците вече са се запознали с гумата *светец* и нейното значение. Тук отново тя им се припомня, сега в друг контекст. Тогава една от задачите беше да оцветят орела в иконата на св. Йоан Рилски.

В слайда са използвани икони на св. Йоан Рилски и на св. Димитър.

► ХОД НА УРОКА:

Нека да видим кой е бил св. Димитър, чието име носят толкова много хора днес.

- Той бил християнин. Бил воин, смел, силен. Винаги изпълнявал обещанията си, каквото и да му струвало това.

- Защищавал слабите, помагал на бедните, защото обичал Бога и хората.

■ УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

В урока св. Димитър е представен с най-характерните си качества,

които допринасят за неговото просияване. На първокласниците не се разказва цялото житие на светеца, защото те не биха могли да разберат изцяло събитията, описани в него. Подвигът на мъченичеството и жертвата в името на Исус Христос са все още непонятни за учениците на тази възраст.

Достатъчно е да се подчертае мотивацията на неговите действия – обичта към Бога и хората. В презентацията св. Димитър е представен с два иконографски типа – като воин с доспехи и на кон. Обикновено на гръцките икони, на които светецът е на кон, той се изобразява пронизващ с копие то си човек. В презентацията този иконографски тип е избегнат. Заг конника обикновено се рисува граф Солун, чието защитник и покровител е св. Димитър.

Слайдът се стартира на два пъти, за да имат време учениците да разгледат двете изображения едно след друго.

► ХОД НА УРОКА:

Светците са и наши защитници. Можем да ги помолим за помощ, като изречем името им. Затова хората почитат на именния си ден светеца, чието име носят.

По тази причина празнуваме имените си дни: почитаме светеца, чието име носим, запознаваме се с неговия живот, за да разберем какъв е бил, как е станал светец, благодарим му за неговата закрила и го молим да ни помага.

СЛАЙД 11

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

От честването на конкретния светец се обяснява принципът на отбелязване на имените дни: на тях се почита светецът покровител, чието име човекът носи.

В ежедневието си при необходимост ние можем да го призовем с неговото *име* и да поискаме помощ и закрила.

Светецът, чието име носим, е пример за нас със своя живот и поведение.

Тъй като в класа може да има ученици, които не носят имена на християнски светци, учителят обяснява, че това не е задължително условие, за да има детето светец покровител. Всеки, който няма имен ден, може да си избере светец, в деня на когото да празнува и да го призове за свой покровител.

► ХОД НА УРОКА:

Задача: Да направим дървото на нашия клас

Нашият клас се състои от... ученици, които се познаваме, заедно учим, спортуваме, играем.

Въпрос: Как можем да направим картина на нашия клас? Като се снимаме, като се нарисуваме.

Можем да направим картината на нашия клас от нашите имена. Ще я наречем *Дървото на нашия клас*. Всяко дете ще бъде представено със своето име, то ще е едно листенце от това дърво на 1. а, б, в... клас.

Въпрос: А къде да сложим името на госпожата?

Времето ви за работа е ограничено. Разполагате с 10 минути.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Упражнение: Дървото на класа

От работния лист всяко дете изрязва и надписва с името си нарисуваното листо от дърво. Учениците залепват листчетата си на предварително подготвена картина на дърво с клоци, като всяко само решава къде да разположи своето листче. С тази задача се цели те визуално да представят единството на своя клас, а всеки ученик присъства в картината със своето име, то го идентифицира. Изрязването на листото от работния лист и надписването му с името също внася личен, индивидуален стил във всяко листо, то носи белега на своя създател и собственик. Въпросът за това къде ще се разположи **името на госпожата** е решение, което взема класът. То дава повод на учениците да се замислят за мястото на учителя в техния колектив. Учителят следи за дискусията между децата и ако тя излезе от конструктивния си дух, я прекратява и предлага решение.

Време за работа по *Дървото на класа* 10 – 12 мин.

Учителят следи времето за изпълнение. Малко преди времето да изтече, учителят напомня, че остават още 2 или 3 мин. Те са необходими на учениците да довършат работата си. Учителят преценява дали да отпусне повече време (без да го споменава), ако види, че децата се нуждаят. *Дървото на класа* може да остане в класната стая повече време, за да могат учениците да се порадват на съвместното си дело.

► **ХОД НА УРОКА:**

Благодаря Ви, бяхте чудесни!

СЛАЙД **13**

► **Тема на урока:** Въведение Богородично

► **Заглавие:** Денят на семейството

► **Цел на урока:**

Учениците да се запознаят с произхода на празника Въведение Богородично, който у нас се чества като Ден на християнското семейство и младеж; да научат за детството на св. Богородица; ролята и важността на семейството за израстването, развитието и оформянето на личността на всеки човек; важността на човека: всеки има своя мисия в света и сам по себе си е ценен.

► **Връзка с учебната програма за 1. клас:**

Урокът е свързан с темите за семейството и рода, предвидени за учебния предмет *Роден край* – Ядро 1. „Значение на семейството и рода“.

Семейството има изключително важна роля в обществото и Църквата го цени толкова, че има специален ден, посветен на него.

► **Поведенчески модел:**

Урокът акцентира върху връзките на любов и грижа между членовете на семейството. Посочва се ценността на детето в семейната общност. От друга страна се отбелязва, че семейството е най-добрата среда, в която едно дете се подготвя за своята мисия в живота. Формулирани са задачи, които карат учениците да разсъждават върху своето място в семейството и света, за бъдещето, което виждат за себе си. Посочва се ролята на сътрудничеството на семейството и училището за нормалното развитие на децата.

► **Сведения за учителя:**

Денят на християнското семейство се чества на празника Въведение Богородично или Въвеждането на св. Богородица в храма (цялата история на празника – в приложението). Историята за раждането и детството на св. Богородица не се съдържа в Библията. Тя е част от преданието на Църквата, записана в неканоничното Протоевангелие на Яков (гл. 7.2-3). Празникът, посветен на въвеждането на св. Богородица в Йерусалимския храм и оставянето ѝ там за възпитание и обучение, е много древен. Той разказва за важната мисия на Мария, отредена ѝ още от нейното раждане.

През 1929 г. Св. Синод на БПЦ взема решение празникът Въведение на св. Богородица в храма (21 ноември) да се отбелязва у нас като Ден

на християнското семейство и православната младеж, като по този начин иска да се обърне внимание на важността на семейството като „домашна църква“ и като място за възпитание на младото поколение. Това било особено наложително в условията на тежката социална и морална криза през междувоенния период. Семейството на св. праотци Йоаким и Анна е пример за отношенията между съпрузите, за условията, които те създали за израстването и развитието на личността на тяхното дете, за възпитанието и образованието, което осигурили на малката Мария.

► **Презентация:**

Презентацията съдържа 18 слайда. Водеща роля е отредена на илюстрациите.

► **ХОД НА УРОКА:**

СЛАЙД 02

Знаете, че има такива специални дни, които са посветени на хора и събития. Хора и събития, които са много важни и се припомнят всяка година на определен ден. Когато за първи път дойдохте в училище на 15 септември, ние отбелязахме един такъв специален ден – първия учебен ден. Тук бяха вашите родители, братя или сестри, баби и дядовци, други роднини. Бяха дошли да ви придружат в първия ви учебен ден и да ви изпратят на училище. Нали си спомняте?

Въпрос: Как се чувствахте тогава?

Да, не само вие се вълнувахте. Родителите ви също, защото ви виждат пораснали и умни. И аз бях много щастлива – защото при мен дойдоха нови ученици – умни и добри, с които да учим и да правим много нови неща. Миналия месец заедно с вас и цялото училище отбелязахме още един специален ден – Деня на народните будители.

Въпрос: Сещате ли се и за други такива специални дни?

II **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Мотивация: Специалните дни

В първата част на урока се прави връзка между преживяно от децата събитие – тяхното изпращане на училище от родителите им и посрещането им в клас от тяхната учителка с подобно събитие, свързано с живота на св. Богородица. Аналогията с техния личен опит им позволява по-лесно да възприемат отдалечените във времето събития. Въпросът да посочат и други такива дни провокира активността на учениците.

► **ХОД НА УРОКА:**

А знаете ли, че има и ген на семейството, на християнското семейство?

Това означава, че семейството е много важно, за да има и специален ген, посветен на него.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Ориентация. Задача: Защо семейството е важно?

Основната задача е посветена на важността на семейството. Семейството на св. Йоаким и св. Анна се използва в хода на урока като пример за отношенията в семейството, за ролята му за израстването и развитието на личността на детето. След това се прави връзка със съвременното семейство и мястото на детето в него.

Отбелязва се, но без подробности, че това е Денят на християнското семейство.

СЛАЙД 03

► **ХОД НА УРОКА:**

Въпрос: Защо според вас семейството е важно?

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Въпросът дава възможност на учениците да разсъждават върху ролята на семейството, макар и на своето детско ниво.

Учителят дава възможност на три или четири деца да отговорят, като прави кратък извод, например: да, така е. Поставен на учениците на този етап от урока, същият въпрос получава отговор и в хода на цялото занимание.

СЛАЙД 04

► **ХОД НА УРОКА:**

Ще ви разкажа за едно семейство, което е живяло много отдавна. Но днес ще говорим за него, защото на този ген се празнува събитие, свързано именно с това семейство. Семейството на Йоаким и Анна.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Историята на св. Йоаким и Анна е разказана в следващите слайдове накратко, без детайлите, така че по-лесно да бъде възприета от ученици от първи клас.

СЛАЙД 05

► **ХОД НА УРОКА:**

Въпрос: Като гледате тази икона, това изображение, какво бихте казали за чувствата, които тези двама души изпитват помежду си?

Да, те били съпрузи, много се обичали, били семейство, живеели добре.

СЛАЙД 06

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Въпросът изисква от учениците да потърсят отговор в посланието на иконата. Православните икони съдържат богата символика, чрез която може да бъде разкрито цялото християнско учение. Тук се прави опит да се насочи вниманието на децата към най-ясното послание на конкретната икона, а именно – любовта между родителите на Дева Мария. Двамата съпрузи се изобразяват прегърнати, като израз на тяхната дълбока връзка. По този начин учениците свързват семейството с любовта между съпрузите.

След отговорите на учениците учителят прави обобщението: „Да, те били съпрузи, много се обичали, били семейство, живеели добре“.

► **ХОД НА УРОКА:**

Но имало нещо, което липсвало в техния живот. Нещо, което много ги натъжавало и за което те страдали.

Въпрос: Какво ли е то?

Да, нямали дете.

СЛАЙД 07

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Този слайд нарочно е оставен празен като образ на празнотата в семейството на Йоаким и Анна.

Остава се време на учениците да отговорят на въпроса. Обикновено те веднага се досещат какво е липсвало в живота на съпрузите, защото за тях децата дават пълнота на семейството.

► **ХОД НА УРОКА:**

Въпрос: От кого можели да потърсят помощ?

Анна молела Бог да им помогне да станат и те родители, да си имат дете. Какво казвала: „Ето, Боже, ти си дал на птиците да си имат птичета, а нас си ни лишил от дете. Моля Те, прати ни и на нас рожба“.

СЛАЙД 08

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

След задаването на този въпрос се оставя време децата да дагат

варианти. Тъй като въпросът с безплодието в съвременния свят е актуален, е възможно да има ученици, които да предложат варианти, свързани със съвременни те технологии в медицината – като инвитро и др. под., или поне търсене на лекарска помощ.

Следва учителят да обясни, че по времето на св. Йоаким и Анна медицината не е била на това ниво. А и днес, при наличието на развита медицина, хората се надяват и искат помощ от Бог, който има силата да им помогне в такава ситуация.

На мозайката е изобразена св. Анна и нейната молитва.

► **ХОД НА УРОКА:**

Бог чул молитвата на Анна. Станало чудо. Макар и вече възрастна, тя родила момиченце. Нарекли го Мария.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Чудото се състои в това, че Анна била възрастна и не се очаквало да успее да зачене и роди дете.

Според еврейското разбиране децата са Божие благословение за семейството, а липсата на деца е знак за греховност, недостойнство и богооставеност.

Обществото гледало с недоверие и съжаление на бездетните съпрузи. Затова вярата на Йоаким и Анна, че Бог не ги е отхвърлил, но ще чуе молитвата им, е още по-ценна. На иконата, използвана в слайда, е изобразена по много изразителен начин любовта и нежността на родителите към детето им и радостта от раждането му.

СЛАЙД 09

► **ХОД НА УРОКА:**

Мария била много добро дете и радвала родителите си. Тя растяла кротка и послушна, умна и разсъдителна.

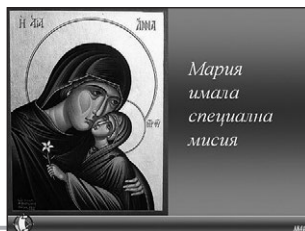
СЛАЙД 10

► **ХОД НА УРОКА:**

Бог видял колко добро сърце има Мария, колко внимателна и добра била с родителите си и с другите хора и ѝ определил специална мисия – един ден тя щяла да стане майката на Исус Христос.

СЛАЙД 11

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Сведенията за гетството на Мария са съвсем малко, но тя притежавала качества, които я направили подходяща един ден да стане майка на Божия Син. Избраничеството на Дева Мария има дълбок смисъл – тя станала най-добрият представител на човешкия род. Мария максимално се доближила до Божиите критерии за святост и така станала способна да приеме в себе си Бога и да Му даде одухотворена плът. Църквата я нарича „втора Ева“, чрез която човечеството се възражда за нов живот. На иконата са изобразени св. Анна и малката Мария, която държи в ръката си бяло цвете, символ на нейното девство.

► ХОД НА УРОКА:

СЛАЙД 12

Когато пораснала, родителите на Мария я изпратили в специално училище, което се намирало в храма на град Йерусалим, за да се научи да чете, да пише, да се научи да разговаря с Бога в молитва. И ето, в специалния ден Мария била заведена от своите родители до училището в храма. Те били много щастливи. Родителите се радвали, че тяхното момиче е пораснало, че е било послушно и добро. Заедно с тях дошли и техни роднини и приятели и заедно я изпратили до там. На стълбите я посрещнал учителят, най-главният от всички – той бил първосвещеникът, най-важният от всички свещеници. Бог му казал, че това момиченце е необикновено и че му е отредил специална мисия в света. Мария изкачила сама всичките стъпала на храма и влязла с първосвещеника вътре.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Родителите на Мария, които били вече на преклонна възраст, изпратили Мария в специално училище към Йерусалимския храм, в което се възпитавали и обучавали малки момиченца и млади момичета. Тогава Мария била на 3 години, съвсем малка. Родителите ѝ я оставали там. Йоаким и Анна възприемали въвеждането ѝ в храма като нейно посвещение на Бога. Тя поела по пътя на своята мисия, която ще ѝ донесе голяма радост и удовлетворение, но и много болка и страдание. Това, че първосвещеникът, най-високопоставеният и уважаван човек в тогавашното еврейско общество, излязъл да посрещне Мария и я въвел в Светая Светих, най-святото място в Йерусалимския храм, където никои друг освен него не влизал, било голяма чест за Мария и нейните родители. То е доказателство за голямата роля, която Бог е отредил на това момиченце.

Изпращането на Мария в храмовото училище било толкова значимо събитие за нейното семейство и близките им, защото бележи началото на подготовката ѝ за нейната мисия. Тези подробности не са необхо-

гими на учениците от първи клас, тъй като те не биха разбрали мотивите на родителите да оставят детето си в храмовото училище, нито контекста на тогавашната еврейска култура.

► **ХОД НА УРОКА:**

Точно това събитие – въвеждането на Мария, бъдещата св. Богородица в храма, празнуваме на този ден, Деня на семейството.

СЛАЙД 13

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

През 1929 г. Св. Синод на Българската църква взема решение да посвети този празник на християнското семейство и младежта, за да подчертае още веднъж важната роля на семейството за възпитанието на децата и младежите. Празникът напомня на родителите да приобщават децата си към християнските семейни и нравствени ценности.

► **ХОД НА УРОКА:**

Това е Денят на семейството, защото и сега повечето деца порастват в своите семейства. Родителите се грижат за тях, децата помагат на родителите и един ден всяко дете тръгва по своя път да изпълнява своята мисия. Защото всеки човек има мисия, има важни задачи, които да изпълни в света.

СЛАЙД 14

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Важно е учениците да разберат, че семейството е най-добрата и подкрепяща ги среда, в която те израстват като хора и личности. Семейството дава на детето основата за неговата по-нататъшна реализация. Успешната мисия на един човешки живот го много голяма степен зависи от неговото семейство. Изграждането на личността, получаването на нравствените ценности и мироглед, правилата за взаимоотношения с хората се получават в семейството и отговорността за това е на родителите.

► **ХОД НА УРОКА:**

В семейството и в училище децата се подготвят за мисията си в света.

СЛАЙД 15

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

На учениците е важно да се каже, че наред със семейството, важна роля за успешното развитие на една личност има и училището. Усилията и на двете институции би следвало да са

съвместни и подчинени на една цел: подкрепа на детето в неговото развитие и мисия в света.

► **ХОД НА УРОКА:**

Въпрос: Каква е вашата мисия?

Вие избирате по какъв начин да отговорите на този въпрос: можете да изобразите своя отговор или да го напишете на определеното за това място в работния лист.

Време за изпълнение 6 мин.

СЛАЙД 16

II **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Упражнение. Задача: Вашата мисия

Свързването на учебното съдържание с ежедневието на учениците се осъществява не само с тази, а и с другите задачи от работния лист. Чрез тях децата се замислят за ролята на семейство, за взаимоотношенията в него, за чувствата между членовете и подкрепата, която могат да си окажат по различни начини, напр. чрез помагане в домакинството, подкрепа в трудни моменти и т.н.

Въпросът за мисията засяга личната отговорност на ученика за неговия живот, доколкото това е възможно в тази възраст. Но децата вече знаят, че са достатъчно големи, за да подхождат сериозно и отговорно към своята роля в семейството, в училище, да мислят в перспектива: това, което сега учат, ще могат да приложат на практика в бъдеще.

Решението на въпроса „Каква е вашата мисия?“ учениците дават в работния лист. Тъй като само малка част от тях вече могат да пишат, те избират по какъв начин да дадат отговора си: чрез рисунка, шрих, знак и т.н. След като свършат с работния лист, няколко деца казват на глас какво са изобразили и защо. Отговорите не се коментират. Учителят изказва само поощрение: „Да, добре; това е много интересно“.

► **ХОД НА УРОКА:**

Всеки ден ние имаме мисия – да сме добри, да се учим, да уважаваме учителите и съучениците си, да помагаме на нашите родители.

СЛАЙД 17

II **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Накрая учителят прави обобщение, като подчертава, че не само в бъдеще, но и днес, всеки ден, имаме мисия, която изпълняваме, и тя е да сме добри помежду си, да се уважаваме, да учим, да уважаваме и да помагаме на нашите родители. Така отговорността на децата не остава в далечната перспектива на бъдещето, а засяга тяхното ежедневие

тук и сега, всеки ден. В зависимост от времето, с което разполага учителят, останалите задачи от работния лист могат да се решат до края на часа или да се дадат за домашно.

Ако останат за домашно, учителят подчертава, че третата задача е добре учениците да решат в сътрудничество със своите родители, като обсъдят с тях в какво от домакинската работа могат да им помогнат.

По желание на учителя: да се направи изложба в класната стая на семейните портрети, нарисувани от учениците в работните листове.

► **ХОД НА УРОКА:**

Благодаря за участието!

СЛАЙД 18

- ▶ **Тема на урока:** Св. Николай
- ▶ **Заглавие:** Грижата за другите

▶ **Цел на урока:**

Учениците да се запознаят с личността на св. Николай, доколкото позволяват възрастовите им особености. От житието и личността на светеца са изведени само най-важни и разбираеми за първокласниците теми: грижата на св. Николай за хората, неговата безкористност, скромност, чудотворството му, изразяващо се в помощ за другите. Помощта и подкрепата за другите хора не винаги е материална, може да се изрази в добри думи и поощрение с усмивка.

▶ **Връзка с учебната програма за 1. клас:**

Урокът е във връзка с учебната програма по *Роден край* – национални и битови празници в България, и по-конкретно – с отбелязването на Никулден. Затова в урока, наред с разкриване образа на светеца, се засяга почитането му от рибарите, както и някои обичаи, свързани с честването на Никулден у нас.

▶ **Поведенчески модел:**

Чрез образа на св. Николай на децата се представя положителен поведенчески модел на човек, който е готов да помогне на изпаднали в беда, при това безкористно и без да желае да се изтъква. Пред учениците се поставя важен житейски проблем: доколко страданията на другите хора ни засягат. Примерът на св. Николай е да сме активни, когато можем да помогнем, да сме отворени за болката на другите.

В края на урока е формулирана задача, която акцентира върху ролята на добрите думи като носители на подкрепа и окуражаване за другите. За учениците е важно да знаят, че и чрез думите могат да помогнат на тези около тях и е добре да го правят. Децата много по-често използват думите, за да се нараняват и обиждат, отколкото да се подкрепят и да си изпращат добри послания. Решаването на поставената задача ще допринесе за повишаване на позитивната им вербална култура и за развиване на положителни отношения между съучениците.

▶ **Сведения за учителя:**

Празникът на св. Николай – Никулден – се отбелязва на 6 декември. Житието на светеца е поместено в приложението. Животът на св. Николай, наречен Чудотворец, е богат на много събития, срещи, чудеса. Светецът е духовник с ярка индивидуалност, будна християнска съвест и активна пастирска дейност. Той е известна историческа

личност и взима участие в Първия Вселенски събор в Никея през 325 г. В този урок, предназначен за малки ученици, е изведена една от неговите характерни черти – грижата за другите. Неслучайно св. Николай е първообраз на Дядо Коледа – добрия старец, който носи подаръци на децата, без да иска нищо в замяна, освен да са добри и послушни. Известни са много чудеса на св. Николай, станали по време на неговия земен живот и след това. В урока се споменават най-известните от тях като елемент от общия образ на светеца, какъвто е познат в българската народна култура.

► Презентация:

Презентацията се състои от 15 слайда. Основната информация и посланието в нея се съдържа в изображенията, текстът е съвсем малко, тъй като учениците още не могат да четат добре.

► ХОД НА УРОКА:

СЛАЙД 02

Днес ще ви разкажа история, която се случила отдавна в един далечен град на име Патара. Там живеел богат търговец. Той имал три дъщери, които се готвел да омъжи.

■ УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Мотивация. Задача: Защо помагаме

Разказът е част от житието на св. Николай.

Откъсът илюстрира образа на св. Николай като пастир, загрижен за другите хора. Светецът не чака изпадналите в беда да гоудат при него за помощ, но сам разбира за нещастие им и отива да им помогне.

► ХОД НА УРОКА:

СЛАЙД 03

Но така се случило, че той загубил всичките си пари. И не само не можел да омъжи дъщерите си, но толкова обеднял, че нямали пари дори за храна. Този човек много се угрижил, чудел се какво да прави, отчаял се...

В същия град живеел и един свещеник на име Николай. Той разбрал за грижите на търговеца и за голямото нещастие, което сполетяло семейството, и решил да му помогне.

■ УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Разказът е представен накратко и са спестени детайли, които не могат да бъдат разбрани от първокласници. В житието на светеца се

казва, че след обедняването на баща им честта на момичетата била заплашена, тъй като той не можел да ги омъжи, а и се налагало да търси алтернативни начини за намиране на средства. Опасността да станат улични жени била съвсем реална. Помощта, оказана им от св. Николай, осигурила не само физическото оцеляване на семейството, но запазване и на честта на трите девици, и на достойнството на бащата.

► **ХОД НА УРОКА:**

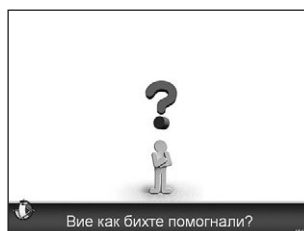
Въпрос: Как вие бихте им помогнали?

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Въпросът кара учениците да се ангажират с проблемната ситуация, в която се намират героите на разказа, и да се замислят над историята.

Учениците устно дават своите отговори.
Те не се коментират.

СЛАЙД 04

► **ХОД НА УРОКА:**

Свети Николай, защото свещеникът, който решил да помогне, бил точно св. Николай, една нощ минал покрай къщата на търговеца и като изчакал никои да не го види, хвърлил през прозореца една кесия със златни жълтици, която паднала в стаята. Търговецът не видял кой хвърлил парите в дома му. Като отворил кесията, видял, че вътре има точно толкова пари, колкото му били необходими, за да избегнат глада и да омъжи дъщерите си.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Тук за първи път учителят отбелязва, че разказът е именно за св. Николай, чието име може би е познато на някои от учениците. Важна подробност е, че светецът дал парите на бащата, без той да го види. Този акцент се разработва по-подробно в хода на урока.

Друг важен детайл от разказа е, че светецът дал на бащата точно толкова пари, колкото му били необходими. Това е елемент от чудото – точната мярка, точно толкова, колкото е нужно, за да бъде избегнато нещастие.

СЛАЙД 05

► **ХОД НА УРОКА:**

Въпрос: Вие как мислите, защо св. Николай не искал никоу да го види и да разбере за доброто му дело?

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Въпросът поставя пред учениците за анализ постъпката на св. Николай, за да се опитат да открият мотивите за неговото дело.

Учителят приема всички отговори, а накрая, без да ги коментира/оценя, дава решението. На гръската се изписват двете нови ключови думи – безкористен, скромен.

СЛАЙД 06

► **ХОД НА УРОКА:**

Св. Николай е **безкористен** – не иска нищо в замяна, не иска да му връщат парите.

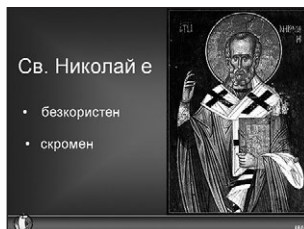
Св. Николай е **скромн** – не иска да се изтъква заради доброто дело, не иска да го хвалят.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Ориентация. Задача: Как св. Николай се грижи за другите

Ключовите думи – безкористен, скромн – са изписани и в презентацията. Те се появяват след натискане на клавиш. Учителят обяснява значението на думите. Тези качества на светеца обясняват постъпката му. Мотивът на неговите действия е да помогне, без да търси нищо в замяна. Не е движен от желание да се издигне в очите на хората, а единствено от любов и грижа към страдащите.

СЛАЙД 07

► **ХОД НА УРОКА:**

Въпрос: Напомня ли ви на някого постъпката на св. Николай с това, че дава подарък, без никоу да го види?

Да, и Дядо Коледа по подобен начин радва децата, като оставя подаръците, без никоу да го види, но всяко дете получава точно това, което е искало.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Въпросът е предизвикателство към учениците – дали ще успеят да свържат постъпката на св. Николай с образа на добрия старец Дядо Коледа, който носи подаръци на децата. Учителят приема отговорите на децата (ако има такива). Може да им даде ориентир – изображението на Дядо Коледа, което е на същия слайд, но се стартира с натискане на клавиш.

СЛАЙД 08

Накрая учителят прави обобщение, че и Дядо Колега по подобен начин радва децата, като оставя подаръците, без никои да го видят, но всяко дете получава точно това, което е искало.

Учителят не прави пряка връзка между Дядо Колега и св. Николай, както и не коментира личността на Дядо Колега и Дядо Мраз, защото в този възраст почти всички деца все още вярват в тяхното реално съществуване.

► ХОД НА УРОКА:

Св. Николай помагал и на много други хора по различни начини.

Тук има изображения на някои от чудесата, извършени от светеца. На първата: св. Николай излекувал очите на сръбския цар Стефан Дечански; на втората е изобразено как св. Николай се явил в съня на император Константин и му дал ценен съвет; на третата картинка: как светецът спасил град Мир от глад, като изпратил кораби, пълни с храна за жителите.

СЛАЙД 09

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Със следващия слайд се прави обобщение, че помощта на светеца не се е ограничила само с това семейство. На него са представени някои от чудесата на св. Николай чрез фрески от сръбски православен храм в гр. Печ, Косово. Изображенията се стартират след натискане на клавиш от учителя. Появата на трите фрески едновременно ще разконцентрира учениците. Така учителят ще може да ги покаже и обясни една по една.

На първото изображение св. Николай връща зрението на сръбския крал Стефан Урош III Дечански (ок. 1285 – 11 ноември 1331), ослепен от баща си Стефан II Милутин.

На втората фреска св. Николай се явява в съня на своя съвременник византийския император Константин (274–337), изисквайки от него да освободи трима военачалници, осъдени несправедливо на смърт.

На третата фреска е изобразено чудото със св. Николай, когато той спасил град Мир от глад. В цялата област нямало реколта и светецът се явил насън на италиански търговец и му дал три златни монети, за да докара корабите си със зърно в Мир. Когато се събудил, италианецът видял в шепата си златните монети и веднага се отправил към малоазийския град. Неговото зърно спасило Мир от глад благодарение на св. Николай.

► ХОД НА УРОКА:

Станал светец, приятел на Бога. Св. Николай помагал на хората не само тогава, но и сега продължава да помага. Затова християните много го почитат и празнуват неговия ден – Никулден.

СЛАЙД 10

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Тук се прави връзка между способността на някой човек да прави чудеса и неговото приятелство с Бога, произхожда на неговата святост. Понятието за святост е основно в християнското учение и празнична култура, но неговият смисъл е неясен за съвременния човек. Източникът на това чудотворство не е самият човек, а връзката му с Бога. Благодарение на нея светецът е в състояние да помага на другите, преодолявайки физическите закони, правейки чудеса.

Благодарността на хората към Бога и прославения от Него светец се изразява в неговото почитане в определен ден, в случая – Никулден.

Така на учениците се обяснява защо се празнува този празник – в чест на св. Николай, който помага на хората.

► ХОД НА УРОКА:

Св. Николай е много почитан от моряците и рибарите.

Защо е така?

Тяхната професия е много трудна и опасна. Те са в морето, в което често стават бури, и св. Николай много пъти е спасявал моряците да не се удавят, а да се върнат живи и здрави при семействата си.

СЛАЙД 11

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Тъй като в съвременното почитане на св. Николай рибата заема важно място, се дава обяснение на учениците на какво се дължи това. В житието на св. Николай са описани много случаи, когато той помага на рибари и пътници по море. Светецът е много почитан от народи, свързани с морето и риболова – гърци, турци, италианци. Затова той се смята за покровител именно на рибарите и моряците, които го призовават на помощ, когато се отправят в морето.

► ХОД НА УРОКА:

Св. Николай помага на рибарите, за да имат богат улов от риба. Затова съществува обичаят на Никулден да се яде риба и хората да се събират заедно и да се веселят.

СЛАЙД 12

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Богатият улов на рибарите се свързва с Божията подкрепа и молитвеното застъпничество на св. Николай. Неговата грижа за другите се изразява и в това рибарите и семействата им да не чувстват недоимък, да не гладуват, да не се разделят заради нещастия.

► ХОД НА УРОКА:

Св. Николай се радва, когато хората са заедно и си помагат. Можем да помогнем на някого и да го зарадваме не само като му дадем скъпи подаръци. Много често голяма радост носят добрите думи, които казваме на хората около нас. Добрите думи могат да им помогнат повече от жълтиците. Това са скъпи думи като жълтици. Ние с вас, в нашия клас, за да можем да се учим и да работим добре заедно, се нуждаем от това да сме добри едни с други, да си казваме добри думи. Те ни помагат и ни дават сили.

СЛАЙД 13

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

В хода на урока чрез образа на св. Николай пред учениците се развива идеята за нашата отговорност за другите, за необходимостта да се грижим не само за себе си, но и за хората около нас – нашите близки, приятели, съученици. Децата, които не са в състояние да изразят своята загриженост и подкрепа по начините, по които това правят възрастните, могат да направят това по свой начин, като отправят към своите съученици, приятели, близки добри думи на подкрепа и окуражаване. За учениците е важно да знаят, че чрез думите могат да помогнат на тези около тях и е добре да го правят.

► ХОД НА УРОКА:

Затова сега имам една много важна задача за вас: да направите картичка за вашия съсег по чин, в която да му напишете добри думи. Такива думи, че всеки от вас, когато му стане тъжно, да може да отвори картичката от своя съученик и като прочете добрите думи, да му стане приятно и радостно.

СЛАЙД 14

Отпред на картичката е една картинка със св. Николай, за да ви напомня за него и за това как той е помагал на хората. А вътре в картичката вие ще напишете вашите скъпи гуми като жълтици за вашите съученици.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Упражнение. Задача: Да напишем добри гуми

Работният лист за този урок представлява картичка, която трябва да се презъгне и надпише. На предната страна има изображение на св. Николай, който спасява моряци от бурята. От вътрешната страна първокласниците ще напишат добрите гуми за своите съученици. Тъй като те сега се учат да пишат, това ще са само отделни гуми, може да се наложи учителят да помогне на някои от учениците. Ако някои деца се затрудняват, може да кажат на глас добрите гуми, които са измислили, а по-късно да ги запишат с помощта на родителите си въкъщи. Важно е общото положително настроение на учениците и усилието да измислят добри гуми за своите съученици.

► ХОД НА УРОКА:

Благодаря за участието!

СЛАЙД 15

► **Тема на урока:** Рождество Христово.

► **Заглавие:** Рождество Христово

► **Цел на урока:**

Целта е учениците да се запознаят със съдържанието на празника Рождество Христово. Основната задача в урока цели те да свържат съвременното празнуване на Коледа с реалното събитие, станало преди повече от 2000 години във Витлеем. Като се акцентира върху християнското послание на събитието – раждането на Спасителя на света, Неговото влизане в живота на хората, става ясно, че всички елементи от съвременното му празнуване имат своето начало в евангелското събитие.

► **Връзка с учебната програма за 1. клас:**

Празникът Коледа, Рождество Христово, присъства в учебната програма по БЕЛ. Там се акцентира върху трапезата, народните обичаи и традиции в честването му, ролята на подаръците и т.н. Чрез този урок учениците се запознават с евангелското събитие, залегнало в основата на народните обичаи и традиции в неговото отбелязване у нас.

► **Поведенчески модел:**

Рождество Христово е един от най-любимите празници за децата. Същевременно, ако не се познава произходът на празника, християнското му послание за любов, саможертва, споделяне, съвременните елементи на неговото отбелязване ще бъдат само атрибути на един светски празник, продукт на консуматорското общество.

В урока се акцентира върху това, че както подаръците на вълхвите, така и сегашните коледни подаръци имат преди всичко символичен смисъл – те са знак за нашата обич към любимите ни хора. Не е важна цената на подаръка, а любовта и вниманието, с което е купен или приготвен.

Подаръкът, даването на нещо на другия човек, жертването на нещо наше за другите, е нашата съпричастност към саможертвата на Спасителя. Тази идея е залегнала в благотворителните акции и дела на подкрепа за бедните, страдащите, самотните, които се извършват най-много на Рождество Христово.

► **Сведения за учителя:**

Урокът се основава на евангелския разказ за Рождество Христово. Текстът се прочита от Библията, за да изглежда и звучи на децата авторитетно.

► Презентация:

Презентацията съдържа 13 слайда. В нея са използвани детайли от православни икони, чрез които малките ученици се запознават с изразните средства на иконографията.

► ХОД НА УРОКА:

Настъпва един от най-големите християнски празници – Рождество Христово, на който си припомняме събитие, което се е случило преди повече от 2000 години – раждането на Исус Христос на земята. И това събитие е толкова важно, че променило живота на всички хора.

СЛАЙД 02

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Мотивация. Задача: Защо празнуваме Рождество Христово по този начин

Обръща се вниманието на учениците върху важността на събитието Рождество Христово. То не е просто празник, на който си разменяме подаръци, а е свързано с важно събитие за човечеството, което променило света. С раждането на Исус Христос на земята Бог слязъл сред хората и станал Един от тях. Чрез Неговото въплъщение става възможно спасението на хората от смъртта, дошла в света след грехопадението. След Възкресението на Христос станало възможно Възкресението и на всички хора, починали с вяра в Него.

► ХОД НА УРОКА:

То променило и начина на отчитане на годините. Човешката история била разделена на събития, станали преди Рождество Христово и след Рождество Христово. След раждането на Исус Христос на земята започнало ново летоброене, ново броене на годините – летата, и настъпила нова ера.

СЛАЙД 03

Въпрос: Коя година сме сега след Рождество Христово?

Следователно от раждането на Исус Христос са минали 2013 години.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Игването на Христос на земята има огромно значение за бъдещия, вечния живот на хората, но раждането Му е толкова дългочакано и значимо събитие, че се отразило и на човешката история, на отчитането на годините.

За учениците от първи клас отчитането на годините все още е трудноразбираемо. Затова то е онагледено чрез линия, в която Рождество Христово е отбелязано със знак. Въпросът за това коя е настоящата година и нейното отбелязване на историческата линия помага на учениците да ситуират събитието в историята на света, макар и на съвсем елементарно ниво, както и да се ориентират приблизително колко години са минали от раждането на Исус Христос. По този начин те остават с впечатлението, че Рождество Христово е реално събитие в историята на човечеството, а не приказка.

► ХОД НА УРОКА:

И тъй като това събитие, което се е случило тогава, е много важно, то ние си го припомняме всяка година. Всяка година го отбелязваме и винаги специално се подготвяме за този празник.

Въпрос: Нека сега се опитаме да опишем заедно как се подготвяме за този празник, какво правим?

СЛАЙД 04

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Тук децата дават устно своите отговори за атрибутите при отбелязването на празника: коледна елха, звезда, песни, подаръци... и т.н.

След това решават задача № 1 в работния лист. Учениците трябва да изберат кои от изображенията, дадени в долната част на листа, са свързани с празнуването на Рождество Христово и да ги изрежат. След това ги залепват в горната част на листа, където е нарисувана стая, която трябва да се украси празнично.

► ХОД НА УРОКА:

Въпрос: Защо правим всичко това? Каква връзка има то с раждането на Божия Син в коледната нощ?

Сега ние с вас ще изследваме този въпрос. Първото, което ще направим, е да прочетем какво точно се е случило в нощта, когато се е родил Исус Христос. Може би там ще намерим отговор на нашите въпроси.

СЛАЙД 05

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Задача: Каква връзка има тази подготовка с раждането на Божия Син в коледната нощ?

Задачата, която предстои учениците да решат, е да се открие връзката между реалното събитие на Рождество Христово и неговото

честване днес. Откъде идват елементите в празника, какъв е техният произход. Като главен източник на познание за Рождество Христово се взима Библията и свидетелството на евангелистите.

► ХОД НА УРОКА:

СЛАЙД 06

За това как е станало раждането на Иисус Христос можем да прочетем в Библията.

Лука 2:4-20

„Тръгна и Йосиф от Галилея, от град Назарет, за Иудея, за града Давидов, наречен Витлеем, за да се запише с Мария, сгодената за него жена. А когато бяха те там, дойде ѝ време да роди; и роди своя Син първенец, повѝ Го и Го положи в ясли, защото нямаше за тях място в странноприемницата. В тая същата страна имаше пастури, които нощуваха на полето и пазеха нощна стража при стагото си. И ето, яви се пред тях Ангел Господен, и слава Господня ги осия; и се изплашиха твърде много. И рече им Ангелът: не бойте се: ето, благовестя ви голяма радост, която ще бъде за всички човещи; защото днес ви се роди в града Давидов Спасител, който е Христос Господ; и ето ви белег: ще намерите Младенец повѝт, лежащ в ясли. И внезапно се яви с Ангела многобройно воинство небесно, което хвалеше Бога и казваше: слава във висините Богу, и на земята мир, между човещите благоволение! Когато Ангелите си отидоха от тях на небето, пастурите си рекоха един другиму: да идем до Витлеем, и да видим случилото се там, за което ни възвести Господ. И дойдоха бързешком, и намериха Мариам и Йосиф, и Младенеца да лежи в яслите. А като видяха, разказаха каквото им бе възвестено за тоя Младенец. И всички, които чува, почувдиха се на това, що им разказаха пастурите.“

Матей 2:1, 9-11

„А когато се роди Иисус във Витлеем, ето, мъдреци от изток дойдоха в Йерусалим. И ето, звездата, която бяха видели на изток, вървеше пред тях, докато дойде и се спря над мястото, дето беше Младенецът. А като видяха звездата, те се зарадваха с твърде голяма радост. И като влязоха в къщата, намериха Младенеца с майка Му Мария и паднаха, та Му се поклониха; и като отвориха съкровищата си, принесоха Му дарове: злато, ливан и смирна.“

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Текстовете от Библията са от Новия Завет. Историята за раждането на Иисус Христос е разказана от евангелистите Матей и Лука (Лука 2:1-20 и Мат. 2:1, 9-11). При това техните разкази не се повтарят, а се допълват. Затова на учениците се предлага сборен разказ на базата на текстовете на двамата евангелисти. Част от евангелския текст е съкратен (по-специално при разказа за поклонението на мъдреците).

Това е направено, за да могат децата да се съсредоточат върху основния разказ. Добре е учителят да го прочете директно от Библията. Така у децата остава впечатлението за участие в изследователски процес, при който се използва текстът на авторитетни източници, какъвто е Библията. Но е необходимо предварително да си отбележи съкратените изречения. Евангелският текст е доста дълъг и труден за възприемане от учениците, затова се съкращава малко, за да могат те да запомнят главните моменти от него. По преценка на учителя текстът може да бъде съкратен още.

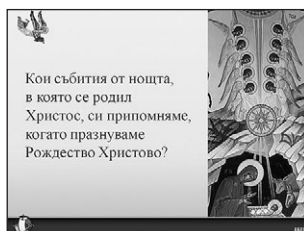
► ХОД НА УРОКА:

Задача: Кои събития от нощта, в която се родил Иисус Христос, си припомняме днес, когато празнуваме Рождество Христово?

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Прег учениците се поставя задачата да извадят от чутия разказ елементите, които участват в съвременното отбелязване на Рождество Христово. Учителят ги записва на дъската. Записването на отговорите е знак към учениците, че техните решения са важни и значими за хода на урока. След това учителят продължава занятието с помощта на презентацията, в която се предлага един примерен (хронологичен) ред, в който тези елементи могат да се разгледат: песента на ангелите, появата на витлеемската звезда, подаръците на мъдреците. Ако учителят прецени, може да промени реда на представянето на елементите.

СЛАЙД 07

► ХОД НА УРОКА:

Какво се пее в **песента на ангелите**: слава във висините на Бога; на земята мир, между хората – добра воля. Ангелите възпяват чудното събитие, което се случва в тази нощ – на земята идва Божият Син. Заради това ангелите пеят, че с неговото идване на земята ще настъпи мир, а сред хората добра воля, т.е. хората да станат по-добри един към друг.

Въпрос: Ние какви песни пеем на Коледа?

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Прави се кратко обяснение (тълкуване) на **песента на ангелите**, тъй като текстът в Евангелието звучи архаично и не е ясен за децата. В песента на ангелите се възпява промяната, която ще настъпи след раждането на Иисус Христос, Божия Син: ще бъде възстановена връз-

СЛАЙД 08

ката между Бога и човека, прекъсната при грехопадението, изобавлението на хората от греха ще донесе мир между тях и те ще станат добри един към друг. Всичко това се отнася за хората, които ще приемат доброволната жертва на Божия Син и ще станат съпричастни на извършеното от него, като приемат Кръщение, т.е. съзнателно и доброволно стават християни, последователи на Исус Христос и част от Неговата Църква. Въпросът за съвременните коледни песни прави връзка с днешното отбелязване на празника. По усмотрение на учителя може да се поговори с учениците върху текстовете на коледните песни: Какви послания ни отправят те? И днешните коледни песни ни напомнят за раждането на Исус Христос, за любовта между хората, за добротата и съпричастността.

► **ХОД НА УРОКА:**

СЛАЙД 09

Витлеемската звезда се появила над мястото, на което бил роден Исус Христос. Нарича се така, защото се появила над града Витлеем. Тя била толкова голяма и светела толкова силно, че била знак за необикновеността на събитието, случило се в тази нощ. Звездата насочва мъдреците към пещерата, в която се приютили Исус Христос и майка му.

Въпрос: Какво ни напомня сега, в коледната нощ, за Витлеемската звезда?

II **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Историята за появата на **Витлеемската звезда** е много интересна за малките ученици, защото тя е елемент от необикновените събития, белязали Раждането на Исус Христос.

Въпросът поставя пред децата предизвикателството да открият звездата в съвременната декорация на празника.

► **ХОД НА УРОКА:**

СЛАЙД 10

Тримата мъдrecи от Изтока донесли на малкия Исус подаръци: злато, ливан и смирна. Ливанът е скъпа ароматична смола, която в древността подарявали в знак на голямо уважение. Смирната е скъпо благоуханно масло. Подаръците на мъдреците имат символичен характер: те донесли злато на Исус Христос като на Цар, Цар на целия свят; ливан като на вниманието, с които е купен или приготвен.

Въпрос: Как си припомняме техните дарове на празника Рождество Христово?

Както подаръците на мъдреците, така и сегашните коледни подаръци имат преди всичко символичен смисъл – те са знак за нашата любов към любимите ни хора. Не е важна цената на подаръка, а любовта и Бог; смирна – като на Човек, защото с идването си на земята Той станал Човек, без да престава да бъде Бог.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Поклонението на мъдреците се е случило по-късно, 40 дни след раждането на Иисус Христос, тъй като на тях им е било необходимо време да стигнат до Витлеем. Но иконографски те се изобразяват едновременно с другите събития от Рождество Христово.

Подаръците на мъдреците имат символичен характер, дори пророчески, защото те маркират земния път на Иисус Христос. Той идва на земята като Цар, но не в човешкия смисъл на владетел и тиранин, а Цар на света, който се грижи за него и хората, които са негово творение. Иисус Христос става човек, но същевременно продължава да бъде Бог, затова в богословието се нарича Богочовек. Смирната е благовоние, с което се помазвали телата на починалите, и то напомня още при неговото раждане за участието му на земята – да бъде изпратен на смърт, но само така ще може да стигне до Своето славно Възкресение.

Важно е да се подчертае, че подаръците тогава, при Христовото Рождество, са имали символичен характер, така е и днес. Те са важни като знак на любовта и уважението между хората, а не са самоцел на празника и тяхната ценност не се измерва в паричната им стойност.

► ХОД НА УРОКА:

Различните хора от онова време по различен начин разбрали за раждането на Божия Син. Пастирите чули от ангелите, мъдреците, които се доверяват на науката и на звездите – чрез Витлеемската звезда.

Въпрос: А ние с вас днес откъде научихме как е станало раждането на Иисус Христос?

СЛАЙД 11

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Следващият слайд насочва децата към източника на информацията за свещените събития. Учениците от първи клас са още малки, за да се запознаят с Библията, но вече могат да възприемат кратки подбрани новозаветни текстове. Добре е да знаят, че тя е основният източник, от който черпим сведения за живота на Иисус Христос, за неговите дела и учение. Изображенията в слайда се стартират с натискане на клавиша. Така учителят показва картинките една по една, без децата да се разсейват от наличието на много непознати изображения.

► **ХОД НА УРОКА:**

СЛАЙД 12

Днес говорихме за подаръците, които вълхвите донесли на Иисус Христос. Сега, когато празнуваме рождението на Иисус Христос, неговия рожден ден, да си помислим: Какъв подарък бих могъл да му дам аз?

Задача: Какъв подарък мога да дам на Иисус Христос за неговия рожден ден на Коледа? Можете да запишете или изобразите вашите отговори в работния лист. Имате 7–8 минути за изпълнение на задачата.

II **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Упражнение: Какво мога да дам аз на Христос?

Игването на Христос на земята е свързано със саможертва. Спасителят се въплъщава и става Човек, за да претърпи страдания, смърт и Възкресение, за да възстанови връзката между човека и Бога. На празника Рождество Христово темата за саможертвата не присъства така ясно, както на Възкресение. Тя е минала на заден план, но всъщност подаръците, които правим на близките си, са спомен и за Христовата саможертва. Подаръкът, даването на нещо на другия човек, жертването на нещо наше за другите, е нашата съпричастност към саможертвата на Спасителя. Тази идея е залегнала в благотворителните акции и дела на подкрепа за бедните, страдащите, самотните, които се организират най-много на Рождество Христово. Задачата на учениците да дадат, подарят нещо на Христос е начин да се замислят за това какво те биха гали от себе си. Христос няма нужда от материални подаръци и това е ясно за децата, те трябва да насочат мисълта си към даряването на нещо нематериално, нещо лично тяхно, нещо, което ще го зарадва. Така те отново се връщат към християнското значение на подаръка – като знак за нашата любов и внимание към другите, усилието, жертвата да сме по-добри, да посветим на близките си част от времето си, от помощта си, от силите си.

► **ХОД НА УРОКА:**

СЛАЙД 13

Благодаря ви за участието!

► **Тема на урока:** Св. Йоан Кръстител

► **Заглавие:** Живот в общност

► **Цел на урока:**

Учениците да се запознаят с произхода на празниците Йордановден и Ивановден, с личностите и събитията, чествани през тези дни. Въвежда се ново понятие – общност, изяснява се какво представлява, както и важноста на общността за хармоничното функциониране на човешкото общество. Общността като среда, в която човек намира подкрепа, място за изява на неговите качества, възможност за общуване с другите. Темата се разширява, като учениците се запознават с още една общност – на Църквата.

► **Връзка с учебната програма за 1. клас:**

Урокът е свързан с програмата по *Роден край* Стандарт 1 – национални и битови празници в България. Урокът минава отвъд битовото отбелязване на зимните празници Йордановден и Ивановден, а опирайки се на произхода на Йордановден – Кръщението на Иисус Христос в река Йордан – запознава учениците със смисъла на кръщението в християнството и важноста на общността – семейна, училищна, църковна, за хармоничното развитие на младия човек и живота на хората в обществото.

► **Поведенчески модел:**

В урока се поставя важният въпрос за живота в общността и правилата, от които тя се ръководи. За да може общността да съществува и да изпълнява целта си – да е място за живот, развитие, изява и общуване между хората, е необходимо да се спазват правила, приети от всички. В урока се разработени задачи, които нагледно представят пред първокласниците радостта от живота в общност и необходимостта да се спазват правилата, за да може тя да съществува и функционира нормално. Насърчава се социализацията на децата и по достъпен за тях начин се маркират възможните пречки за това. Хармоничното общуване с другите хора е условие за личното щастие.

► **Сведения за учителя:**

Празникът Йордановден, наричан също Богоявление (чества се на 6 януари), е един от големите християнски празници. Наречен е така, защото по време на събитието Кръщение на Иисус Христос в река Йордан се разкрива Троицният Бог: Христос е във водите на реката, Св. Дух слиза над него във вид на гълъб, а Бог Отец като глас

от небето заявява, че Христос е неговият възлюбен Син. Богословието за Света Троица е сложно за първокласниците и ще остане неразбрано от тях дори да чуят евангелския разказ. По същия начин за тях ще остане неразбран животът и мъченическият подвиг на св. Йоан Кръстител, чиято памет се празнува на следващия ден – Ивановден (чества се на 7 януари). Затова в урока тези личности и събития само се маркират. Вниманието на учениците се насочва към последици от събитията, случили се на Богоявление – създаването на църковната общност и кръщението, с което хората стават християни и членове на Църквата.

Упражнителната част на урока е изцяло в работния лист.

► Презентация:

Презентацията включва 18 слайда. Основната информация в тях се съдържа в изображенията. В слайд 3 е прикачен клип с музика, на който фон учениците и учителят правят влакчето на класа.

► ХОД НА УРОКА:

Какво виждате на картинката?

Да, това е влак.

Въпрос: От какво се състои? От локомотив и вагони. Може ли да има влак само от локомотив? А само от вагон?

Казахте, че влакът се състои от локомотив и поне от един вагон, а най-често те са повече.

Ако влакът има много вагони, ще може да превозва повече пътници и товари.

СЛАЙД 02

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Мотивация. Задача: Влакчето на нашия клас

Първата част на урока въвежда учениците в темата за общността. За тях е важно да се чувстват част от общността на класа, на приятелската група.

В урока изображението на влака се използва за визуализация на съвместната дейност, която може не само да е полезна, но и забавна, както показва следващият слайд.

► **ХОД НА УРОКА:**

Задачата сега е да направим влакчето на нашия клас.

Въпрос: Как се чувствате след тази игра?

Въпрос: Можеше ли всеки сам, без другите, да направи влакче?

СЛАЙД 03

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Влакчето на нашия клас е начин да се внесе радост и динамика в атмосферата на занятието и в настроението на децата. Към слайда има музика. Играта нагледно представя на учениците колко радост носи съвместното забавление. След като имат положителния игрови опит, учителят поставя въпрос, който кара учениците да направят изводи от играта: дали ако всеки беше сам, щеше да се получи тази весела игра.

► **ХОД НА УРОКА:**

Никой не иска да бъде сам. Всеки иска да има приятели, да бъде в общност.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Ориентация. Задача: Общността ни прави силни

След отговорите на учениците учителят прави извод, че никой не иска да бъде сам, и въвежда една нова за децата дума: общност.

СЛАЙД 04

► **ХОД НА УРОКА:**

Какво е общност?

Общността са хора, които имат нещо, което ги събира заедно, което ги обединява.

Да видим какви общности има:

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Следва обяснение на понятието общност, като се изхожда от корена ѝ – общ.

Това обяснение е визуализирано и в слайда. Тъй като учениците в този възраст имат нужда от конкретни примери, учителят в следващите слайдове показва различни познати на децата общности: на класа, на отбора.

СЛАЙД 05

► **ХОД НА УРОКА:**

Класът е общност.

Въпрос: Вас какво ви събира заедно в класа?

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Чрез поставянето на въпроса се цели учениците да открият основите на тази общност: какво я прави общност, а не просто група деца.

Появата на въпроса в слайда се стартира допълнително от учителя. Учителят приема отговорите на учениците и не ги коментира.

СЛАЙД 06

► **ХОД НА УРОКА:**

Отборът е общност.

Въпрос: Защо се събира отборът?

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

По същия начин е разработен и примерът с отбора.

СЛАЙД 07

► **ХОД НА УРОКА:**

И семейството е общност.

Въпрос: Какво събира заедно хората в семейството?

Извод: Семейството е по-различна общност. Хората в него са свързани с кръвна връзка, те са роднини. Тях ги свързва дълбока любов и привързаност.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Тук учениците би следвало на базата на своя опит да открият какво свързва хората в семейната общност. Появата на въпроса в слайда се стартира допълнително от учителя.

След отговорите на учениците учителят прави обобщение за това каква общност е семейството.

СЛАЙД 08

► **ХОД НА УРОКА:**

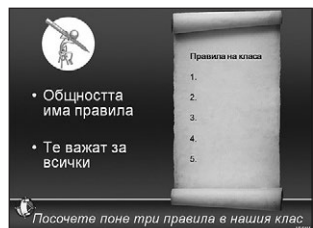
Общността има правила. Те важат за всички.

Въпрос: Посочете поне три правила, които имаме в нашия клас.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

В хода на урока се поставя груг важен въпрос

СЛАЙД 09

за общността – общите правила, които се спазват в нея. Чрез въпроса учителят отново се обръща към опита на учениците от живота в тяхната общност – класа.

► **ХОД НА УРОКА:**

СЛАЙД 10

Защо има правила? За да могат всички да участват в общността, да могат всички да учат, да играят, без да си пречат. Да могат да живеят заедно в общността.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

За учениците е важен въпросът защо трябва да има правила. Чрез изясняването му те ще могат да разберат, че правилата не са само ограничения, а и възможности. Възможност за равнопоставено участие на всеки в живота на общността.

► **ХОД НА УРОКА:**

СЛАЙД 11

Има още една общност – Църквата. Тя е малко по-различна. Нейната цел е приятелството с Бога. В нея участват не само хора, но и Самият Бог, Иисус Христос. Той е неин създател.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

В хода на урока се въвежда още една общност – на Църквата. Тя е съвсем нова и непозната за повечето ученици. Важно е те да знаят, че Църквата не е само храмът, а общността от хората, обединени от вярата си в Бога.

► **ХОД НА УРОКА:**

СЛАЙД 12

Църквата е общност от хора, които се събират заедно, за да са с Бога.

Те се събират в храма, заради това той също се нарича църква.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Същността на Църквата е сложна за разбиране от първокласниците, но на този етап те ще знаят, че съществува и такава общност, че хората, които отиват в храма, не са събрани на случаен принцип.

► **ХОД НА УРОКА:**

Въпрос: Как се влиза в общността на класа?
А в отбора?

А как се влиза в общността на Църквата?

▄ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Следващият въпрос, който се поставя прег учениците, е как се влиза в дадена общност.

Така от опита на първокласниците се преминава към новото знание – как се влиза в общността на Църквата.

СЛАЙД 13

► **ХОД НА УРОКА:**

Влизаме в Църквата, като се кръщаваме в храма или извън него.

▄ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Тук не се изяснява тайнството кръщение, а само се маркира, че чрез него хората стават членове на Църквата, стават християни.

Отбелязва се, че кръщението може да се извърши в храма или извън него, без да се дават подробности, а само се показват изображения на двата варианта – в църковен купел в храма или във воден източник на открито.

СЛАЙД 14

► **ХОД НА УРОКА:**

След като се кръстим, ние ставаме част от църковната общност. В нея можем да общуваме с Иисус Христос и другите хора.

▄ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Накратко се обяснява на учениците какво носи влизането в църковната общност.

СЛАЙД 15

► **ХОД НА УРОКА:**

Иисус Христос също е кръстен в една голяма река, наречена Йордан. Кръстил го е св. Йоан, който затова е бил наречен Кръстител.

▄ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

В хода на урока се преминава към конкретните християнски празници – Богоявление и Ивановден. Накратко се изяснява произходът на празниците.

СЛАЙД 16

► **ХОД НА УРОКА:**

Затова ние имаме сега два големи празника – Йордановден и Ивановден. Единият е посветен на кръщаването на Исус Христос в река Йордан. А другият – Ивановден – е посветен на св. Йоан Кръстител.

Името Йоан е същото като Иван, но звученето е различно. Затова на този ден празнуват тези, които се казват Иван и Йоан.

И кои още...?

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

След това се преминава към имените дни, които се отбелязват на тези празници и които са едни от най-популярните в България.

Изяснява се връзката между имената Йоан и Иван.

Прег учениците се поставя въпросът хората с кои имена празнуват в тези дни.

Упражнителната част от урока е изцяло в работните листове.

► **ХОД НА УРОКА:**

Благодаря за участието!

СЛАЙД 17

Празнуваме Йордановден и Ивановден

СЛАЙД 18

► **Тема на урока:** Начало на Великия пост

► **Заглавие:** Денят за прошка

► **Цел на урока:**

Да се свържат ежедневните взаимоотношения на учениците с традиционните християнски и български нравствени ценности и модели на поведение. Урокът представя някои причини за възникване на конфликтни ситуации и начини за тяхното преодоляване. Посочва се прошката, като християнска добродетел, която е в основата на човешките взаимоотношения и средство за преодоляването на някои от проблемите в общуването. Малките ученици се запознават с християнския пост в неговите три измерения: хранителен режим, който дисциплинира и учи на въздържание; духовно състояние на бдителност, внимание върху поведението, внимателно отношение към другите, към личното израстване; подготовка за големите християнски празници.

► **Връзка с учебната програма за 1. клас:**

Урокът е свързан с учебната програма по *Роген край* – Стандарт 2 – национални и битови празници, както и с темите за взаимоотношенията в училище.

С този урок учениците се приобщават към християнската празнична култура, в която съществува ден, посветен на прошката между хората, с който се поставя началото на Великия пост. Тъй като денят за прошка съвпада със Заговезни, атрактивните обичаи, свързани с началото на поста, доминират над нравствените послания. В урока акцентът се поставя върху нравствената сила да преодолееш себе си и да признаеш грешката си, да съумееш да овладееш конфликтната ситуация, преди тя да доведе до прилагане на вербално и физическо насилие.

► **Поведенчески модел:**

Урокът третира проблемни ситуации, които възникват в училище между учениците. Поради силната емоционалност на първокласниците поводите за конфликтите обикновено са незначителни от гледна точка на възрастните, но ако не се овладеят, те ескалират до насилие. В урока се дава възможност на учениците в учебна среда да видят подобна ситуация отстрани, да разсъждават спокойно върху нея и да предложат различни решения. Поставя се проблемът за прошката, която като нравствен акт изисква сила на духа и великодушие. Макар че децата на тази възраст не биха могли да разберат прошката в пълнота, те вече са запознати с този начин на възстановяване на отношенията между хората.

Поставя се директно въпросът за агресията в училище и се акцентира върху това, че насилието не води до решаване на проблема, а до неговото задълбочаване. Представя се позитивен поведенчески модел, върху който децата разсъждават.

► **Сведения за учителя:**

В урока се поставя и въпросът за начините на постене и как би следвало това да правят децата. Има много мнения по въпроса, но винаги един принцип остава неизменен: детският пост е решение на родителите, което те взимат на основната на своите възгледи, здравословното състояние на децата си, навиците, установени в семейството, и редица други обстоятелства. Затова в урока няма конкретни предписания за това. Училището не е институцията, която би следвало да дава наставления в тази област, и в урока това е избегнато. Посочва се, че децата не постят като възрастните, т.е. те се запознават чисто информативно с това кои хранят са постни и кои – не, но това не означава, че на тази възраст следва да спазват именно този начин на постене. Някои родители разрешават на децата си да постят по няколко дни, като им дават само растителна храна, други ограничават само месото, но както посочихме по-горе, това е избор на семейството. Началото на поста всяка година се пада на различна дата, тъй като зависи от Възкресение Христово, който е подвижен празник.

► **Презентация:**

Презентацията е от 12 слайда. Те съдържат кратки текстове, които първокласниците вече би следвало да могат да прочетат в средата на учебната година. Въпреки това основната информация се носи от изображенията. Упражнителната част от урока е изцяло пренесена в работните листове.

► **ХОД НА УРОКА:**

Днес ще ви разкажа история, която се е случила в едно училище и в клас почти като нашия. Случката се разиграла в часа по изобразително изкуство, децата рисували с водни бои. Учителката извикала Иван на дъската, за да си покаже рисунката. Той се забързал, тръгнал между чиновите и без да иска, бутнал чашката с вода на Ива и тя се разляла върху готовата ѝ рисунка. Ива се ядосала, скочила и ударила Иван, казала му и една обидна дума, но сега няма да я повтарям. Той се обърнал и я гръпнал за косата и също ѝ казал една лоша дума, тя го ритнала, той отвърнал, децата в класа се развикали... Представете си какво

СЛАЙД 02

станало, нали?

Въпрос: Вие как мислите, как може да се спре тази караница и бой?

Да, има една вълшебна дума, която може да помогне в тази ситуация. Можем да поускаме прошка с думата: *Извинявай!*

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Мотивация. Задача: Една история за обидата

Урокът стартира с история, близка до ежедневието на учениците. В нея се поставя проблемна ситуация, подобна на много други в училищния живот. На децата се дава задача да намерят решение да се предотврати конфликтът и да се спре насилието – вербално и физическо. Задачата е конструирана така, че да даде възможност на учениците да анализират ситуацията и да дадат своите решения. Тъй като децата в тази възраст са много емоционални, а обидите се приемат драматично, когато се окажат въввлечени в подобен конфликт, те реагират, без да се замислят. Тук, в учебна среда, им се дава възможност да видят една подобна случка отстрани и спокойно да решат какво е подходящото поведение. При това положение има по-голяма вероятност, когато попадат в подобна ситуация, учениците да реагират по подходящия начин, тъй като вече са я подлагали на анализ.

Накрая учителят обобщава решенията, като акцентира върху извинението.

Слайдът се стартира на няколко етапа, които следват хода на разказа.

► ХОД НА УРОКА:

Ние обиждаме и нараняваме някого по два начина:

- без да искаме, като не внимаваме, какъвто беше случаят с Иван;
- и нарочно, когато сме ядосани, както постъпи Ива.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

След това се прави обобщение на базата на конкретната училищна история. Тук се посочват два начина, по които можем да обидим някого – без да искаме, когато не внимаваме, и нарочно. Въпросът с вниманието към околните и за грижата към другия се разработва и по-нататък.

СЛАЙД 03

► ХОД НА УРОКА:

Така се случва не само с децата, когато играят, с учениците в училище, но и с възрастните хора. Случва се да обиждаме нашите близки и приятели, а понякога дори без да разберем, защото не внимаваме или когато сме толкова ядосани, че не мислим. Може да не се стигне до бой, както стана в нашата история, но и обидата нанасярана и остава белег, който обаче е невидим.

Въпрос: Спомняте ли си някоя приказка или случка, в която се разказва за невидимата рана на обидата?

СЛАЙД 04

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Обобщението се разширява и децата разбират, че подобни проблеми – обидата, конфликтите – не са приоритет на училищната среда или детската общност, но се случват и при възрастните. Както децата се чувстват наранени от обидите, същото става и с големите хора.

Въпросът за приказка или случка за невидимата рана на обидата пре-праца учениците към личния им опит, към приказките, които са слушали по-рано, напр. за мечката и човека, които били побратими.

Ако никой от учениците не се досети поне за една приказка или пример, учителят им припомня.

► ХОД НА УРОКА:

Да, има случаи, когато веднага разбираме, че сме обидили някого, но понякога може да не забележим това. А обидата остава.

И задачата, която стои пред нас, е **как да „поправим“ обидата?**

Затова има специален ден в годината – ден за Прошка, в който хората се сдобряват и си искат прошка. Тогава си искат прошка не само тези, които са се скарали. Тогава искаме прошка и за обидите, за които не знаем, които сме нанесли, без да искаме.

В Деня за прошка хората си казват един на друг: Простено-прости! Това означава: Няма нещо, за което да ти се сърдя, простил съм ти, сега искам прошка от теб.

СЛАЙД 05

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Ориентация. Задача: Как да „поправим“ обидата.

В първата част на урока пред учениците се поставя въпросът за обидата: как възниква, защо хората се обиждат и как се чувстват.

В следващата част се предлагат начини да бъде поправена обидата, как да се преодолее барьерата, която тя поставя пред хората.

В урока се представя като решение установяването на Ден за прошка, в който хората си искат извинение за грешките и обидите. Това е древен християнски обичай, който днес е сведен до само един ден в годината, преди началото на Великия пост. В православната традиция той се нарича Неделя на взаимното опрощаване, но в урока името му е променено с оглед да бъде разбрано от малките ученици. Искането и даването на прошка е труден морален акт и децата гори от малкия си опит знаят това. Въпреки всичко е важно да свикнат да преодоляват собствената си егоцентричност и да правят стъпки за помирение с другите, да се стремят да преодоляват заедно обидите и да си прощават, за да запазват комуникацията и приятелството.

► ХОД НА УРОКА:

С Деня за прошка започва постът.

Въпрос: Знаете ли какво означава гумата пост?

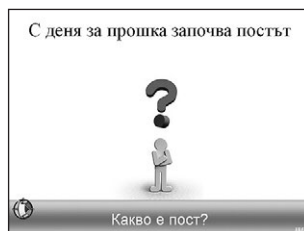
II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Тъй като в българската християнска празнична традиция Денят за прошка е свързан с началото на поста, то е добре и учениците да се запознати с този факт. Макар за децата да е все още трудно да разберат обвързаността на прошката с поста, то засега е достатъчно просто да са информирани.

Въпросът към учениците е по-скоро риторичен, но ако някое от децата може да отговори, учителят му дава възможност.

Великият пост е време, в което човек се стреми да възстанови хармонията и баланса в живота си, баланса между ежедневието и копнежа по Бога. Това е време, в което чрез постната храна човек се опитва да се отдели от грижите на ежедневието и посвещава повече време на духовни занимания. За да започне този по-различен начин на живот, той би следвало да уреди отношенията си със своите близки, с хората около себе си. Именно затова в навечерието на Великия пост се извършва това взаимно опрощаване, на което хората си прощават обидите и с чисто сърце навлизат в периода на поста.

СЛАЙД 06

► ХОД НА УРОКА:

1. Постът е специален начин на хранене.

- през поста се ягат плодове, зеленчуци и риба;

- през поста не се ягат месо, яйца, мляко.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

В хода на урока се разказва накратко за пос-

СЛАЙД 07

та. Представени са хранителните и дисциплинарни измерения на поста. За по-голяма яснота и нагледност е направена таблица, в която най-общо са представени разрешените храни и храните, които се избягват през време на поста.

► ХОД НА УРОКА:

2. През поста сме като войниците на пост – внимаваме какво ядем и какво правим. Както войниците внимават да не стане нещо лошо, така и ние внимаваме да не направим нещо, с което да обидим гругите.

- Внимаваме какво ядем, как се учим, как се държим.

- Внимаваме да не обиждаме, да не се бием, да не се караме.

■ УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Дисциплинарни измерения на поста са обяснени с изискването да се внимава. През поста, освен че внимаваме с какво се храним, което ни дисциплинира, ние внимаваме в поведението си, в мислите си, в отношенията си. Тази будност може да се обясни като „стоене на пост“, подобно на войниците.

Изредени са примерни проблеми, за които учениците би следвало да внимават. Накрая е оставена възможност децата да дадат свои примери. В работния лист, задача № 1, те могат да запишат в какво те лично ще внимават през започващия Велик пост.

Задача № 1 може да се даде на този етап на урока, но ако учителят прецени, и в края на заниманието.

СЛАЙД 08

► ХОД НА УРОКА:

Малките деца не постят като възрастните. Но това не означава, че не са на свой пост – да внимават да не обиждат, да не се бият, да не се нагрубяват, да не лъжат и т.н.

Да се научат да правят това през поста и да продължат и след това.

■ УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Тук специално се обръща внимание на това, че децата не постят като възрастните. Може постът им да не се състои в специален хранителен режим. Както бе посочено по-горе, това е решение изцяло на родителите. В урока се посочва, че децата могат да постят, като внимават повече в своето поведение. Постът да е вид тренировка, време, през което да се опитват да бъдат по-добри в учението, в отношенията си към гругите и това да продължи и след поста.

СЛАЙД 09

► **ХОД НА УРОКА:**

3. Постът ни подготвя за големите християнски празници. Сега започва Великият пост.

Въпрос: Сега един труден въпрос – за кой празник ни подготвя Великият пост според вас?

Ако не се сещате, ето ви една подсказка: празникът също е велик.

СЛАЙД 10

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Третото измерение на поста е в подготовката за големите християнски празници. Пред децата се поставя предизвикателството да се досетят кой празник предстои в края на Великия пост. Тъй като този пост е много продължителен, то е напълно възможно учениците да не се досетят кой празник предстои след него. Учителят им подсказва с това, че празникът също е велик. Подсказката се стартира и в слайда с натискане на клавиш. Има и изображение, в което е скрит отговорът.

► **ХОД НА УРОКА:**

Да решим задачите от работния лист.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Упражнителната част от урока е изцяло в задачите в работния лист.

СЛАЙД 11

► **ХОД НА УРОКА:**

Благодаря за вниманието!

СЛАЙД 12

► **Тема на урока:** Благовещение

► **Заглавие:** Най-добрата майка на света

► **Цел на урока:**

Учениците да се запознаят с произхода и значението на празника Благовещение; личността на Дева Мария и нейната роля в християнството като майка на Исус Христос и закрилница на жените, майките, децата, както и на всички хора. Припомня се традицията от близкото минало генят на Благовещение – 25 март – да се чества като Ден на майката. Учениците обогатяват речника си с нови думи: св. Богородица, Благовещение, Божия Майка, молитва.

► **Връзка с учебната програма за 1. клас:**

Урокът е свързан с темите за семейството и рода, предвидени за учебния предмет *Роден край*. Прави се връзка между св. Богородица и майката на всяко дете, която го обича и се грижи за него; радостта от раждането на ново дете в семейството, обръща се внимание върху ролята и личността на майката, на любовта и грижата между членовете на семейството.

► **Поведенчески модел:**

В центъра на урока е поставена майката – на Исус Христос и на всяко дете. Децата разсъждават върху ролята ѝ в семейството, в живота на всеки човек. Акцентира се върху това, че призиването на майката е трудно, необходими са физически и морални сили, отдаденост, безкористна любов и много нежност. В същото време личността на майката изисква уважение и признателност, които би следвало да засвидетелстваме във всеки момент.

В урока е засегнат, макар и бегло, въпросът за молитвата като разговор с Бога и св. Богородица, като възможност да искаме и да получим помощ от тях.

► **Сведения за учителя:**

Разказът за Благовещението на св. Богородица е описан в Евангелие от Лука, гл. 1, стих 26-38. Празникът се чества на 25 март.

► **Презентация:**

Презентацията съдържа 18 слайда. В нея са включени кратки текстове, които учениците на този етап от обучението си могат да прочетат сами. Ако учителят прецени, може да даде възможност на желаещите ученици да прочетат на глас текстовете от слайдовете. В

презентацията се използвани няколко икони на Благовещение. По този начин учениците ще се запознаят с различни иконографски типове, представящи това събитие.

► **ХОД НА УРОКА:**

Днес с вас ще чуем необикновена история за едно необикновено дете, което се родило на света преди много, много години, дори векове.

СЛАЙД 02

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Мотивация.

Задача: Детето в семейството

Вторият слайд е въвеждащ, с него се предизвиква интересът на учениците към съдържанието на урока. Темата само се поставя като загатка, а нейното разрешаване предстои в хода на занятияето.

► **ХОД НА УРОКА:**

Всяко дете се ражда в семейство.

Да, за съжаление, има деца, чиито майки ги изоставят, но и те си намират семейство. Има добри хора, които ги приютяват.

СЛАЙД 03

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Мотивационната част на урока цели да въведе учениците в темата за семейството и мястото на детето в него. Проблемът за децата, които нямат семейства, тук само се маркира, като на учениците са дава възможен вариант за разрешаване на този обществен проблем – чрез приемна грижа или осиновяване.

► **ХОД НА УРОКА:**

Въпрос: Кои са членовете на семейството?

Извод: Да, семейството се състои от баща, майка и деца, но има по-големи семейства, в които влизат и други членове на рода – баба, дядо, лели и т.н. Има и по-малки семейства, в които има само майка с дете или деца, или само баща с деца, но те пак са семейство.

СЛАЙД 04

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Въпросът за членовете на семейството препраща учениците към техния личен житейски опит, както и към учебното съдържание по *Роден край*.

Посочват се няколко ученици, които да отговорят. Прави се обобщение, в което се посочва, че семейството може да е пълно – да се състои от майка, баща и деца, но има и други случаи, когато то е непълно. Това уточнение се прави по преценка на учителя, ако той смята, че проблемът е актуален за деца от класа. Целта е да се подчертае, че дори в случаите на непълни семейства детето отново принадлежи към семейната общност.

► ХОД НА УРОКА:

Въпрос: Нека трима от вас, които имат по-малък брат или сестра и си спомнят тяхното раждане, да ни кажат: какви чувства изпитвахте, докато чакахте бебето да се роди?

Извод: Раждането на всяко дете е радост в семейството. То е очаквано и обичано, а раждането му преобразява живота в целия дом.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Следващият въпрос прави връзка между опита на учениците и конкретната тема – очакването на раждането на Иисус Христос.

Въпросът цели чрез отговорите на учениците да се възпроизведе атмосферата на очакването и радостта от появата на бял свят на нов човек.

Посочват се учениците, които искат да отговорят и да споделят своя опит.

Прави се извод.

СЛАЙД 05

► ХОД НА УРОКА:

Има обаче едно Дете, което са очаквали не само в семейството, но и хората в целия свят. Те са чакали това Дете хиляди години.

Бог обещал на хората да изпрати на земята Своя Син, за да ги научи как да бъдат добри и да обичат Бога.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Ориентация. Задача: Необикновеното дете и Неговата майка

В хода на втората част на урока се решава задачата за това кое е необикновеното Дете, поставена в началото. Предстои да се изясни защо То е необикновено и коя е Неговата майка.

Тук накратко се казва за обещанието, което Бог дава на човечеството, че ще изпрати Спасител, който да избави хората от греха. Това

СЛАЙД 06

обещание е дадено още на Адам и Ева. Цялата история на Стария Завет е пронизана от идеята и очакването на Спасителя, Божия Син, на земята. Затова и съобщаването на вестта за раждането на Божия Син е блага, радостна и дългоочаквана новина, чакана от много поколения хора в течение на хиляди години.

► **ХОД НА УРОКА:**

Дълго време, много векове хората очаквали Божия Син да дойде на земята. Но само Бог можел да избере кога точно това да се случи.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Маркират се два важни момента:

- Бог решава кога да се роди Неговият Син;
- раждането на Божия Син е обещание, което Бог дава на хората и те очакват това събитие.

СЛАЙД 07

► **ХОД НА УРОКА:**

Най-накрая времето за идването на Спасителя настъпило. Но за да дойде на земята Божият Син и да живее с хората, Той трябвало да стане и истински Човек. А за да стане това, е трябвало да бъде роден от жена на земята. Бог внимателно избирал коя да е тази необикновена жена, която да роди необикновеното Дете. Тя трябвало да е най-добрата майка.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Бог избира коя жена да стане майка на Спасителя. Тя би следвало да притежава необходимите качества за важната си мисия в човешката история. Бог вижда в сърцето ѝ, че тя е подходяща представителка на човешкия род, за да роди Неговия Син. Освен морални качества тя е необходимо да притежава религиозни знания и определен произход – да е от рода на еврейския цар Давид, така както са предрекли старозаветните пророци. Спасителят трябвало да произлиза от царски род. За учениците на тази възраст тези подробности са без значение. За тях е важно да знаят, че Бог търсел жената, която да бъде най-добрата майка за Спасителя.

Тъй като децата са „специалисти по майки“, те могат да дадат своите критерии за най-добра майка. Затова е и следващият въпрос към тях.

СЛАЙД 08

► ХОД НА УРОКА:

Въпрос: Каква е добрата майка според вас?
По какво познаваме една добра майка?

СЛАЙД 09

■ УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Тук учениците дават своите решения на зачачата. Те изброяват качествата, които според тях трябва да притежава добрата майка. Добре е да се записват на дъската, за да могат те да ги виждат. Записването на отговорите от учителя показва, че той цени мнението на учениците, смята решенията им за значими.

► ХОД НА УРОКА:

Бог открил в малкото градче Назарет жена, която да стане майката на Божия Син. Там живеело едно младо момиче на име Мария. Тя решила да не се омъжва и да остане дева. Повече от всичко на света тя обичала Бога. Мария живеела в къщата на един свой далечен роднина, вече старец, на име Йосиф. Той се грижел за нея, тя се грижела за домакинството. Дните ѝ минавали в работа, молитви и четене.

СЛАЙД 10

■ УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Евангелският разказ е представен накратко, така както ще е разбираем за учениците на тази възраст. Маркират се само главни моменти от разказа: как се казва жената, избрана за майка на Божия Син, решението ѝ да остане дева. Така децата разбират какво означава името Дева Мария, което много от тях са чували. Девството се обяснява на учениците кратко – като решение да не се омъжва. Представя се накратко личността на св. Богородица като скромна, добра, любвеобилна, която се вписва в техните представи за най-добрата майка. Естествено и разбираемо е те да свързват в съзнанието си св. Богородица със своята майка. В техния жизнен опит майката олицетворява всички качества на св. Богородица, затова в урока се прави връзка между майката на всеки със св. Богородица. Младата Мария решила да остане дева, посветила живота си на Бога. Бог открил у нея качества, които я правят подходяща за Богородица: сърдечна доброта, чистота на съвестта и сила на характера. Мисията, която ѝ предстои, не е лека и изпитанията, през които ще премине, изискват от младата жена не само доброта и смирение, но и сила на духа и търпение. Важно условие е тя да произхожда от еврейския народ, който е подготвен за идването на Спасителя, очаква Го и знае как да разпознае знаците

за това идване. Затова и Мария разбира за какво говори ангелът и за каква мисия е избрана тя. Очакваният Син Божии трябва да произхожда от еврейския народ, и то от рода на цар Давид. Мария била потомка именно на този род и така тя изпълнявала още едно от условията, за да стане майка на Спасителя. Старецът Йосиф не е съпруг на Мария, той е неин роднина, на чиито грижи тя е поверена. Едно младо момиче, което е решило да не се омъжва, не е можело да живее само, а е трябвало да бъде под опеката на възрастен роднина.

► ХОД НА УРОКА:

СЛАЙД 11

Така била намерена най-добрата майка за Божия Син, но имало още нещо много важно – тя трябвало да се съгласи да стане негова майка. Затова Бог изпратил в Назарет един ангел. Мария стояла сама в стаята и четяла. Изведнъж стаята била огряна от много ярка светлина и пред нея се появил ангел. Той я поздравил по много необикновен начин. Казал ѝ:

Радвай се! Ти си избрана от Бога измежду всички жени! Мария малко се стреснала, защото не разбрала за какво ѝ говори ангелът. Но той ѝ обяснил, че тя ще стане майка на очаквания от всички хора Спасител.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Важно е да се подчертае: значение има не само фактът, че Бог е избрал Мария, но е било необходимо и **нейното съгласие**, за да стане майка на Божия Син.

Ангелът поздравил Мария с думите: *Радвай се, благодатна, Господ е с тебе. Благословена си ти между жените.* С тези думи той ѝ разкрил, че е спечелила Божията благодат и благоволение и е избрана да стане майка на Спасителя, чакан от векове.

Тези думи на ангела се превърнали в песен за прослава на св. Богородица: *Богородице Дево, радвай се, благодатна Марию, Господ е с тебе...* Тя е известна и в латинския си вариант: *Аве, Мария...*

С тези думи християните възпяват Мария заради нейното съгласие и смелост да приеме Божията воля и да стане майка на Исус Христос. В православие св. Богородица се нарича още втора Ева, която, за разлика от първата, приела Божията воля и спомогнала за спасението на човешкия род. Ева (името ѝ означава живот) пренебрегнала Божията воля и действията ѝ довели до грехопадението на хората.

Празникът Благовещение се възпява в химнографията като „начало на нашето спасение“, защото със съгласието на Мария започва осъществяването на Божия план за спасението на човечеството с раждането на Исус Христос на земята.

Слайдът се стартира на няколко етапа, които следват диалога между Мария и ангела.

► **ХОД НА УРОКА:**

Мария се зарагвала. Най-накрая се случило това, което хората толкова дълго чакали – ще се роди Божият Син.

Бог ще е Негов Баща, а Мария – Негова майка. Затова я наричаме Богородица.

СЛАЙД 12

Радостната вест

- Бог изпраща на земята своя Син
- Мария ще е негова майка. Затова я наричаме Богородица

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Тук се набляга върху радостта. Вестта на ангела носи радост, защото слага край на дългото очакване. Радост носи и съгласуването на човешката воля с Божията. Сътрудничеството между Бога и човека носи удовлетворение, преодолява всякакви трудности. Тук учениците научават значението на гумата Богородица – тази, която е родила Бога. Защото с раждането Си на земята Христос става човек, но остава и Бог.

► **ХОД НА УРОКА:**

Благовещение – блага, добра вест, новина.

На земята ще се роди Исус Христос.

Ангелът наистина донесъл хубава вест. Това събитие започнало да се нарича Благовещение – когато била съобщена тази блага, добра вест, че ще се роди на земята Исус Христос, Синът Божи. Този празник празнуваме винаги през пролетта.

СЛАЙД 13

Празникът Благовещение

- Благовещение блага, добра вест
- На земята ще се роди Исус Христос

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

На учениците се обяснява произходът на гумата благовещение. Обяснява се, че празникът е посветен на това събитие – съобщаването на добрата вест за раждането на Исус Христос, когото хората чакали хилядолетия. Затова се нарича Благовещение – известяване на добрата новина.

► **ХОД НА УРОКА:**

Мария станала майка на Исус Христос.

Не е родила други деца.

Станала небесна майка на всички хора и им помага и днес.

СЛАЙД 14

- Мария не родила други деца
- Станала небесна майка на всички хора и им помага

Св. Богородица - майка на всички хора

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Важно е да се подчертае, че Мария не се е омъжвала. Целият ѝ живот е бил посветен на

нейната мисия – да е майка на Божия Син. Затова не е имала други деца. Заради изключителната си роля в Божия план за спасение на хората св. Богородица е тяхна застъпница пред Бога и майчински се грижи за тях.

► ХОД НА УРОКА:

СЛАЙД 15

Св. Богородица много обича хората, моли се на Бога за тях. Изпълнява молитвите им.

Най-много тя обича децата.

И вие можете да помолите св. Богородица да ви помогне за някакъв проблем, за някакво желание, което имате. Можете да кажете желанието си наум, като молитва.

Понякога молитвата може да не е желание, а благодарност към Бога или св. Богородица за това, че не ни забравят и се грижат за нас. Когато изричаме желание към св. Богородица, се обръщаме към нея за помощ. Това означава, че трябва да сме сериозни и желанието ни да е важно за нас или за този, за когото се молим.

Двама или трима от вас по желание могат да кажат тук: за какво искат да помолят св. Богородица.

■ УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

На учениците се казва, че те могат да се обърнат с молитва към св. Богородица, когато имат проблем или трудност. Тъй като не всички ученици знаят какво е молитва, гумата се обяснява с такава, която биха разбрали – да изразят свое желание, което искат св. Богородица да изпълни. Тези желания, изречени към нея, се наричат молитва. Би следвало да се подчертае пред учениците, че изричането на молитва е нещо сериозно. Това не е мимолетно желание, което им хрумва в момента, а би трябвало да е нещо, което се отнася до важни области от живота им или живота на семейството и близките.

Отбелязва се накратко и това, че с молитвата не винаги се иска нещо; тя е разговор с Бога, в нея можем да благодарим на Него и св. Богородица за закрилата.

За възрастните молитвите са съкровени и те рядко ги споделят, но децата често искат да изкажат гласно молитвите си, съответно желанията си. По избор на учителя няколко ученици могат да кажат пред класа своите молитви/желания.

► ХОД НА УРОКА:

Денят Благовещение, когато ангелът се явил на св. Богородица, се празнува от някои хора и като Ден на майката. Той е посветен на най-добрата майка – св. Богородица, но и на всички майки. Защото за всяко дете неговата майка е най-добрата майка.

Въпрос: Знаете ли и друг ден, който се празнува като Ден на майката?

Въпрос: Как поздравихте майките си на 8-и март? Нека гвџама от вас да кажат.

Може някои да не са успели да поздравят майките си тогава, други да искат отново да го направят, защото майките заслужават да ги поздравяваме всеки ден, затова нека гнес направим картички с поздравление за майките или за някоя жена, която много обичае и искаме да поздравим в Деня на майката.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Упражнение: Денят на най-добрата майка

В миналото у нас Благовещение се е празнувал като Ден на жената и майката. Това ново за децата знание свързва за пореден път образа на св. Богородица с образа на техните майки и почитта и уважението, които би следвало да им се отдават.

Изработването на картичка е възможност учениците да зарадват своите майки и повод да разкажат въщи във връзка с кой празник тя е направена. По този начин те ще се върнат отново към съдържанието на празника и евангелското събитие.

В урока се прави връзка и с празника 8-и март, който е близък като съдържание, а и като дата с Благовещение. (Въпросът за друг празник, посветен на майката, се стартира с натискане на клавиш.) Така се мотивират децата, които тогава вече са поздравили майките си, да го направят още веднъж, защото майките заслужават да ги поздравяваме всеки ден.

Задачата е формулирана по следния начин: да направим картички с поздравление за майките или за някоя жена, която много обичае и искаме да поздравим в Деня на майката. Тази формулировка е използвана, за да не се почувстват изолирани някои ученици. Учителят, след като познава учениците си и положението в техните семейства, решава дали така да формулира задачата, или: *Да направим картички с поздравление за майките.*

► **ХОД НА УРОКА:**

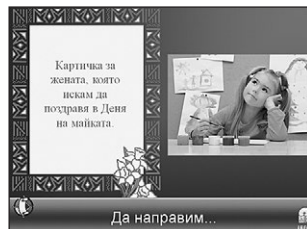
На тези работни листове имате макет на картичка, която вие ще нарисувате. Тази картичка съдържа поздравление за вашата майка или за някоя жена, която много обичате и искате да поздравите в Деня на майката.

Като сгънете картичката, текстът ще остане от вътрешната страна. Вие ще трябва да го попълните с името на вашата майка и с пожеланията, които отправяте лично към нея.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Работният лист за това занимание е макет на картичка, която учениците трябва да направят. Те следва да попълнят текста на картичката с името на своята майка или жената, за която е предназначена, и да запишат лично пожелание към нея. Част от текста е предварително написан, тъй като учениците все още пишат бавно и за тях е оставено персонализирането на картичката.

СЛАЙД 17

► **ХОД НА УРОКА:**

Благодаря за участието!

СЛАЙД 18

► **Тема на урока:** Цветница

► **Заглавие:** Радостта

► **Цел на урока:**

Да запознае учениците с произхода на празника Цветница и евангелското събитие, което се отбелязва на него – Влизането на Иисус Христос в Йерусалим. Учениците разбират откъде е дошла традицията за осветяването на върбовите клонки и празнуването на имените дни на хората, наречени на цветя. В урока се акцентира върху радостта, която присъства в преживяването на празника. Извор на тази радост в евангелския разказ е срещата с Иисус Христос, която носи на хората положителната промяна.

► **Връзка с учебната програма за 1. клас:**

Урокът е съгласуван с програмата по *Роден край*, Ядро 3 – празници в родния край, като разширява знанието за Цветница отвъд народните обичаи и традиции и разкрива нейния произход и християнско значение. В урока може да се направи връзка с промените в природата през различните сезони, залегнало също в учебното съдържание по *Роден край*.

► **Поведенчески модел:**

Приобщаване на учениците към традиционната християнска празнична култура. Посочва се радостта като позитивно и градивно чувство, което вдъхновява човека за развитие. В урока е включена задача, която приобщава родителите към учебните занимания на техните деца. Тя създава възможност за съвместно творчество и общуване между членовете на семейството.

► **Сведения за учителя:**

Цветница е един от 12-те големи Господски празници (посветени на Иисус Христос), един от най-радостните и атрактивните. Той съвпада с началото на пролетта и се свързва с разлистените гървета (включително върбовите клонки, раздавани на празника, заради което се нарича още Връбница) и с разцъфналите цветя (оттук и името Цветница). В урока се прави връзка между радостта от събуждането на природата и духовната радост, която носи за човека общуването с Бога.

В заниманието от евангелския разказ е изведено само радостното посрещане на Иисус Христос в Йерусалим, защото то е залегнало във видимото отбелязване на празника. За първокласниците не е разбираем контекстът на евангелското събитие, предшествалите го случки, както и събитията от следващата Страстна седмица, затова те не са вклю-

чени в учебното съдържание.

Евангелското събитие ни описва радостта на народа от посрещането на Исус Христос в Йерусалим, но също и тъгуващия Спасител, който знае, че ликуващите хора дълбоко се заблуждават за неговата личност и мисията му на земята. Те посрещат Христос като земен цар, от Когото очакват да вземе политическата власт в Йерусалим и с божествената си сила да изгони римляните от града и земите на предците им. Следващите дни, наречени страстни, т.е. на страданията, са дните, в които народът ще открие, че Христос не се вписва в неговите очаквания за Месия и със същата увереност, с която в този момент го приветстват, хората ще го предадат на смърт заради разочарованието, което са преживели. Затова празникът Цветница е един радостен ден, над който обаче е надвиснала сянката на следващите дни на страдания, болка и смърт. В иконографските изображения, използвани в урока, тази двойственост на празника (радост и скръб) е представена чрез образа на Христос. На фреските и иконите Той е изобразен тъжен въпреки бурната радост на посрещащите го йерусалимски жители. На някои от изображенията Той е обърнат назад, с лице към учениците си, а не към ликуващите хора.

► Презентация:

Съдържа 16 слайда. Евангелското събитие е представено с икони и фрески, като в някои слайдове са използвани детайли от изображенията за по-голяма яснота.

► ХОД НА УРОКА:

Днес ще ви разкажа историята за Иван, който една вечер се прибирал от училище. Било в края на зимата. Цял ден ваял гъжд и учителката не разрешила на Иван и съучениците му да излязат навън и да играят. Цял ден стояли в класната стая и учили... Сега той се прибирал и бил много изморен и ядосан, защото изобщо не си поиграл. Пред къщата на Иван растяло

СЛАЙД 02

голямо ябълково дърво. Сега то било с черни мокри клони. Точно когато Иван минал под него, духнал вятър и капките от мокрите клони се поспали върху момчето. То се ядосало още повече и щом влязло въкъщи, завикало: „Мамо, да отсечем това грозно дърво пред вратата... Целия ме намокри и на нищо не прилича“... Майка му се усмихнала и каза: „Ще видиш как скоро това дърво така ще се промени, че няма да искаш да го отрежем“.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Мотивация. Задача: Промяната

В основата на урока стои идеята за промяната, която носи Христос със Своето идване в живота на хората и на отделния човек в частност. Тази идея обаче е трудно да бъде разбрана от учениците, ако се заяви директно. Затова урокът започва с кратък разказ от ежедневието на децата, който илюстрира промяната чрез смените на сезоните. Неслучайно Цветница и Великден са празници, които съвпадат с пролетта и възраждането на природата. Църквата също използва това сравнение, за да представи смисъла на тези празници като илюстрация за голямата промяна в живота на хората, станала благодарение на делото на Исус Христос – преминаване от смъртта (греховното съществуване) към живота (спасение и вечен живот в Бога).

► ХОД НА УРОКА:

СЛАЙД 03

След няколко седмици, точно преди началото на пролетната ваканция, Иван пак се приближал къщи след училище. И сега бил уморен, но весел: цял следобед изгнал с приятелите си навън, защото времето било топло и слънчево. Точно пред къщата той спрял удивен: грозното дърво с черните мокри клони го нямало, то било напълно преобразено и там сякаш имало друго дърво, съвсем различно.

Въпрос: Досетихте ли се какво се е случило с дървото?

Вижте в работните си листове. Там е нарисувана къщата на Иван и дървото пред нея. Дорисувайте картината така, както смятате, че се е променило дървото в началото на пролетта. Имате 5–6 минути за работа.

Извод: Пролетта носи топлина, събуждане на природата, много цветове и весели звуци. Пролетта носи радост.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Мотивационната част е разработена чрез загадка, която учениците следва да разрешат и илюстрират в работните листове. В урока промяната, в случая на природата, се свързва с радостта. Промяната носи радост. Слайд № 3 също е разработен като загадка. Той се стартира само със заглавието. Промененото дърво се показва след натискане на клавиш от учителя и това става, след като учениците са решили задачата в работния лист. Учителят определя времето за решаване на задачата и довършване на картинката – 5–6 мин. Тук може да се направи връзка с промените в природата през различните сезони, залегнали в учебното съдържание по *Роден край*.

► **ХОД НА УРОКА:**

Когато сме радостни, изразяваме радостта си по много и различни начини. **Задача:** Вашата задача е да изразите радост по избран от вас начин: с жестове, със звук. Обобщение от учителя: *Ето колко различни начини покажете за изразяване на радост.*

СЛАЙД 04

II **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

В хода на урока се разработва темата за радостта: как ние изразяваме това чувство.

Така учениците ще могат да направят сравнение между своето изразяване на радост и начина, по който го правят хората от друго време и култура (жителите на Йерусалим).

Задачата да покажат начини за изразяване на радост дава възможност на учениците да се раздвижат, да преживеят тази емоция, да я свържат със самото занимание.

Учителят посочва няколко ученици, които да покажат, но следи децата да не се увлекат прекалено много.

► **ХОД НА УРОКА:**

Днес ще ви разкажа история за децата в един град, които също като вас изразявали радостта си по много и различни начини, доста различни от нашите. Тази история се е случила отдавна в далечния град Йерусалим. Жителите му били тъжни, отчаяни, защото в града се настанили чужди хора, римляни.

СЛАЙД 05

II **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Ориентация: Христос носи радост

Евангелският разказ за влизането на Иисус Христос в Йерусалим е представен тук накратко. В центъра е поставена промяната в града и у жителите при идването на Спасителя. Тази промяна се изразява в смяната на тъгата и отчаянието с радост.

За децата е трудно да разберат, че Иисус Христос носи промяна в живота на човека и в неговия поглед върху света, но те ще имат знание за това. За тях това са едни от първите срещи с Личността на Христос и не може да се очаква, че те ще го разберат в пълнота. За учениците ще остане знанието, че Христос носи промяна, че Неговото идване в живота на хората се свързва с радостта.

► **ХОД НА УРОКА:**

Но ето че в града дошъл Иисус Христос и всички хора в Йерусалим се зарадвали. Градът се променил: жителите се зарадвали и излезли по улиците, за да го посрещнат, децата също. Настанал истински празник.

СЛАЙД 06

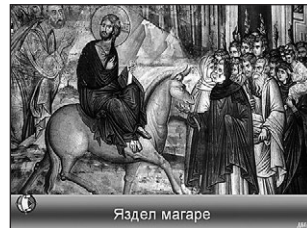
■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Историята се разказва с детайли от различни икони и фрески, изобразяващи Влизането на Иисус Христос в Йерусалим.

► **ХОД НА УРОКА:**

Христос влязъл в града на магаре, пригружаван от учениците Си.

СЛАЙД 07

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Неслучайно се акцентира върху това, че Иисус Христос яздел магаре при влизането в града. С това Той дал знак, че не идва като Цар, като земен владетел, защото владетелите яздели коне, символ на власт, сила и висок социален статус. Той влязъл в града на магаре, както пътували обикновените хора, за да покаже, че идва да донесе духовна промяна – кротост и смирение.

Тези детайли не се обясняват на учениците, защото те илюстрират друг пласт на евангелския разказ, който първокурсниците засега не са в състояние да разберат.

► **ХОД НА УРОКА:**

Жителите и децата много му се радвали като на скъп гост.

СЛАЙД 08

Въпрос: Как хората изразявали радостта си?

- Размахвали палмови клонки, кактово бил обичаят при посрещане на важен човек.
- Викали: „Осанна“, с което го приветствали, както ние посрещаме с „добре дошъл“.
- Постилали грехите си на пътя Му, за да изразят своето гостоприемство.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Жителите на Йерусалим, като хора на Изтока, изразявали радостта си много ярко, шумно и възторжено. Те режели клони от палмите и ги размахвали като знамена, за да приветстват влизащия в града Христос, или ги постилали по пътя като килим. Викали силно и възторжено.

Особено интересно за съвременните ученици е постигането на грехите по пътя на посрещания Спасител. Деца и възрастни сваляли горните си грехи и ги слагали по пътя, по който минавал Иисус Христос, като килим. Така те изразявали радостта и гостоприемството си при посрещането на скъпия гост.

Възгласът „Осанна“ всъщност означава „Ела и ни спаси“.

► **ХОД НА УРОКА:**

Срещата с Христос носела радост.

Защото: • Той е добър.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

В хода на урока се представят няколко твърдения за това защо срещата с Христос носи радост за хората. Подбрани са такива, които са разбираеми за ученици от тази възраст и са свързани с техния социален опит.

Първокласниците не се нуждаят от доказателства. Твърденията само се изказват от учителя и се илюстрират с изображение. Така те добиват първи представа за Личността на Иисус Христос – че е добър, че обича децата, че чува молитвите, които хората отправят към него.

Първото твърдение е придружено с мозайка, изобразяваща Иисус Христос. Иконите, свещените изображения, са „богословие в образ“. Често една икона говори повече от думите на богословите, затова и свещените изображения се използват, за да представят евангелско събитие или богословско твърдение и да го направят достъпно дори за най-непросветените в християнското учение или за децата. Затова и тук изображението се използва като доказателство, което визуализира твърдението, че Иисус Христос е добър.

СЛАЙД 09

► **ХОД НА УРОКА:**

• Обича децата.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Това твърдение прави Христос по-близък до учениците, то е предпоставка за общуване, децата започват да Го възприемат не като далечен, отделен от техния свят, свързан само с възрастните, а ги окуражава да потърсят Неговата помощ.

СЛАЙД 10

► **ХОД НА УРОКА:**

- Винаги чува молбите на хората.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Това твърдение следва от предишното. Отговаря на въпросите, които естествено възникват децата: Той чува ли ме? Интересува ли се от мене? Ще ми помогне ли?

СЛАЙД 11

► **ХОД НА УРОКА:**

Затова християнските празници са радостни. Тази радост изразяваме и на празника Цветница, когато си спомняме посрещането на Христос в Йерусалим. Хората се радват от срещата с Христос. Тяхната радост е в хармония с природата – за празника дърветата и цветята се събуждат и се разлистват. Затова при нас на този празник ние взимаме от църква и носим у дома върбови клонки.

При нас няма палми, както в Йерусалим, но имаме много други клони и цветя и си правим венци от тях. Затова и този празник има няколко имена – Влизането на Исус Христос в Йерусалим, Цветница, Връбница.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

В хода на урока се прави връзка между евангелското събитие на Влизането на Исус Христос в Йерусалим с днешното празнуване и преживяване на празника.

Обяснява се произходът на традицията да се носят върбови клонки от храма вкъщи. Сегашното празнуване на Цветница е продължение на радостта на йерусалимските жители, които посрещнали Христос в своя град. На този празник ние празнуваме Влизането на Исус Христос в нашия живот, с което той се променя и става по-радостен.

СЛАЙД 12

► **ХОД НА УРОКА:**

На Цветница имен ден празнуват хората, които носят имена на цветя.

Въпрос: Сещате ли се хората с кои имена празнуват на Цветница?

– Да, Цветан, Цветомира, Теменужка, Лилия и т.н.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Тук се прави връзка между празника и личното честване на именните

СЛАЙД 13

дни. Поставя се въпросът кои хора празнуват имен ден на Цветница. Въпросът е фронтален към учениците. Ако има деца, които имат именни дни, това се отбелязва.

► **ХОД НА УРОКА:**

СЛАЙД 14

И тъй като при нас няма палми, с които да приветстваме влизането на Христос в Йерусалим, днес ще си направим такива палмови клончета.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Упражнение. Задача: Да си направим палмови клонки

Последната задача за учениците е да изрежат от работните листове палмови клонки и да ги оцветят. Своеобразните палмови клончета са връзката с наученото от урока за посрещането на Иисус Христос в Йерусалим.

► **ХОД НА УРОКА:**

СЛАЙД 15

Обсъдете с родителите си и изобразете по избран от вас начин (кратко текстче, рисунка, колаж, снимка) един радостен момент от съвместните занимания във Вашето семейство, които искате да споделите в класа.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Задача 3: Радостен момент в нашето семейство (за работа с родителите)

В работния лист е предвидена и задача за работа с родителите. Тя е част от идеята родителите да бъдат приобщени към учебните занимания на своите деца. Учениците заедно с родителите си решават по какъв начин ще илюстрират своя разказ за радостен момент от живота на семейството.

В деня, определен за представяне на решенията на учениците, учителят организира в класната стая изложба, своеобразен „училищен фейсбук“ с тези произведения, за да могат децата да покажат решенията си на всички в класа. По този начин всеки ученик ще може да се изяви, а веселите истории ще подпомогнат сплотяването на класа.

► **ХОД НА УРОКА:**

Благодаря Ви за вниманието!

СЛАЙД **16**

- ▶ **Тема на урока:** Възкресение Христово
- ▶ **Заглавие:** Най-голямото чудо на света
- ▶ **Цел на урока:**

Да приобщи учениците към българската празнична култура. Да разкаже за Христовото Възкресение. Урокът е изграден върху легендата за срещата на св. Мария Магдалина с император Тиберий, като централно място в него заема червеното яйце – най-разпознаваемият от децата атрибут на празника. Урокът разказва накратко и за последните дни от живота на Иисус Христос на земята, но са избегнати детайлите, свързани със страданията, кръстната смърт и погребението Му, тъй като техните послания са неразбираеми за малките ученици. В центъра е поставено събитието на Възкресението като необяснимо чудо, символ на живота и извор на надежда за всички хора. Урокът обяснява произхода и значението на великденския поздрав „Христос Воскресе!“ и на традицията да се боядисват яйца на празника.

- ▶ **Връзка с учебната програма за 1. клас:**

Урокът е свързан с учебната програма по *Роден край*, Ядро 3: национални и битови празници. Затова е поставен акцент върху традициите в честването на Великден – червените яйца, поздравя „Христос Воскресе“, иконографията на празника, като се обясняват техният произход и символика.

- ▶ **Поведенчески модел:**

Приобщаване на малките ученици към християнската празнична култура, като разпознават атрибутите на празника, поздравя, който си разменят хората на Великден.

- ▶ **Сведения за учителя:**

Разказът за Възкресение Христово е предаден в Евангелие от: Матей, гл. 28:1-10; Марк, гл. 16:1-10; Лука, гл. 24:1-12.

Разказът за Възкресение Христово в урока е представен чрез историята на Мария Магдалина, запазена в църковното предание и добила голяма популярност в европейската култура.

- ▶ **Презентация:**

Презентацията съдържа 20 слайда. В нея са включени кратки текстове, които учениците на този етап от обучението си могат да прочетат сами. Ако учителят прецени, може да даде възможност на желаещите да четат на глас текстовете от слайдовете.

► ХОД НА УРОКА:

Преди да започнем нашето занимание, да видим какво е настроението в класа. Опитайте се сега със знаци да покажете какво е вашето настроение. Без гуми.

Добре, това показва, че повечето от нас са в добро настроение и имаме готовност за работа. Още повече че днес ще си говорим за приближаването на един празник, който всички чакаме с нетърпение.

СЛАЙД 02

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Мотивация. Задача: В очакване на празника

Урокът започва с измерване градус на настроение на учениците.

Доброто настроение дава по-голяма готовност и мотивация за учене. Децата обичат да ги питат за настроението им. Самата задача да изобразят емоционалното си състояние със знаци, без гуми, вече ги раздвижва, развеселява, концентрира и подготвя за заниманието.

Дори не всички деца да са заявили, че са в добро настроение за учене, учителят прави обобщение, че като цяло класът има готовност за провеждането на урока. Така и тези, които първоначално са изобразили лошо настроение, се приобщават към общия креативен дух на класа. Това е така, защото радостта и доброто настроение привличат лесно децата от тази възраст и учениците предпочитат да са причастни на съзидателната част на класа.

► ХОД НА УРОКА:

Въпрос: Досещате ли се за кой празник говоря?

Да, за Великден, Възкресение Христово.

Въпрос: Кажете как се подготвяме за този празник?

Да, боядисват се яйца.

Въпрос: А с какви цветове се боядисват яйцата? С кой цвят се боядисват най-много яйца?

СЛАЙД 03

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Урокът за Възкресение Христово обикновено се провежда преди началото на Великденската ваканция и децата са в празнично приповдигнато настроение заради предстоящите почивни дни. Така че те с лекота могат да отговорят кой празник предстои да отбележим.

За тях боядисването на яйцата е един от най-познатите, забавните и забележителни моменти от подготовката за Възкресение Христово.

► **ХОД НА УРОКА:**

Едно яйце за първи път в света станало червено. Сега ще ви разкажа историята за това първо червено яйце.

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Ориентация. Задача: Кое е било първото червено яйце

Тук се поставя във вид на загадка основната задача на урока – произходът на червеното яйце и връзката му с Възкресение Христово.

СЛАЙД 04

► **ХОД НА УРОКА:**

Това е историята за Мария Магдалина. Тя отишла да занесе една важна новина на римския император Тиберий. Но не можела да се яви при него без подарък.

И тъй като била бедна жена, му занесла едно яйце. Това бил подаръкът, който можели да си позволят най-бедните – едно яйце.

СЛАЙД 05

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

През легендата за срещата на св. Мария Магдалина с император Тиберий на децата се разказва историята за спасителното дело на Иисус Христос и Неговото Възкресение. Император Тиберий (15–37) управлявал Римската империя по времето, когато Иисус Христос започнал проповедническата си дейност в Юдея. Тиберий е споменат в Новия Завет веднъж (Лука 3:1).

Срещата на Тиберий със св. Мария Магдалина не е историческо събитие, това е т.нар. Пасхална легенда с късен средновековен произход. В действителност подаряването на яйца за рождените дни и други празници е било древен обичай у юдеите. Той е израз на уважение между хората, които не можели да си позволят по-скъп подарък. В християнската практика яйцето става символ на Възкресението.

► **ХОД НА УРОКА:**

Когато му го подарила, тя му съобщила новината, заради която идвала отдалече при него: че е станало най-голямото чудо на света – Иисус Христос е възкръснал.

– Какво означава „възкръснал“? – попитал императорът.

– Беше умрял и стана жив – каза тя.

– Не вярвам – отговорил императорът. – Това е невъзможно! Ако това,

СЛАЙД 06

което казваш, е истина, нека яйцето, което ми донесе, да стане червено. Така и станало. Яйцето, което държал в ръката си, станало червено.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Личността на св. Мария Магдалина ляга в основата на тази легенда, защото тя е една от жените, които първи дошли на Гроба и се срещнали с възкръсналия Христос. Мария Магдалина станала една от проповедничките на християнството и свидетелствала за личната си среща с Христос и чудото на Възкресението.

Чрез диалога между двамата герои в разказа накратко се дава обяснение на думата „възкръснал“, защото е възможно не всички деца да я разбират по един и същи начин.

► ХОД НА УРОКА:

– Това е чудо! – възкликнал императорът и попитал:

– Кажете, кой е Иисус Христос и как така възкръсна?

– Аз бях там – каза Мария Магдалина – и то стана така:

СЛАЙД 07

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Възкресението на Христос е чудо, непостижимо за човешкия ум. Затова православната иконография не позволява да се изобразява моментът на Възкресението, защото никои не знае как точно е станало. В традиционната иконография на Възкресението Христос се изобразява вече възкръснал. Историята с обаягреното в червено яйце, описано в легендата, визуализира чудото и го прави по-близко и разбираемо за хората, още повече за малките ученици.

► ХОД НА УРОКА:

Иисус Христос беше необикновен човек, защото Той беше не само Човек, но и Божи Син.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

В хода на урока се описва накратко личността на Иисус Христос като необикновен Човек и въплътен Бог. Разкриването пред децата на неговата необикновеност обяснява защо чудото на Възкресението се е случило именно с него, а не с някой друг човек.

СЛАЙД 08

► **ХОД НА УРОКА:**

Добрите го обичаха, Той вършеше чудеса, лекуваше болни, помагаше на нещастни.

СЛАЙД 09

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Необикновеността на Иисус Христос най-лесно може да се разбере от децата чрез Неговото чудотворство.

Учителят при необходимост изяснява какво е изобразено на миниатюрата. На слайда е използвано изображение на ходенето на Иисус Христос по водата (описано в Евангелие от Матей, гл. 14:24-33). Това е илюстрация на евангелското събитие, при което Иисус Христос върви по повърхността на Генисаретското езеро, за да стигне до кораба, с който плават неговите ученици. Петър, вдъхновен от примера на Учителя си, също тръгва по водата, но се уплашва и започва да потъва. Тогава Христос го укорява за маловерието му и го изважда от водата.

► **ХОД НА УРОКА:**

Но имало и лоши хора, които не го обичали и накрая го убили, като го разпънали на кръст.

Въпрос: Къде сте виждали изображения на кръст?

СЛАЙД 10

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Животът на Иисус Христос на земята се представя без детайли. За децата е важно да разберат, че въпреки необикновеността на Личността му, чудесата и изцеленията, които е направил, въпреки че показвал и проповядвал любов и толерантност, Той не бил приет от всички хора. Нещо повече: някои толкова го намразили, че дори го убили. Кръстът е основният символ на християнството. Саможертвата на Христос на Кръста е проповед на Неговото учение за любов и отгаденост на другите. Въпросът провокира учениците да си спомнят къде са виждали този символ. Така те ще свържат чутото в урока с опита на своето ежедневие.

► **ХОД НА УРОКА:**

Близките и приятелите на Иисус Христос го погребали в една пещера. На гроба му били поставени да пазят римски войници, най-силните и най-дисциплинираните в света.

СЛАЙД 11

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

В разказа за разпятието и смъртта на Христос

В урока са спестени детайлите на насилие, които биха могли да стресират учениците. Слайдовете са илюстрирани с фрески от манастири в Сърбия и Света Гора, които представят страданието, страха и мъката, но същевременно не внушават агресия и не плашат зрителя. Изображението с войниците пред пещерата се появява след натиска на клавиш.

Иисус Христос бил погребан в пещера, защото такава била практиката на юдеите от онова време. Римските войници били поставени да пазят гроба по искане на юдейските първенци, тъй като се опасявали, че учениците ще откраднат Тялото на Христос през нощта, за да кажат, че е възкръснал, както бил обещал в проповедите си.

► ХОД НА УРОКА:

Римските войници никога не напусkali своя пост. Но тази нощ се случило нещо необикновено. От пещерата започнала да излиза такава силна светлина, че стражите от страх и изненада паднали на земята в безсъзнание.

СЛАЙД 12

■ УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Евангелист Матей разказва какво се е случило с войниците, пазещи Гроба на Иисус Христос (гл. 28:2-4). В момента на Възкресението те се уплашили от силния земен трясък и появата на блестящ ангел, паднали на земята „като мъртви“, т.е. изпаднали в безсъзнание. Малко по-късно, като се поокопитили, те отишли да съобщят на началниците си за чудото. Ангелът махнал тежкия камък, затварящ входа на пещерата, за да видят жените мироносици, че Спасителят не е вътре. Евангелистите отбелязват, че погребалното платно, с което бил обвит мъртвият Христос, останало в Гроба. Това означава, че тялото не е изнесено от пещерата, а Той е Възкръснал.

► ХОД НА УРОКА:

През нощта на третия ден Иисус Христос възкръснал, отново станал жив.

■ УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Възкръсналият Иисус Христос в иконографията се изобразява с бели блестящи грехи, както свидетелстват виделите го. Той излъчвал светлина, тъй като след възкресението тялото му било променено и неподвластно на физическите закони на този свят. Според евангелския разказ Иисус Христос се хранел и можел да бъде докоснат, но в същото време можел да минава през затворени врати, да изчезва и да се появява на друго място.

СЛАЙД 13

► **ХОД НА УРОКА:**

Станало най-голямото чудо на света!

СЛАЙД 14

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

На слайда е използван иконографският тип, наречен „Слизане в ада“. Това е най-популярната православна икона за този празник. На нея чрез символиката на иконописца се изобразява богословският смисъл на Възкресение Христово: след своята смърт и възкресение Иисус Христос слязъл в ада и освободил от там всички праведни хора, тъй като след грехопадението на Адам и Ева раят бил недостъпен за всички. С въплъщението, смъртта и възкресението на Иисус Христос връзката между Бога и човека била възстановена, което означава, че раят отново станал достъпен.

На фреската е изобразено как Христос изтегля от гробовете Адам и Ева и ги издига нагоре към рая. Заг тях са старозаветните праведници. Адам и Ева символизират цялото човечество, затова извеждането на двамата прародители от ада символизира спасението на всички хора, вярващи в Христос.

► **ХОД НА УРОКА:**

Първи за това разбрали няколко жени, които дошли сутринта при пещерата. Сред тях била и Мария Магдалина. Те се изненадали, като видели, че стражите ги няма.

СЛАЙД 15

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Първите свидетели на чудото на Възкресението били Мария Магдалина и други жени, последователки на Спасителя. Те дошли на гроба, за да помажат тялото му с миро, каквато била юдейската практика. Затова се наричат жени мироносици.

► **ХОД НА УРОКА:**

Стражите били избягали, а там стоял блестящ ангел, който им казал, че Иисус Христос е възкръснал и не е в гроба.

СЛАЙД 16

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Жените мироносици, както и учениците на Иисус Христос през предишните дни били преживели най-трагичните моменти от своя живот.

Станали свидетели на страданията и смъртта на своя Учител. За тях

останало неразбираемо обещанието на Христос, че ще възкръсне и ще бъде отново с тях завинаги. Затова, когато отишли рано сутринта на Гроба, жените били изтерзани от мъка и страх. В първите мигове от срещата с ангела те били силно изненадани и не могли да повярват на случващото се.

► **ХОД НА УРОКА:**

После дошъл и Христос. Казал им: *Радвайте се, стана най-голямото чудо.*

СЛАЙД 17

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Но едва при срещата си с възкръсналия Христос те разбрали, че обещанието му се е изпълнило. Затова и той се обърнал към тях с думите: „Радвайте се“. Така той ги приканил да забравят страха и страданието от предишните дни, да отхвърлят съмненията в божествеността му, внушени им от книжниците и фарисеите и подсилени от осъждането и позорната му смърт.

Сега Христос им показал, че е победил смъртта и изпълнил това, за което е дошъл на земята – да изкупи хората от греха и да възстанови отново възможността им за живот с Бога във вечността.

► **ХОД НА УРОКА:**

Приятелите на Иисус Христос разказвали на всички за голямото чудо, което Бог направил. Така хората по цял свят научили, че Иисус Христос е възкръснал. Всяка година ние празнуваме това чудно събитие.

СЛАЙД 18

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Празнуването на празника Възкресение Христово, Великден, е ежегодно припомняне на това голямо събитие в човешката история. (Ние го отбелязваме и всяка неделя, когато в храмовете се извършва св. Литургия).

Свидетелите на това събитие – жените мирносици, учениците на Иисус Христос и неговите последователи, проповядвали и разказвали за идването му на земята и за неговото Възкресение, което променило хода на историята и живота на хората. Тези свидетели станали първите проповедници на християнството по света.

► **ХОД НА УРОКА:**

Въпрос: Нали знаете как се поздравяват хората на Великден?

С поздрава: Христос воскрес!

И отговарят: Воистину воскрес!

СЛАЙД 19

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Така хората се поздравяват с радостната вест, че Иисус Христос е възкръснал, и си отговарят: *Да, наистина възкръсна*. Поздравът „Христос воскресе“, с който християните се поздравяват, обобщава цялото християнско учение. Възкресението на Иисус Христос е в основата на християнското учение и разбиране за спасението на човека и връзката му с Бога. Поздравът е възвестяване на Христовата победа над смъртта и радостно потвърждение.

В употреба у нас е влязъл славянският вариант на поздрава: Христос воскресе! И отговорът: Воистину воскресе! На български те звучат: Христос възкръсна! Наистина възкръсна!

Учителят може да прецени, че за учениците е по-добре да научат поздрава на новобългарски език.

► ХОД НА УРОКА:

СЛАЙД 20

Въпрос: Защо празникът Възкресение Христово се нарича Великден?

Отговорите можете да напишете или изобразите по друг начин на това специално отделено място на работния лист.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Упражнение. Задача: Защо празникът Възкресение Христово се нарича Великден?

Това название на празника – Великден – е засвидетелствано в Йоан 19:31, макар и отнесено към еврейския празник Пасха, но оттам е навлязло и в християнския речник.

Задачата е начин учениците да трансформират знанието от урока и да му дадат свое тълкувание: какво прави този празник толкова важен, че е наречен Великден. Тъй като въпросът е сложен, от учениците не се изисква изчерпателност, а личен подход в интерпретацията. Децата сами избират начина, по който ще дадат решението на задачата – писмено, с рисунка или друг. Учителят може да прецени, че някои от тях по-добре ще се изразят устно, а след това да им помогне да запишат или изобразят решението си на работния лист.

► ХОД НА УРОКА:

СЛАЙД 21

Благодаря за участието!

► **Тема на урока:** Св. Георги

► **Заглавие:** Смелостта

► **Цел на урока:**

Да запознае учениците с личността на св. вмчк Георги Победоносец по начин, подходящ за тяхната възраст. В центъра на урока е поставена темата за смелостта и св. Георги като носител на това качество. Акцентира се, че храбростта не зависи от физическата сила, а е морално качество, надмогване на естествения страх, за да помогнеш на страдащите и изпадналите в беда. Отбелязва се, че проявата на смелост не е задължително да се свързва с проява на насилие. Смелостта е в отстояването на правдата, в защитата на по-слабите.

► **Връзка с учебната програма за 1. клас:**

Урокът е свързан с програмата по *Роден край*, Ядро 3 – национални и битови празници, Ден на храбростта. В него се акцентира върху личността на св. Георги, като олицетворение на смелостта в християнството, и проявите на това качество в училищния и личния живот на учениците. Прави се връзка с Деня на храбростта, честван и като Ден на Българската армия.

► **Поведенчески модел:**

Урокът поставя въпроса за насилието и конформизма в училище. Проблематизира се ситуацията за смелостта като проява на сила, като демонстрация на физическо надмощие или като качество на личността, с което се оказва подкрепа и помощ на нуждаещите се. В урока са включени задачи, които въвличат децата в дейности, чрез които откриват силата на думите и убеждението, като контрапункт на физическо насилие.

► **Сведения за учителя:**

В урока, посветен на св. Георги, не е включено неговото житие. От личността на светеца са представени само най-ярките качества, които впечатляват малките ученици и с които те ще го запомнят. Житието на св. Георги с детайлите около мъченическата му смърт не е подходящо за първокласниците, които не са в състояние да разберат подвига на мъченичеството. Легендата за победата на св. Георги над дракона е едно от чудесата на светеца, станало след неговата смърт. Използвана е в урока заради своята популярност в българската народна култура. В урока се акцентира върху връзката на светеца с големия празник Гергьовден, честван у нас като Ден на храбростта. Поразяването на дракона от

св. Георги се тълкува и в алегоричен смисъл: християнският мъченик е морален победител в битката с езичниците насилници, служещи на лъжливи богове. Светецът християнин не се плаши от мъченията и физическата смърт, неговата смелост се проявява в отстояването на християнската му самоличност и той се оказва победител именно заради храбростта си.

Задачите в работния лист вече са по-усложнени, изискват писане на отделни гуми, изчитане на кратки текстове, което е във възможностите на първокласниците в края на учебната година.

► Презентация:

Презентацията съдържа 11 слайда, в които текстът е основен носител на информацията за учениците.

► ХОД НА УРОКА:

СЛАЙД 02

Днес ще ви разкажа една история за двамата приятели Иван и Стефан. Те намерили на улицата кученце със счупена лапа. Взели го, грижили се за него и то оздравяло. Един ден излезли с него на разходка. Кученцето тичало напред, а те спорели кой сега е стопанин на кучето, чие е то – на Иван или на Стефан. Изведнъж от един дъвор изскочили две огромни хрътки и се нахвърлили върху кученцето, съборили го на земята и почнали да го хапят. Иван се уплашил, качил се на едно дърво и завикал на Стефан: *Бягай, спасявай се!*

Стефан взел една пръчка и се хвърлил да спасява кученцето. Вдигнала се врява. От дъвора излязъл стопанинът на хрътките и ги изгонил.

– Чие е това кученце? – попитал той.

– Мое е – казал Стефан, а Иван замълчал.

Така Стефан негласно заслужил да е стопанин на кученцето.

Въпрос: С какво свое качество Стефан заслужил да е стопанин на кученцето?

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Мотивация. Задача: Какво ни казва разказът

Урокът започва с разказ, чийто сюжет е близък до ежедневието на първокласниците. Темата за смелостта е актуална в училище, особено сред момчетата. В разказа се поставя и въпросът за храбростта като качество, което се проявява в ситуации, при които е необходимо да бъде защитен някой по-слаб, някой, който е в затруднено положение. Въпросът към учениците проблематизира разказа, не дава готов отго-

вор, а остава възможност те да анализират сюжета и да дадат свои решения.

► **ХОД НА УРОКА:**

- Смелостта е много важно качество. То не зависи от това дали си силен или слаб.
- То зависи от това дали искаш да помогнеш.

СЛАЙД 03

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Ориентация. Задача: Какво е да си смел

След като учениците дават своите отговори учителят прави обобщение, като набляга на това, че смелостта не зависи от физическата сила на дадения човек и е свързана с желанието да помогнеш.

► **ХОД НА УРОКА:**

В България ние имаме специален ген, посветен на смелостта и храбростта. Този ген е Гергьовген. На този ген ние почитаме св. Георги.

СЛАЙД 04

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Честването на Ден на храбростта поставя това качества като добродетел, която се цени както от гържавата, така и от Църквата. Този празник се отбелязва като Ден на армията, призвана да защитава народа и родината си, а произходът му е свързан с личността на християнския светец св. Георги Победоносец.

► **ХОД НА УРОКА:**

Кой е св. Георги?
Бил военачалник, красив, смел.

СЛАЙД 05

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Св. Георги се представя на първокласниците само с най-основните си качества, с които те на тази възраст ще могат да го запомнят.

► **ХОД НА УРОКА:**

Ето една история, която се случила със св. Георги. Огромен страшен дракон живеел в езеро близо до един град. Звярът нападал града и изяждал жителите му. Хората не могли да се справят с него. Били в безизходица, не знаели

СЛАЙД 06

какво да правят. Тогава помолили св. Георги за помощ.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Чудото със св. Георги и дракона (ламята) е избрано за урока, тъй като много ярко илюстрира смелостта на светеца, хвърлил се в битка с огромно чудовище. Тя е подходяща за малките ученици заради приказния си характер. Освен това иконата, изобразяваща св. Георги, убиващ дракона, е много популярен иконографски тип. Така децата ще научат за произхода на сюжета ѝ.

► ХОД НА УРОКА:

Св. Георги веднага отишъл да помогне, но дори на кон бил много по-малък от огромния дракон. Той се помолил Бог да му е на помощ и се хвърлил върху чудовището. Проврял се под грамадните му лапи и го пронизал с копие то си в сърцето. Така спасил селото от звяра.

Въпрос: Как се е получило така, че св. Георги, който бил по-малък и по-слаб от дракона, накрая го победил?

СЛАЙД 07

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

След като чуят разказа и видят изображението на св. Георги, който убива дракона, се поставя въпрос, върху който учениците да разсъждават и да анализират чудото.

В следващия слайд учителят прави обобщение и изводи върху разказа с чудото на св. Георги.

В работния лист Задача № 1 е върху същия разказ и иконата към него. Учениците трябва да впишат основните елементи от иконата. Учителят преценява дали да им даде възможност да решат задачата в работния лист след 8-ия слайд, т.е. след приключването на тази част от урока, дали в края на часа, или за домашно.

► ХОД НА УРОКА:

- Смелостта не зависи от физическата сила.
- Смелост е да защитиш този, който има нужда от помощ.
- Св. Георги не бил сам, но разчитал и на Бога, който му помогнал да спаси селото.

СЛАЙД 08

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Изводите от разказа обобщават трите главни компонента, с които смелостта се представя на малките ученици:

Смелостта не зависи от физическата сила.

Проявява се, за да защитиш някого, който се нуждае от помощ.

Смелостта е добродетел, когато се използва като противодействие на несправедливостта и злото.

► **ХОД НА УРОКА:**

Да направим **една игра**. Играе се по двойки. Единият от вас си свизва ръката в юмрук, а другият се опитва да разтвори ръката му, **без да му причинява болка**. После се разменете.

Ориентир: опитайте силата на гумите и убеждението.

Въпрос: Кога по-лесно успяхте да разтворите ръката на съседа си по чин – когато се опитвахте да го направите със сила, или когато използвахте гуми, за да го убедите?

СЛАЙД 09

II **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Следващата част от урока е игра, която е нагледен пример за това как гумите и убеждението могат да доведат до по-добър резултат от насилието и болката.

Следва да се подчертае най-важното условие в играта – да не се причинява болка на другия.

Въпросът към учениците цели те да анализират играта и да направят изводи.

Слайд № 9 се стартира на три части, като маркира трите етапа в играта: поставянето на условието, даването на ориентир, задаването на въпроса за обобщение.

► **ХОД НА УРОКА:**

Извог: За да бъдеш смел герой, не е нужно да влизаш в бой!

Не винаги е необходимо да се влиза в бой или да се използва насилие, за да разрешите някакъв проблем. Можете да го направите с думи.

II **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Упражнение. Задача: За да бъдеш смел герой, не е нужно да влизаш в бой.

С 10-ия слайд учителят прави обобщението, че смелостта може да се прояви, безда се прилага насилие. Проява на смелост е да застанеш на страната на някого, който търси подкрепа, да защитиш някого с думи, с позиция, с мнение.

Този аспект на смелостта е разработен и в Задача № 2 от работния лист. Ако учителят прецени, че има достатъчно време и децата не са изморени, им дава да решат и последната задача от работния лист.

Тя може да остане и за домашно.

СЛАЙД 10

► **ХОД НА УРОКА:**

Благодаря за вниманието!

СЛАЙД **11**

► **Тема на урока:** Св. братя Кирил и Методий

► **Заглавие:** Св. Кирил и Методий

► **Цел на урока:**

Да запознае учениците с делото на св. братя Кирил и Методий и мотивацията за тяхната работа и мисия сред славяните – разпространяването на християнското учение сред всички народи (Мат. 28:19-20) на техния роден език, така че да разбират посланието на Библията. В урока по достъпен за малките ученици начин са представени трудностите пред двамата просветители и начините, по които те ги преодоляват. Отбелязва се, че създаването на славянската азбука, преводът на книгите и тяхното разпространение е дело, надхвърлящо обичайните човешки възможности, и е станало възможно благодарение на Божията подкрепа и грижа за славянския род.

► **Връзка с учебната програма за 1. клас:**

Урокът е съгласуван с учебната програма по БЕЛ в първи клас. Той дава по-широк поглед върху делото на св. братя Кирил и Методий. Те са представени не само като книжовници, но и като християнски проповедници, просветители, които чрез книгите правят възможно просвещаването на славяните с божествената светлина, със знанието за спасителното дело на Исус Христос. Мисията на св. Кирил и Методий минава отвъд чисто образователната работа и носи в себе си християнска мотивация за споделянето на вярата и нейното разпространение сред всички народи. Затова и двамата братя са прославени като равноапостоли, тъй като направеното от тях е подобно на стореното от първите ученици на Исус Христос, понесли вестта за Неговото идване по цялата земя; подобно на тях, и св. братя са подложени на гонения, страдания и изпитания, за да отстоят своето дело и да защитят правото на славяните на собствен литературен език.

► **Поведенчески модел:**

Моделът, предложен на учениците в урока, е достъпен за тяхната възраст и цели да развие у децата целеустременост, положително отношение към трудностите и желание те да бъдат преодолявани. Делото на св. братя е представено по схемата: проблем – мотивация за решаването му – преодоляване на трудностите – успешно реализиране на целта.

► **Сведения за учителя:**

В урока е представена само част от огромното дело на св. Кирил и Ме-

модий. Подбрани са събитията, които могат да бъдат разбрани от първокласниците.

► **Презентация:**

Презентацията съдържа 23 слайда. В нея има повече текст и по-малко изображения, защото в центъра на урока са именно буквите. Освен това в края на учебната година първокласниците вече умеят да четат кратки текстове. По преценка на учителя той може да посочва кой от учениците да чете текста в поредния слайд. В края на презентацията има игра за бързо четене и отговаряне на въпроси. Тя кореспондира с демонстрациите на уменията, придобити от учениците при завършването на първи клас, характерни за края на учебната година.

► **ХОД НА УРОКА:**

Днес ще започнем с една много лесна задача за вас: да напишете имената си на тези листчета така, че този, който не ви познава, да разбере как се казвате.

Въпрос: Има ли друг начин да запишем имената, ако нямаме букви?

Извог: Ето вижгате, че буквите ни помагат да общуваме с другите.

СЛАЙД 02

II **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Мотивация. Задача: Необходимостта от буквите

Мотивационната задача помага на учениците да помислят върху необходимостта от буквите като средство за комуникация, като начин за общуване.

В презентацията слайдът се стартира със задачата. Въпросът се изписва след натискане на клавиш.

► **ХОД НА УРОКА:**

Задача: Откъде идват буквите, на които днес четем и с които пишем?

Днес ще говорим за... гвамата братя, които... са създали нашите букви.

II **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Ориентация. Задача: Откъде идват буквите, на които днес четем и с които пишем?

Тук се поставя основната задача, която ще бъде решавана в хода на урока – за произхода на славянските букви и защо те са били създа-

СЛАЙД 03

гени. Тъй като учениците са запознати с личността на св. братя от заниманията по БЕЛ, учителят прави паузи, за да даде възможност на децата да „отгатнат“ продължението на изречението.

► ХОД НА УРОКА:

Как започнало всичко? Иисус Христос изпратил своите ученици – апостолите – да отидават и да разкажат на хората, че Той е дошъл на земята, и да ги научат на всичко, което Той им е говорил: че Бог е сътворил небето и земята, че се грижи за всеки човек.

СЛАЙД 04

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Урокът дава един малко по-различен поглед върху мисията на св. Кирил и Методий от този в учебната програма по БЕЛ. Тук се представя основната мотивация, съответстваща и на историческите факти, за създаването на славянската азбука от св. братя Кирил и Методий: изпълнение на заповедта на Христос да се проповядва Евангелието на всички народи. Тази мотивация тук е представена в по-опростен вид, така че да е достъпна за първокласници.

► ХОД НА УРОКА:

През IX в. учениците на Христос дошли да разказват на българите и другите славяни за вярата в Бога и неговия Син Иисус Христос.

Въпрос: Ние сега кой век сме? Значи това е станало много отдавна.

Ние, българите, също сме славяни и тогава, в IX в., всички славяни са говорили на един език – славянски, който много приличал на днешния български език.

СЛАЙД 05

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

В урока последователите на Иисус Христос, епископите, свещеници, църковната йерархия, която през първите векове на Църквата основно се е занимавала с разпространението на християнството, са определени като ученици на Христос, за да могат първокласниците да разберат връзката им с началото на християнството. Малките ученици все още не са запознати с църковната история и държавна политика, която съпътства мисията на св. братя, затова тук разказът е опростен, без да се накърнява неговата истинност.

Първокласниците все още трудно се ориентират в датите, годините и вековете. Споменаването на века, в който се развиват събитията, описани в урока, не цели те да го запомнят, а да разберат, че това се е случило в някакъв период на историята, че не е измислена

случка. Въпросът за това, кой век сме сега, помага на учениците да се ориентират, че описваните събития са се случили отдавна.

► ХОД НА УРОКА:

Учениците на Христос говорели на гръцки и на латински език.

Те казали на хората: ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν (ен архи епиисен о Теос мон уранон ке тин гин).

Въпрос: Вие разбрахте ли нещо? Можете ли го прочетете?

Така било и със славяните – нито ги разбирали, нито можели да прочетат гонесените книги.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

В хода на урока децата са поставени в учебна ситуация, която им помага да разберат проблема, пред който били поставени християнските мисионери, дошли да просвещават славяните: хората трябва да разбират проповедта за Исус Христос, за да осъзнаят смисъла на Неговото идване на земята, съзнателно да пристъпят към кръщението; да разбират богослужението, за да участват адекватно в него. Ако мисионерите говорят на непознат език, това обезсмисля делото им. Гръцкият текст, изписан и с български букви за учителя, означава: *В начало Бог сътвори небето и земята* (първият стих на Библията, Битие, гл. 1, стих 1).

Целта на прочитането на гръцкия текст и изписването му с непознати за учениците букви е децата да преживеят усещането от говореното на чужд, непознат за тях език. Така ще разберат от личен опит, че непознатият език е пречка за общуването между хората.

Този стих от Библията представя един от фундаментите на християнския мироглед – светът е създаден от Бога, който го управлява и се грижи за него. Именно това е една от първите теми на мисионерските проповеди сред езическите (и в случая, сред славянските) народи.

► ХОД НА УРОКА:

Тогава проповедниците потърсили други начини. Те се опитали да запишат същите думи с латински букви и се получило това:

V natchalo Bog satvori nebeta i zemiata.

Можете ли да го прочете? По-лесно ли ви е? Нека да видим обаче с колко латински букви е записан звукът ч, който ние записваме с една буква?

СЛАЙД 06

СЛАЙД 07

Оказало се, че в латинската азбука няма букви за някои от славянските звуци: като ж, ц, ч, щ...

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

След това в хода на урока се представят нагледно за учениците други варианти за изписване на славянските гуми, използвани и от латинските проповедници през IX в. Тъй като разказът за делото на славянските просветители в урока е представен накратко, чрез тези примери се представят достъпно за децата опитите да се изнамери подходящ начин да се пише на славянски език, преди да бъде създадена славянската азбука.

► ХОД НА УРОКА:

Тогава проповедниците си направили изводи:

Ако искат хората да ги разбират, трябва да говорят на техния език – на славянски.

За да могат да четат, ще трябва да напишат книги на техния език, с букви, на които може да се записват славянски гуми, различни от гръцките и латинските.

СЛАЙД 08

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Така учениците проследяват пътя, който извървяват мисионерите в търсене на начини за адекватна проповед сред славяните: необходимо е да се говори на техния роден език, Свещеното Писание, богослужбната литература и всички останали книги трябва да са на славянски. Затова стои въпросът за изнамирането на нови букви, за създаването на нов книжовен език.

► ХОД НА УРОКА:

Кой можел да свърши тази работа?

- Някой, който е много умен и може да измисли нови букви, каквито няма; да знае гръцки, славянски и латински, за да може да превежда
- който умее да говори с хората и
- да ги учи да четат и пишат с новите букви.

СЛАЙД 09

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Тук се поставя въпросът за изключителните качества, които трябва да притежават създателите на нова азбука. По този начин учениците разбират, че св. братя Кирил и Методий са били изключителни личности, с талант, със солидно образование и умения за общуване.

► ХОД НА УРОКА:

Тогава за тази работа избрали двамата братя Методий и Кирил, които били много образовани, учени, знаели не само гръцки, но и славянски, и латински. Познавали учението на Иисус Христос, знаели как да говорят на хората, така че на тях да им е интересно и да ги слушат.

СЛАЙД 10

■ УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Синтезирано са представени личностните характеристики на двамата братя.

► ХОД НА УРОКА:

Задачи пред двамата братя:

1. Да измерят нови букви, с които да се пише на славянски.
2. Да преведат на славянски тази книга – Библията. Голяма е, нали? Защото това не е само една книга, а сборник от 77 книги.
3. Да я преписат след това няколко пъти, за да може тя да се чете от повече хора.
4. Да обучат ученици, които могат да им помагат в преписването и превеждането на текстове на славянски език.

СЛАЙД 11

■ УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Отново пред учениците се поставят задачите, които предстояли пред двамата братя. За да добият представа (донякъде) за обема на работата, която св. Кирил и Методий трябвало да извършат, на учениците се показва синодалното издание на Библията. Добре е дотогава книгата да стои така, че те да не я виждат, и да се покаже, когато се говори за нейния превод.

► ХОД НА УРОКА:

Трудни задачи! Сам човек не може да се справи с тях. И двамата души не биха могли. Затова братята отишли в един манастир и там молели Бог да им помогне, да им даде сили, вдъхновение, идеи, за да напишат тези нови букви за славяните. И Бог им помогнал – дал им сили, вдъхновение, идеи и те направили славянската азбука.

СЛАЙД 12

Въпрос: Защо отишли в манастир?

Вижте тук, на иконата, как са нарисувани св. Кирил и Методий, сякаш са в пещера. **Всъщност** това не е била пещера, а манастир, но те били в него скрити и отгелени от външния свят. Братята се отгелили от шума навън, за да могат да се съсредоточат върху работата си – да мислят, да пишат, да творят новите букви. Само в тишината на манастира можели да чуят какво им казва Бог, само там можели да работят на спокойствие.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Изключителни личностни качества, образование и силно желание не били достатъчни, за да се извърши трудното дело по изнамирането на славянските букви и превода на книгите. Отбелязва се, че светите Кирил и Методий потърсили Божията помощ, за да завършат успешно мисията си. Именно в тишината на манастира, в молитва към Бога те намерили подходящата атмосфера и вдъхновение, за да изпълнят започнатото от тях. Идеята за боговдъхновения характер на славянската писменост е характерна за българската историческа памет и особено през Възраждането добива голяма популярност.

Учителят обяснява на учениците защо именно в манастира братята са намерили необходимите условия за създаването на азбуката – като място на покой и Божие присъствие. Иконата красноречиво описва това: св. обител е изобразена като убежище, в което те можели да работят и да се молят, за да получат Божията благодат.

► ХОД НА УРОКА:

В тишината на манастира те сътворили славянските букви.

След това започнали да превеждат книгите на славянски и да записват текста с новите букви.

Тогава не е имало компютри, пишели на ръка – с перо и мастило. Не е имало електричество и след като се стъмнело, пишели на светлината на свещ...

СЛАЙД 13

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

За да могат съвременните ученици да разберат подвига на св. братя в създаването на азбуката и превода на книгите, е необходимо да знаят в какви условия са били създадени, да се опитат поне за момент да се окажат на тяхно място. При възможност учителят може да онагледява тези условия, показвайки на децата перо и мастилница. За децата би било интересно да подържат в ръка перо – предшественик на химикалките, които те ползват днес.

► ХОД НА УРОКА:

Какво ли е да се препише Библията на ръка? Искате ли сега да направим един експеримент и да видим колко време е необходимо, за да се препише едно изречение от тази книга? Но красиво, четливо, така че всеки да може да ги прочете.

За да стане това, първо ще ни трябва специални листове. Второ, трябва ни тишина и спокойствие, така както е било в манастира на св. Кирил и Методий. Да си представим, че сега сме отделени от целия свят тук, в тази стая, и да опитаме да препишем първото изречение на Библията:

В начало Бог сътвори небето и земята.

Въпрос: Как се чувстввахте, докато пишяхте? А какво е, ако трябва да пишете цял ден? А два дни? А цяла седмица?

Св. братя Кирил и Методий и техните ученици правили това години наред.

■ УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

В урока е включена задача, която дава възможност на учениците според собствените си възможности да изпитат какъв е бил трудът на преписвачите на книги.

(В работния лист Задача №1 има специално оформено каре, в което децата да препишат това изречение.)

Въпросът как са се почувствали по време на преписването св. Кирил и Методий има за цел да насочи вниманието на учениците върху усещането от подобна работа, която изисквала много търпение, дисциплина, последователност.

► ХОД НА УРОКА:

Когато били готови, св. Кирил и Методий и учениците им заминали за земите, където живеели славяните, за да им занесат книгите и да ги учат.

■ УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Не се конкретизират историческите земи на мисията на св. братя. Те са обозначени общо като „земите на славяните“.

► **ХОД НА УРОКА:**

И им казали:

В начало Бог сътвори небето и земята.

В начало беше Словото, и Словото беше у Бога, и Бог беше Словото.

Разбирате ли гумите?

Можете ли да ги прочетете?

Така можели да разбират и славяните

СЛАЙД 16

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

В хода на урока се разкриват плодовете от труда на св. Кирил и Методий. Думите на Свещеното Писание, Библията, станали разбираеми за славяните.

Учениците, поставени в ролята на славяните, могат да прочетат и разберат без усилие текстовете.

► **ХОД НА УРОКА:**

Когато започнали да им говорят на роден език, славяните вече можели да разбират:

какво пише в Библията,

какво им говорят в църквата,

да пишат и четат на родния си език.

СЛАЙД 17

■ **УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:**

Тук се маркират накратко резултатите от делото на св. братя за славяните: Те разбирали гумите на Библията и можели да приемат християнството свободно, по своя воля, на базата на прочетеното в Свещеното Писание.

Богослужението в църквите се извършвало на славянски, така че гумите на молитвите били понятни за тях и те съзнателно общували с Бога.

Създаването на славянска писменост дало възможност славяните да общуват чрез писмеността, да създават литература, да градят цивилизация, както другите културни народи на света.

► **ХОД НА УРОКА:**

Националната библиотека на България е наречена на името на св. братя Кирил и Методий.

Пред нея се намира техният паметник.

Въпрос: Защо главната библиотека на България е наречена с името на св. Кирил и Методий?

СЛАЙД 18

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Въпросът в последната част на урока има за цел да насочи вниманието на учениците към резултатите от делото на св. братя. Задачата е фронтална. Отговарят устно учениците, които са успели да решат задачата.

► ХОД НА УРОКА:

Игра в края на часа за бързо четене.

II УКАЗАНИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ:

Следващите три слайда са във вид на състезателна игра. В нея участват по двама ученици. Класът е арбитър. **Две геца** излизат отпред и се стартира слайдът. Те трябва бързо наум да прочетат задачата и да посочат верния отговор. Който първи го направи, печели. Класът казва дали отговорът е верен.

Същия тест учениците имат и в работните листове, за да участват и тези, които не са на гърската.

Последната задача от урока е в работните листове. В нея учениците следва да довършат изречението. Наближава края на първата ви учебна година. Годината, в която вие се научихте да четете и да пишете. Помислете си за тази изминала година и довършете следното изречение:

Познавам буквите, служа си с тях и това ме прави по-...

► ХОД НА УРОКА:

Благодаря ви за участието!

СЛАЙД 19-22

СЛАЙД 23

